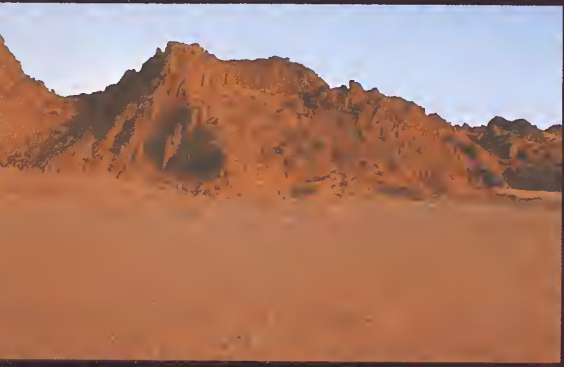

DE STER

Juli 1977 · 77e Jaargang · Nummer 7

DE STER

Uitgave van
DE KERK VAN JEZUS CHRISTUS
VAN DE HEILIGEN
DER LAATSTE DAGEN

Juli 1977

77e Jaargang · Nummer 7

Eerste Presidium:

Spencer W. Kimball
N. Eldon Tanner
Marion G. Romney

Raad der Twaalven:

Ezra Taft Benson Thomas S. Monson
Mark E. Petersen Boyd K. Packer
Delbert L. Stapley Marvin J. Ashton
LeGrand Richards Bruce R. McConkie
Howard W. Hunter L. Tom Perry
Gordon B. Hinckley David B. Haight

Adviseurs

Howard W. Hunter L. Tom Perry
Robert D. Hales O. Leslie Stone

Redacteur kerkelijke tijdschriften

Dean L. Larsen

Redactie International Magazines

Larry Hiller, hoofdredacteur
Carol Larson, redactrice
Roger Gylling, designer

Redactie DE STER

George Ph. M. Kraanen,
Kerkelijk Vertaalbureau
Postbus 13042, 2502 Utrecht
Peter Berkhahn, Kerknieuws,
Porthstr. 5, D-6000 Frankfurt/Main 50
Harry Bohler, layout

Druk

Paul Giese KG, Offenbach/Main

Correspondenten

Ring Den Haag Nederland: J. Thiel,
Valeriusstraat 19, Vlaardingen 3170
Zendingsgebied Nederland Amsterdam:
F. W. Collé-Sirach
Parelvisserstraat 28, Apeldoorn
Zendingsgebied België Antwerpen:
D. Taselaar
Houwstraat 65, Opoeteren 3671

Abonnementen per kalenderjaar

(Op te geven via wijk/gemeente)
Fl. 19,- of 260 BF
Citibank Amsterdam 266 041 434
The Church of Jesus Christ LDS
Citibank Brussel 570 0300 314-60
The Church of Jesus Christ LDS
USA en Canada (zeepost): \$ 8.00

© 1977 by the Corporation of the
President of The Church of Jesus Christ
of Latter-day Saints. All rights reserved.

INHOUD

Er bestaat nog steeds behoefte aan pioniers N. Eldon Tanner	1
Op zoek naar Lehi's reisroute Lynn M. en Hope A. Hilton	2
Een hedendaagse trektocht in het voetspoor van vader Lehi Gerald Silver	15
Een werktuig in Gods hand Paul Enrique Gomez	17
De enige weg. Joyce B. Bailey	18
Amulek. Mable Jones Gabbott	23
Een kereltje van kiezelstenen. Karen Sharp	24
Mormoons dagboek De stem sprak in het Spaans. Louis Espinosa	25
Als je moeilijk op dreef kunt komen. Anita Miller	26
Werpt uw last op de Heer. Robert L. Simpson	27
Liefhebben is begrijpen en hulp verlenen. Theo E. McKean	32
Begrip hebben voor onze leerlingen. Boyd K. Packer	35

Notitie bij de omslag: Foto's van Gerald W. Silver, ge-
maakt tijdens de expeditie die Lynn M. en Hope A. Hilton
in 1976 maakten voor het blad Ensign

Er bestaat nog steeds behoefte aan pioniers

DOOR PRESIDENT N. ELDON TANNER

Deze maand herdenken we de historische volksverhuizing der mormoonse pioniers, die 131 jaar geleden uit de mooie stad Nauvoo vertrokken en hun geriefelijke woningen verlieten om aan hun vervolgers te ontkomen, waarna zij een tocht van 2.300 km aanvaardden door een vijandige woestenij om hun God naar de inspraak van hun eigen geweten te kunnen dienen. In juli 1847 bereikten ze de vallei van het Grote Zoutmeer, alwaar zij de stad hebben gesticht die thans het hoofdkwartier van Christus' kerk op aarde is. Het zonder meer vieren van deze verschillende gedenkdagen is niet voldoende; wij moeten ons telkens weer met hernieuwde toewijding inzetten voor de verdediging van de geloofsovertuigingen en beginselen waarop de ons verleende zegeningen zijn gegrond. Ook wij moeten bereid zijn voor het ongeschonden behoud van onze vrijheden zo nodig offers te brengen. Mijn vader zei altijd: „De ware eer die wij het verleden bewijzen kunnen is het nog te overtreffen.”

Wij moeten God dus meer liefhebben en onze medemensen beter dienen. We moeten alle geboden onderhouden. We moeten er als ouders meer op uit zijn onze kinderen te leren bidden en oprecht voor de Here te wandelen, en ze persoonlijk verantwoordelijkheidsbesef bijbrengen.

Ook dienen wij steeds naar verbetering van onszelf en ons leefmilieu te streven.

Apostel Stephen L. Richards heeft reeds in 1940 bij het ondernemen van een actie voor het opknappen en verfraaien van onze woonoorden het volgende gezegd:

„Hoe zou het zijn als onze grote, wijze voorganger Brigham Young, hier eens in deze Zoutmeervallei kon terugkeren,

die hij zo'n kleine 100 jaar terug als leider van onze eerste pioniers betrad? Wat zou het hem genoeg doen, welk een blijdschap zou zijn edele ziel doorvaren bij het zien van al die steden en dorpen, waarvan hij de aanleg met zoveel ijver en moed heeft nagestreefd overeenkomstig zijn eigen weldoordachte bouwplannen? Hij zou ze dan aantreffen in hun volle zomerse bloei, de door hem ontworpen boerderijen met hun met rijpende oogstgewassen beladen akkers, hun met kudden vee bezaaide weiden en heuvels, de fabrieken en zakencentra, openbare gebouwen, scholen en kerken, alles een beeld gevend van de reusachtige ontwikkeling op het gebied van het godsdienstige, culturele en bedrijfsleven, waarvan hijzelf zo'n warm voorstander was. Hoe verrukt zou hij bovenal zijn bij het zien van die duizenden tevreden gezinnen, huizend in fraaie woningen, weggedoken in het lommer van ontelbare bomen temidden van keurig onderhouden tuinen vol struiken en geurige bloemen, het woonoord van een eerlijk, spaarzaam, godvruchtig en blijmoedig volk, en dat alles in de woeste dalen, die hij daar eerst had gezien, maar thans volkomen veranderd en leefbaar gemaakt door de ondernemingsgeest en het idealisme van de na hem komende generaties! Zijn hart zou zeker overvloeien van dankbaarheid.

„Waarom kan het niet zo wrden? Hoe zouden wij een waardiger en passender huldeblijk kunnen geven aan die geduldige, toegewijde mannen en vrouwen, die dank zij hun moed, verstandig beleid en arbeidzaamheid ons het onschatbare erfdeel hebben nagelaten, waarin wij ons nu mogen verheugen?

„God geve dat onze liefde, dankbaarheid en verering uitdrukking mogen vinden in de schoonheid van onze levensstijl en ons leefmilieu.” (*Conference Reports*, 7 apr. 1940, blz. 129-130.)

Er bestaat nog steeds behoefte aan pioniers. Een pionier is een voortrekker, die anderen de weg moet banen. Het is een leider, de eerste op het gebied van een of andere ontdekking of nieuwe uitvinding. Zijn volgelingen bestaan uit kolonisten, die zijn ontdekkingen verder ontwikkelen, uitbreiden en exploiteren. Een ieder die erop uit is zo'n pionier te worden zal zorgvuldig alles in zich opnemen wat reeds bekend is omtrent de weg die hij denkt te volgen. Bij het pionieren benodigde hoedanigheden zijn o.a. belangstelling, intelligentie, verbeeldingskracht en vastberadenheid. Een pionier moet onderzoeken, voorbereiden, experimenteren en werken.

Bij ons pionierswerk op elk gebied kunnen wij ons voordeel doen met de bevindingen van anderen die ons in deze zijn voorgegaan. In het evangelie hebben wij een richtlijn die wij zonder experimenteren kunnen volgen, maar wel moeten wij volgens een bepaald plan te werk gaan om het door ons nagestreefde doel te kunnen bereiken, namelijk het eeuwige leven.

Wij zeggen onze Vader in de hemel dank voor het evangelie dat ons de weg wijst. Wij zijn dankbaar jegens allen die erop waren voorbereid zijn goddelijke doeleinden te verwezenlijken en zijn waarheden op aarde ingang te doen vinden — Gods waarheden, die gisteren, heden en tot in alle eeuwigheid dezelfde zijn.

Geïllustreerd met foto's van Gerald W. Silver

Jeruzalem, de stad waar Lehi predikte

Op zoek naar Lehi's reisroute

Deel 1: De voorbereiding

DOOR LYNN M. en HOPE A. HILTON

Noot van de redactie:

Al 146 jaar lang zijn de lezers van het Boek van Mormon in gedachten met Lehi meegereisd, toen hij zijn gezin plechtig uitgeleide deed uit Jeruzalem, en hebben met hem gebivakeerd op zijn moeizame tocht zuidwaarts naar de Rode Zee. Vandaar zijn ze van tijd tot tijd met hem voortgetrokken langs de kust van de Rode Zee, totdat het reisgezelschap van koers veranderde en de binnenlanden introk, waar ze „veel te verduren hadden” alvorens een kuststreek te bereiken, die zij het land Overvloed noemden. Al die lezers hebben over die historische tocht nagedacht en zich afgevraagd waar Lehi's gezelschap de reis heeft onderbroken, waar zij hun schip hebben gebouwd en waar ze geland zouden zijn in het aan Lehi beloofde land op het westelijk halfrond.

Voor ons, die duizenden jaren later ver van het Middenoosten wonen, komen de bijbelverhalen gemakkelijker tot leven bij het zien van foto's van de bergen, dalen en steden van Palestina en van de gebieden uit het vroegere Romeinse rijk, waarin het evangelie van het Nieuwe Testament door de apostelen werd uitgedragen.

Het denkbeeld om eens een onderzoek in te stellen in het gebied waar Lehi's reis ongeveer doorheen moet hebben

geleid werd door de diverse redacteurs van de kerkelijke tijdschriften voorgelegd aan Lynn M. Hilton en zijn vrouw Hope. De Hiltons hebben in het verleden als eigenaars van een reisbureau tientallen reizen gemaakt naar Europa, het Middenoosten, Afrika en Azië, alsook in het kader van opleidingen voor volwassenen aan de Brigham Young Universiteit, waaraan studiereizen zijn verbonden. Ze hadden een speciale voorliefde voor het Middenoosten, waar ze vele vrienden bezaten en waarvan ze de steden dikwijls hadden bezocht. Ze hebben de talen, geschiedenis en beschaving van die landen bestudeerd, zonder evenwel hogere graden in de studie van het Middenoosten te hebben behaald. Het zijn grote liefhebbers van het Boek van Mormon en beiden hebben een oprecht getuigenis van de waarachtigheid daarvan. Men verzocht Gerald Silver, fotograaf van het kerkelijk dagblad *Deseret News*, de Hiltons te vergezellen om beelden van hun onderneming te kunnen vastleggen.

De conclusies waartoe de nasporingen van het echtpaar Hilton en broeder Silver hebben geleid ten aanzien van de mogelijkerwijs door Lehi gevolgde route, berusten slechts op redelijk gegronde vermoedens; ze werpen echter wel een helder licht op enkele voorname bestanddelen van de geschiedenis uit het Boek van Mormon en geven ons een

beeld van hetgeen de Arabische cultuur tot die geschiedenis heeft bijgedragen.

Denkt u zich eens in hoe moeilijk de taak was, waarvoor wij ons hier gesteld zagen! Wij moesten een spoor volgen dat na ruim 25 eeuwen wellicht was vervaagd, zo niet geheel uitgewist, een spoor dat aan het andere eind van de wereld moest liggen in een door oorlogen geteisterde landstreek, die thans is opgesplitst en verdeeld tussen Oman, Saoedi-Arabië, Jordanië en Israël. Alle aanknopingspunten voor de vaststelling van Lehi's reisroute komen voor in slechts 18 hoofdstukken, die Nefi jaren na afloop van zijn reis heeft geschreven, waarbij de voornaamste opzet die hem daarbij voor ogen stond niet het aangeven van aardrijkskundige bijzonderheden of het uitstippelen van karavaanroutes was, maar het vastleggen van die verbazingwekkende visioenen die zijn vader, en later ook hijzelf had mogen ontvangen. We hadden echter een opdracht gekregen, wij wisten dat het Boek van Mormon op waarheid berust. Wij gingen dus uit van de veronderstelling dat wat Nefi geschreven had ook werkelijk gebeurd was. Door goddelijke inspiratie gedreven, had Mormon het door Nefi eigenhandig te boek gestelde verslag onverkort in zijn kronieken opgenomen. Joseph Smith had het eveneens krachtens diezelfde inspiratie letterlijk en getrouw in zijn geheel vertaald. Uiteraard zijn de veronderstellingen en conclusies waartoe wij gekomen zijn en die wij in het volgende relaas naar voren zullen brengen, slechts voorlopig, maar de geschiedenis van onze nasporingen naar Lehi's reisroute is een spannend avontuur geworden, dat een aantal fundamentele gevolgtrekkingen heeft opgeleverd ten aanzien van werkelijk bestaande plaatsen, die in het Boek van Mormon zijn vermeld.

Een van de bemoedigende factoren bij ons onderzoek was de ontdekking van de fantastische tijdeloosheid van het Arabische schiereiland. Dit is een onveranderlijk gebied, niet alleen in aardrijkskundig, maar tevens in cultureel opzicht. Alles is daar meer dan tweeduizend jaar grotendeels bij het oude gebleven; duizend jaar verschilt er niet zoveel van een eeuw.

De aanwezigheid van water houdt in hoge mate verband met het tijdeloze karakter van Arabië. Waar water gevonden wordt, is leven — dat is een onontkoombare stelregel voor het Arabische leven, en de grote oases op het Arabische schiereiland veranderen nooit van plaats. In de woestijn kunnen geen steden tot bloei komen en ook voorsteden mogen zich niet te ver van de grote centrale bronnen en putten uitstrekken. De vindplaatsen van water kunnen dus aanwijzingen vormen voor de door Lehi gevolgde route.

De Heer kende het tijdstip en de wijze waarop, en de weg waarlangs Lehi's trektocht plaats vond. Als lezers van het Boek van Mormon wisten ook wij *wanneer* hij die reis aanvaardde. Bovendien waren wij vastbesloten om alle aanknopingspunten die wij vinden konden samen te voegen om een beter inzicht te krijgen in het *hoe* of *waar* van die historische gebeurtenis uit dat verre verleden.

We namen het Boek van Mormon als uitgangspunt. Leest u maar met ons mee hoe wij ontdekten wat *dat* ons over

die reis te zeggen heeft, en overdenk met ons de vragen die bij ons opkwamen bij lezing en herlezing van de volgende teksten uit 1 Nephi. Ten eerste lezen wij dan in hoofdstuk 1:4 dat Lehi „zijn gehele leven in Jeruzalem gewoond” had.

„En hij (Lehi) keerde naar zijn huis in Jeruzalem terug” (1 Ne. 1:7). (Wil dit zeggen dat hij de stad eerst had verlaten en later daarheen terugkeerde? Waren het zaken die hem uit Jeruzalem hadden weggeroepen?) In hoofdstuk 2:2 beveelt de Heer Lehi «de wildernis in te trekken.” (Wat zou dat woord *wildernis* voor Lehi betekend hebben? Gewoon een onbewoond gebied, een eenzaam woud of een dorre woestijn?) Later verlaat hij met zijn gezin „het land zijner erfenis en zijn goud, zijn zilver en zijn kostbaarheden.” (2:4.) (Waarom zou hij nu geen goud en zilver willen meenemen? Zouden ze althans niet wat geld hebben nodig gehad? Of worden hiermee hun vele kunstvoorwerpen van goud en zilver bedoeld?) Lehi „nam niets anders mee dan zijn gezin en levensmiddelen en tenten.” (Vs. 4.) (Wat voor levensmiddelen zouden ze hebben kunnen meenemen? Hoe zouden ze die tenten hebben vervoerd? Zou deze levenswijze iets dergelijks zijn geweest als het nomadenbestaan van de Bedoeïenen in het hedendaagse Arabië?)

In vers vijf vinden wij enkele aanwijzingen omtrent de richting waarin zij reisden: „En hij kwam langs de zoom der wildernis, dicht bij de oever van de Rode Zee. En hij reisde in de wildernis, door de grensstreek, die dicht bij de Rode Zee is.” (Dit is toch echt curieus: Wat is het verschil tussen streken „dicht bij” en „dichter bij” die zee? De Rode Zee is althans een onmiskenbare plaatsbepaling, een mijlpaal op hun tocht. Is daar een pad of weg, waardoor men steeds „dichter bij” die oevers komt?) In het volgende vers vermeldt de geschiedenis dat hij, „nadat hij drie dagen in de wildernis had gereisd, zijn tent opsloeg in een dal, aan de oever van een rivier.” (Vs. 6.) (Let wel: drie dagen reizen in de wildernis *nadat* men de Rode Zee had bereikt, en niet drie dagen reizen van Jeruzalem. Zou het mogelijk zijn die rivier en dat dal te lokaliseren?)

In een ander vers komt een nog nauwkeuriger aanknopingspunt voor: „Ze (de rivier) mondde uit in de Rode Zee; en het dal was aan de rand der wildernis, dicht bij de uitmonding der rivier.” (Vs. 8.) (Is het mogelijk dat Lehi's tenten, gerekend vanaf de Rode Zee, landinwaarts hebben gestaan?) Het betreft hier het dal dat hij Lemuel had genoemd, en de rivier noemde hij Laman, bij de beschrijving waarvan wij nog een paar aanwijzingen krijgen, namelijk dat „de rivier in de wateren van de Rode Zee uitmondde.” (Vs. 9) en Lehi „sprak tot Laman . . . : Dat gij toch gelijk deze rivier mocht zijn, immer uitlopende in de wateren van alle gerechtigheid!” (Zijn er in Arabië ook voortdurend stromende rivieren?) Voorts wenste Lehi dat Lemuel „toch gelijk dit dal mocht zijn, flink en standvastig, en onwrikbaar in het onderhouden van de geboden des Heren!” (Vs. 10.)

Nefi zet verder uiteen: „En mijn vader *woonde* in een tent.” (Vs. 15.) (Bedoelt hij hiermee een min of meer duurzame toestand?)

Boven: Indien Lehi de zuidelijke route uit Jeruzalem heeft genomen bracht hem dat in de buurt van de vruchtbare valleien en beboste heuvels van Tarcomina, bij Hebron.

Onder: Berseba, „De put van het verbond,” kreeg haar naam van Abraham en Abimelek honderden jaren voordat Lehi Jeruzalem verliet. (Zie Gen. 21:31.) Lehi kan door dit oasestadje getrokken zijn als hij de zuidelijke route uit Jeruzalem heeft genomen.

Toen het heen en weer reizen naar Jeruzalem begon, vermeldt de geschiedenis dat Nefi met zijn broeders de koperen platen in het huis van Laman moest gaan halen en dat zij met hun tenten op reis door de wildernis gingen „om naar het land van Jeruzalem te gaan.” (Hoofdstuk 3:9.) (Waarom namen zij hun tenten mee?) Ze kregen toen moeilijkheden met Laban en besloten daarop naar hun eigen huis te gaan. „En wij gingen naar het land onzer erfenis en wij verzamelden ons goud, ons zilver en onze kostbaarheden. En nadat wij deze dingen hadden gedaan, gingen wij wederom naar het huis van Laban.” (1 Ne. 3:22-23.) (Lag het erfland van hun vader meer in de richting van de wildernis dan Labans huis binnen de muren van de stad Jeruzalem? Hoe ver waren zij daar van Lehi’s kamp aan de Rode Zee verwijderd?)

Toen Nefi met de koperen platen terugkeerde, offerde Lehi „de Here offeranden en brandoffers.” (1 Ne. 5:9.) (Waar kwamen die offerdieren vandaan? Hadden zij ze bij zich, of woonden er mensen in de buurt, van wie zij vee hadden kunnen kopen?) In hoofdstuk 7 lezen wij hoe Nefi en zijn broeders opnieuw naar Jeruzalem terugkeerden om Ismaël met zijn gezin ook naar de wildernis te brengen. (Vs. 2 t/m 5.) (Hoe lang hebben zij gewacht tussen het ogenblik waarop zij de koperen platen verkregen en het tijdstip waarop zij die tweede terugtocht naar Jeruzalem aanvaardden?)

In hoofdstuk 16 zien wij hoe zij de Liahona ontvingen en zij „brachten alles bijeen, wat wij mee konden nemen de wildernis in, en ook al het overige van onze levensmiddelen, die de Here ons had gegeven” . . . (Waren er dan nog

andere levensmiddelen dan die zij uit Jeruzalem hadden meegebracht?) „en wij namen allerlei zaden mee de wildernis in.” (Vs. 11.) (Hoe kwamen zij aan die zaden? Hadden zij die zelf geoogst, gekocht of met zich meegenomen bij hun vertrek uit Israël?)

In vers 12 lezen wij dan: „En wij braken ons kamp op en trokken de wildernis in, over de rivier Laman.” (Betekent dit dat Lehi zijn kamp op de westelijke oever van die rivier had opgeslagen? Zetten zij nu hun tocht in zuidelijke richting voort aan de oostelijke zijde daarvan?) In vs. 13 wordt melding gemaakt van een blijkbaar korte, maar snelle tocht van „vier dagen . . . in ongeveer zuid-zuidoostelijke richting,” waarna zij tenslotte hun tenten weer opsloegen op een plaats die zij Shazer noemden. (Waar beëindigden zij die vierdaagse trektocht?)

„En wij gingen opnieuw de wildernis in”, (ze moeten daar dus althans enige tijd gebleven zijn) „in dezelfde richting, ons in de vruchtbaarste gedeelten van de wildernis, aan de zoom bij de Rode Zee ophoudende.” (Vs. 14.) (Wat zouden die „vruchtbaarste gedeelten” zijn geweest?)

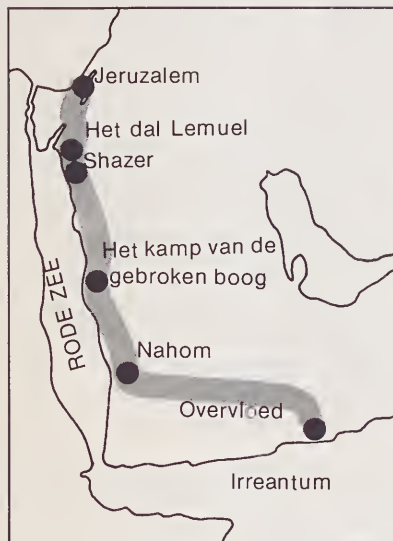
Hoe lang zijn ze ditmaal trouwens doorgereisd? Nefi’s enig antwoord luidt: „Veel dagen achtereen . . .” (duidt dit op een ononderbroken voortzetten van de tocht in een wat rustiger tempo?) „en jaagden onderweg op voedsel met onze pijlen en bogen en stenen en slingers” (vs. 15) totdat zij weer moesten rusten (vs. 17).

Toen sloeg het onheil toe. In vers 18 staat dat Nefi’s boog, „die van fijn staal was vervaardigd” breekt en dat ook zijn broeders van streek waren „omdat hun bogen hun veerkracht hadden verloren” (vs. 21.) (Waardoor zou een stalen

Illustratie 1

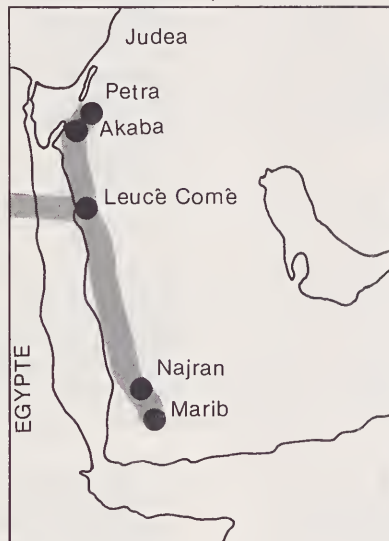
Twee eeuwenoude documenten, die mogelijk verband houden met de door Lehi gevolgde reisroute

Anno 600 v. Chr.
De vermoedelijk door Lehi gevolgde route

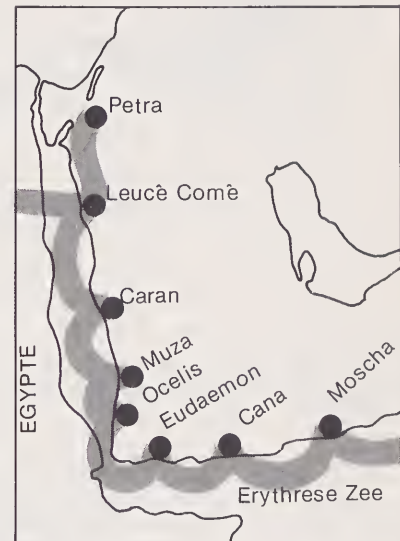
Anno 24 v. Chr.

Strabo
Historische gegevens omtrent de marsroute van een rampspoedig Romeins expeditieleger van 10.000 man, dat een groot deel van Lehi's vermoedelijke reisroute aflegde.

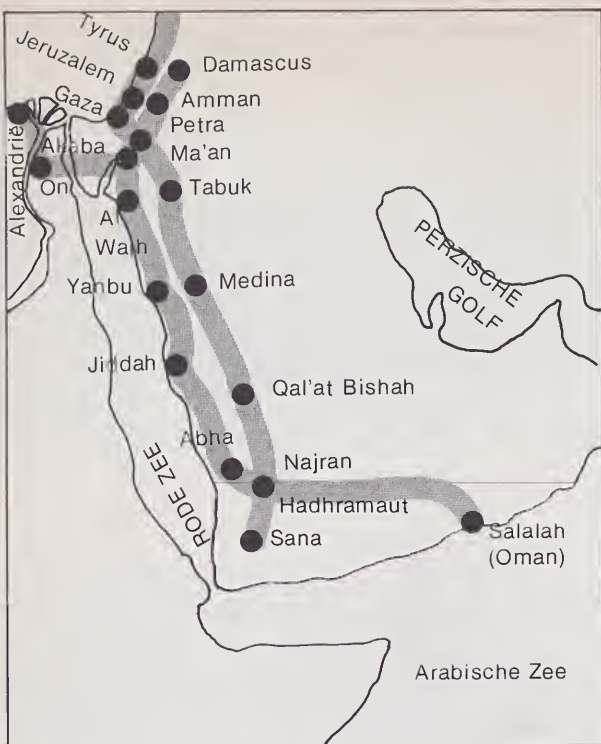
Anno 57

Periplus
Reisbeschrijving van een Griekse zeevaarder die van Egypte naar India voer.

1. Er is een „woestijn” van Judea tot Petra. (Strabo 16:4:21)
2. Van Leucè Comè naar Petra vindt vervoer van koopwaar over land plaats. (16:4:24)
3. Er woonden veel mensen langs die weg. (16:4:21)
4. Dit verslag vermeldt dat de karavaanweg van Petra naar Leucè Comè geschikt zou zijn voor „militair verkeer”. (16:4:23)
5. Arabië een dor landschap wegens gebrek aan water (16:3:1) en een verschroeiende hitte. (id.:3)
6. De Arabieren houden er kudden kamelen op na. (16:3:1.)
7. Aan de kust van de Rode Zee groeien „geen bomen” (16:3:6).
8. In het zuidwesten van Arabië heerst grote welvaart. (16:4:3)
9. In Marib wordt wierook verhandeld aan kooplieden uit Akaba, die deze reis in 70 dagen volbrengen (16:4:4)

1. De weg van Leucè Comè naar Petra wordt beheerst door Nabateanen (Periplus 19)
2. Het hele gebied van Leucè Comè tot aan de Indische Oceaan wordt bewoond door verschillende Arabische stammen. (Periplus 19)
3. In de omgeving van Muza vindt men veel nomaden, die schapen en kamelen houden. (Periplus 20)
4. Muza is een druk handelscentrum vol Arabische reders en zeelieden. (Periplus 21)
5. Ocelis is een handelsstad en tevens een badplaats. (Periplus 25)
6. In Arabië wordt wierook door kamelen vervoerd. (Periplus 27)
7. In Moscha (d.i. waarschijnlijk „het land Overvloed” aan het einde van Lehi's reisroute) „ligt de wierook overal opgehoopt.” Dit artikel wordt hiervandaan uitgevoerd, daar het uit deze streek afkomstig is. (Periplus 32)

Illustratie 2

Vanouds gevolgd wieroekroutes van Salalah (Oman) naar Egypte en de Middellandse Zee.

Illustratie 3

(Foto Israëliësch Museum te Jeruzalem)

Dit stenen reliëf uit het paleis van Sanherib in het oude Ninevè geeft een beeld van de verovering van de Judese stad Lachish (waarschijnlijk in 701 v. Chr.) Dit onderdeel toont ons hoe een Joodse gevangene gekleed ging in de eeuw voorafgaande aan die waarin Lehi leefde, nog geen 40 km van Lehi's geboortestad Jeruzalem verwijderd. Het laat ook zien hoe de Joden in de zevende eeuw v. Chr. een kameel oplaadden. Toen Lehi en de zijnen op weg waren in de wildernis, zullen zij er vermoedelijk ongeveer zoals hier afgebeeld hebben uitgezien.

Illustratie 4

Minimale grootte van Lehi's reisgezelschap gedurende hun verblijf in het dal Lemuel:

Naam	Identiteit van de betrokkenen
1. Lehi	Leider
2. Sariah	Echtgenote van Lehi
3. Laman	Oudste zoon van Lehi
4. Lemuel	Tweede zoon van Lehi
5. Sam	Derde zoon van Lehi
6. Nephi*	Vierde zoon van Lehi
7. Jakob**	Lehi's „eerstgeborene in de wildernis”
8. Jozef**	Lehi's „laatstgeborene in de wildernis”
9. Zoram	Labans vroegere dienstknecht (1 Ne. 4:35)
10. Ismaël	Vader van minstens 2 zoons en 5 dochters.
11. Ismaëls vrouw	Echtgenote en moeder van Ismaëls gezin.
12. Eerste zoon van Ismaël	In het Boek van Mormon is sprake van „de twee zoons van Ismaël met hun gezinnen” (1 Ne. 7:6), wat inhoudt dat zij vrouwen en waarschijnlijk ook kinderen hadden. Volgens ouderling Erastus Snow heeft de profeet J. S. eens gezegd dat de twee zoon van Ismaël met Lehi's dochters waren getrouwd. (<i>Journal of Disc.</i> , 23:184)
13. Diens vrouw	
14. Tweede zoon van Ismaël	
15. Diens vrouw	
16. Oudste dochter van Ismaël	Dit werd Zorams vrouw (1 Ne. 16:7)
17. Dochter van Ismaël	Lamans vrouw.
18. Dochter van Ismaël	Lemuels vrouw.
19. Dochter van Ismaël	Vrouw van Sam.
20. Dochter van Ismaël	Vrouw van Nepi.

*) Nepi's zusters (zie 2 Ne. 5:6) worden in het Boek van Mormon niet met name genoemd. Wij weten niet of deze zusters ouder of jonger dan Nepi waren, en of zij in Jeruzalem, in de wildernis of in het beloofde land zijn geboren.

**) Of Jakob en Jozef in de kampeerplaats in het dal Lemuel geboren zijn is ons niet bekend. Ze worden in het Boek van Mormon pas genoemd bij het relaas van hun vertrek uit „Overvloed” (1 Ne. 18:7), een jaar of tien na Lehi's vertrek uit Jeruzalem.

boog kunnen breken en zouden andere bogen hun veerkracht kunnen verliezen?)

Naderhand vervaardigde Nefi een nieuwe pijl en boog van hout, waarmee hij op voedsel jaagde (zie 1 Ne. 16:23 en 31.) (Welke houtsoort kon hij in de wildernis vinden? Wat voor wil zou hebben kunnen bejagen?) „En wij gingen wederom op reis, bijna in dezelfde richting” (dat is een belangrijk gegeven voor het bepalen van hun koers); „en nadat wij vele dagen hadden gereisd, zetten wij onze tenten weer op . . .” (dit klinkt wel of het ditmaal voor langere duur was, nietwaar?) „om daar enige tijd te vertoeven.” (Vs. 33.) (Waar zou dit nu weer geweest zijn? En is dat „enige tijd” een lange of een korte periode geweest? Het klinkt bijna alsof er een zeer bepaalde tijdsduur mee gemoeid was.) Vervolgens stierf „Ismaël . . . en werd begraven op de plaats, die Nahom werd genoemd.” (Vs. 34.) (Door wie werd ze zo genoemd? Waarom hebben ze hem juist daar begraven? Hoe lang zullen de aan zijn dood voorafgaande ziekte, de begrafenis en verdere rouwplechtigheden vermoedelijk hebben geduurd?)

Uit hoofdstuk 17 blijkt dat men de reis heeft hervat, maar „van die tijd af reisden wij bijna oostwaarts.” (Is dat zo gebeven tot het einddoel van hun tocht was bereikt?) „En wij reisden en hadden veel te verduren in de wildernis.” (Vs. 1.) (Wat zouden ze zo al „te verduren” hebben gehad?) In vs. 2 wordt ons verteld dat zij „van rauw vlees leefden.” (Was dat één van de beproevingen die zij „te verduren” hadden? Waarom zouden ze ongekookt vlees hebben moeten eten?)

Na een verblijf van acht jaar in de wildernis (zie vs. 4) kwamen zij in het land, dat zij „Overvloed” noemden, „wegens zijn vele vruchten en ook om zijn wilde honing.” (Het vinden van honing verraadt de aanwezigheid van bloemen en bloeiende veldgewassen, zoals bijv. luzerneplaten of lupinen.)

„En wij zagen de zee, die wij Irreantum noemden, hetgeen vertaald vele wateren betekent.” (Vs. 5) (Dit moet een andere dan de Rode Zee zijn geweest; was deze zee groter?) Zij sloegen hun „tenten aan de oever der zee op.” (Vs. 6) Er moet dus een herbergzaam strand zijn geweest, of althans een grazige strook grond, waarop ze konden kamperen en hun dieren laten weiden.) Volgens vs. 7 stond Nefi op en beklom de berg. (Is er daar ter plaatse maar één berg? Die moet wel dichtbij geweest zijn.) Nefi vroeg de Heer, waar hij „erts om te smelten” vinden kon. (Vs. 9.) (Waren er in die omgeving ertslagen te vinden?) Toen maakte hij „gereedschap uit het erts,” dat hij „uit de rots smolt.” (Vs. 16.) (Hoeveel tijd nam dat proces ongeveer in beslag? Wat voor gereedschappen zou hij nodig hebben gehad?)

Nefi's broeders werden opstandig wegens hun ontberingen, en toen Nefi hen berispte, werden zij toornig en, zo vermeldt, zij kwamen naderbij „om de handen aan mij te slaan en wilden mij in de diepten der zee werpen.” (Vs. 48.) (Zo iets kan men niet doen vanaf een zandig strand, dus er schijnen in „Overvloed” rotswanden aan de zee kust geweest te zijn.)

Gedwarsboomd in hun voornemens door de macht van God, die hen deed rillen en beven, begonnen zij met Nefi samen te werken aan de bouw van het schip. Dit vaartuig

was, zoals hij in 1 Ne. 18:2 tot driemaal toe nadrukkelijk vermeld, „niet naar de wijze der mensen.” (Hoe wist hij hoe de mensen destijds hun schepen bouwden? In welke opzichten was het zijne anders gebouwd? Waarvan was het vervaardigd?. Kwamen er in het land Overvloed bomen voor, die groot genoeg waren om als bouw materiaal voor schepen te dienen?) Tenslotte, „nadat wij alle dingen hadden klaargemaakt, veel vruchten en vlees uit de wildernis en honing in overvloed en benodigdheden, . . . gingen wij in het schip met onze gehele lading en onze zaden . . .” (Vs. 6.) (Alweer zaden — hadden zij een nieuwe oogst binnengehaald? Wat voor levensmiddelenvoorraden zouden ze vermoedelijk hebben meegenomen? Hoelang dachten zij op zee te zullen blijven? Was het land Overvloed betrekkelijk klein, zodat er geen uitgestrekte reis voor nodig was om daar in de wildernis op jacht te gaan?)

Dat waren dan een paar aanknopingspunten die Nefi ons heeft gegeven, en enkele vragen die deze bij ons opriepen. Dit zette ons dus aan het denken, wij flansten mogelijke antwoorden op die vragen aan elkaar en begonnen er wetenschappelijke boekwerken op na te slaan uit oude en nieuwere tijden, om te zien in hoeverre deze ons ten dienste konden zijn en welke hulpmiddelen wij daar eventueel uit konden putten.

Tijdens de voorbereiding op onze reis zetten wij onze voornemens uiteen in brieven aan een honderdtal Arabische vrienden in zeven verschillen landen in het Middenoosten. Ons hart vloede over van verbazing en dankbaarheid bij het ontvangen van hun geestdriftige reacties en aanbiedingen voor hulpverlening.

Al even belangrijk als de uit ons eigen onderzoek verkregen inlichtingen waren de bereidwillig door een hele vrienden-schaar verstrekte inlichtingen, inzichten en uitleggingen die betrekking hadden op dat onderzoekingswerk. Met name hadden wij niet kunnen slagen zonder de extra hulpvaardigheid en medewerking van Salim Saad uit Amman (Jordanië), Angie Chukri uit Caïro (Egypte), Hassib Dajani uit Jiddah (Saoedi-Arabië), Sheik Helwan Habtar uit Abha (Saoedi-Arabië), Sa'adi Fatafitah uit Tarqumia (westelijke Jordanoever via Israël) en Nabeel Mustakim uit Jeruzalem. Gewapend met de raadgevingen van velen, begonnen we dus onmiddellijk nasporingen te verrichten in diverse bibliotheken. Voorts werden wij mentaal op de voor ons liggende taak voorbereid door gesprekken met deskundigen op het gebied van kennis van het Middenoosten, zowel aan de Universiteit van Utah als aan de Brigham Young Universiteit.

Langzamerhand vormde zich zo een helder beeld in onze geest van wat ons te doen stond. Wij kwamen tot het inzicht dat men bij vluchtige lezing van het Boek van Mormon wellicht de indruk zou krijgen dat Lehi en de zijnen zich in een eenzame, volstrekt verlaten woestijn begaven, ver van alle menselijke beschaving. Bij zorgvuldiger bestudering van de tekst bevat deze echter verscheidene aanwijzingen waaruit blijkt dat ze door bewoonde streken trokken. Lehi had niet op reis kunnen gaan zonder eten en drinken voor zijn gezinsleden en zijn lastdieren. Nefi maakt geen melding van wonderbaarlijke neerdaling van voedsel als manna, neen, zij moesten hard werken voor de kost en

- Route 1: Men reist oostwaarts via Jericho, waar men de Jordaan oversteekt; daarna volgt men de „Koningsweg” van Madaba naar Akaba.
- Route 2: Men reist naar het oosten tot even vóór Jericho, waarna men zuidwaarts koerst, langs de westelijke oever van de Dode Zee; daarna gaat men door de Wadi-el-Araba naar Akaba.
- Route 3: Men reist zuidwaarts naar Hebron en vandaar in meer zuidwestelijke richting naar Berseba en vervolgt dan zijn weg naar Akaba door de Wadi-el-Araba. Met een kleine afwijking van de derde route kan men bij Hebron naar het oosten afslaan in de richting van de Dode Zee, waar men even ten zuiden van Engedi uitkomt op de tweede route.

Boven: Als Lehi de Koningsweg naar het zuiden heeft genomen is hij door Petra gekomen, de oude hoofdstad van Edom. In Mozes dagen werd Petra Sela genoemd. Door het plateau waarop Petra is gebouwd loopt van het oosten naar het westen de wadi Musa (de Mozesvallei), een van de plaatsen waar Mozes de rots sloeg en het water te voorschijn kwam. Petra werd rijk door het heffen van tol op elke karavaan die de Koningsweg gebruikte.

Midden links: Een van de vele Helenistische graven van Petra uitgehouwen in de rotsen, waarschijnlijk 200 jaar nadat vader Lehi Jeruzalem verliet.

Midden rechts: Jericho, een van de oudste steden in Palestina ligt al eeuwentlang twaalf kilometer ten noorden van het punt waar de Jordaan in de Dode Zee uitmondt.

Onder: De landstreek Moab in de vroege lente gezien vanaf de Koningsweg. Hier zou Lehi doorgetrokken kunnen zijn als hij de meest oostelijke route vanuit Jeruzalem heeft genomen.

ze klaagden ook wel eens omdat ze honger leden. Wij lezen ook niets over wondere waterstromen, gutschend uit hun eigen rotsen, zoals Mozes bij Horeb door de aanraking met zijn staf had teweeggebracht. Het reisgezelschap moet zich dan ook onderweg op dezelfde wijze in leven hebben gehouden als andere reizigers destijds in diezelfde streken, namelijk door van de ene naar de andere openbare waterput of drinkplaats te trekken. (Natuurlijk ondervonden zij ook hulp van de hun door de hemel gezonden Liahona.) Op onze reizen door het Middenoosten hebben wij nooit een drinkwaterbron aangetroffen zonder dat er mensen omheen stonden; waar het water zo kostbaar is en schaars, is het onwaarschijnlijk dat er veel onbekende waterputten zouden bestaan.

Eén van hun kampeerplaatsen, namelijk Nahom, is wellicht een bewoonde nederzetting geweest, aangezien Nefi zegt dat „die Nahom werd genoemd,” terwijl zij iedere andere met name genoemde kampeerplaats, als de vallei of het dal Lemuel, het kamp in Shazer en het land Overvloed, zelf een naam hadden gegeven. Deze plaatsen kunnen natuurlijk ook wel algemene oases geweest zijn, die door Lehi gewoon van een nieuwe benaming werden voorzien. Bij Semietische volken is het gebruikelijk de dingen naar hun persoonlijke ervaringen te vernoemen, en daar deze plaatsen voor Lehi's gezelschap van zo'n grote betekenis waren, heeft Lehi ze blijkbaar eigen namen gegeven, die aan al zijn gezinsleden bekend waren om zijn leringen meer kracht bij te zetten.

Nefi vertelt ons ook dat het reisgezelschap van tijd tot tijd dierenoffers heeft gebracht. Waar kwamen die dieren vandaan? Het meevoeren van kudde geiten en schapen, die op zoek naar voedsel her en der door het landschap rondzwerfen, zou hun reistempo tot een slakkengangetje hebben vertraagd. Bovendien hebben geiten en schapen, in tegenstelling tot kamelen, dagelijks water nodig. Wèl kan Lehi echter onderweg vee hebben gekocht of verhandeld bij plaatselijke Bedoeïenenherders, terwijl hij toch zijn weg met de normale karavaansnelheid vervolgde. Wat betreft de aanwezigheid van andere mensen die zijn pad gekruist kunnen hebben, lijdt het geen twijfel dat het Arabische schiereiland van oudsher met rondtrekkende Bedoeïenenstammen bevolkt is geweest. Zo leidde ook Jethro, „de priester van Midian” en de schoonvader van Mozes, een nomadenbestaan in het land Midian, (Zie Ex. 2:16 en 3:1.) Dit gebied in het noordwesten van Saoedi-Arabië, waar Lehi waarschijnlijk is doorgetrokken, bezat destijds een onmetelijke veestapel. Toen bijvoorbeeld de legers van Israël de Midianieten verslagen en hun land veroverd hadden, bedroeg hun oorlogsbuit o.a. 675.000 schapen en nog vele andere kostbaarheden. (Zie Num. 31:33-43.)

Nog een bewijs dat Lehi's route door bewoonde streken heeft gevoerd vinden wij in 1 Ne. 18:2, waar wij lezen hoe Nefi zijn schip begon te bouwen, waarbij hij vermeldde dat hij het „niet naar de wijze der mensen” bouwde. Had hij een dergelijke verklaring kunnen neerschrijven, als hij nog nooit schepen had gezien? Het was voor ons een uitermate verhelderende ontdekking dat de hele kuststrook

langs de Rode Zee bezaaid is met dorpjes, waar de aloude scheepsbouwkunst van geslacht op geslacht is beoefend. Uit nevenstaande illustratie 1 blijkt dat wij in twee ooggetuigenverslagen de bevestiging vinden van het feit dat er in de dorre woestenij langs de kusten van de Rode Zee al 6 eeuwen vóór de dagen van Lehi dorpen met een gevestigde beschaving bestonden.

Voorts heeft Strabo, een Grieks geschiedschrijver, aan de hand van verslagen uit de eerste hand melding gemaakt van het rampspoedige Romeinse leger van 10.000 infanteristen, die onder leiding van Aelius Gallus in 24 v.Chr. uit Egypte vertrokken om het „wierookland” in Zuid-Arabië te gaan veroveren. Die soldaten volgden grotendeels de vermoedelijk door Lehi afgelegde route en bevestigden dat dit gebied betrekkelijk dichtbevolkt was, en dat die route op zichzelf een belangrijke en algemeen bekende weg was. Deze strekte zich naar het noorden van hun uitgangspunt in Arabië bij Leucè Comè uit naar Petra in Jordanië. Ook zeiden ze dat het een zware tocht was geweest, waarop de meesten hunner van honger, dorst en ziekte zijn omgekomen, voornamelijk tengevolge van de onbetrouwbaarheid van hun gids, en dat ze water op kamelen moesten vervoeren en hun voedselvoorraden bij de Arabische „venters en kooplieden” hadden moeten kopen.” (*The Geography of Strabo*, door Strabo van Amasia, in de vertaling van Horace Leonard Jones, Londen, uitgave van William Heinemann Ltd. anno 1930, 7:353-363.)

Een onbekende Griekse schrijver gaf anno 57 een reisbeschrijving uit, *The Periplus of the Erythraean Sea* genaamd. Hij voer rondom het Arabische schiereiland, waarbij hij vele havens aandeed die langs Lehi's vermoedelijke reisroute lagen. In dit boekwerk wordt door ooggetuigen bevestigd dat er ten tijde van Lehi in dit gebied vele dorpen en marktplaatsen voorkwamen, die toen al zo'n 600 jaar bestonden. Langs die route bestond een druk handelsverkeer in wierook uit Oman en een intensieve scheepvaart, daar er geregeld moessonwinden voorkwamen. (*The Periplus of the Erythraean Sea*, in de vertaling van Wilfred H. Schoff, uitgave van de Oriental Books Reprint Corp. te New Delhi (India) anno 1974.)

Eén van onze voornaamste ontdekkingen was dat zowel blijkens hedendaagse als oude kaarten van dit gebied de meestal welbekende aanvoerwegen van wierook tot de drukste verkeersroutes van de wereld der oudheid behoorden. Eén daarvan liep over een afstand van driekwart van de totale lengte van het Arabische schiereiland langs de Rode Zeekust, om vervolgens oostwaarts af te buigen. Bij Najran ging de weg dan weer naar het zuiden en kwam in Jemen uit. De tweede route strekte zich ca. 1500-2000 km verder landinwaarts uit en kruiste de kustweg bij Najran. Deze weg leidde van Najran echter oostwaarts naar Salalah. Deze wegen waren algemeen in gebruik, al minstens 600 en waarschijnlijk zelfs 2.200 jaar vóór Lehi's tijd. (Zie *The Periplus*, blz. 120-121.) Ook tegenwoordig vindt men de bewijzen waaruit het bestaan van die beide routes blijkt nog in ruime mate, (zie illustratie 2) in de vorm van de vervallen ruïnes van strategisch aangelegde stenen forten,

die in de tiende eeuw v. Chr. door de Sabijnse beschaving zijn gebouwd en waardoor de oude wegen nog gemakkelijk te volgen zijn.

Ook aan de hand van de ruwe inscripties en tekeningen, die door duizenden kameeldrijvers in de platte stenen in de heuvels aan weerszijden van de woestijnroute zijn gegraveerd, is deze weg van Petra in Jordanië tot Najran in het zuiden van Saoedi-Arabië omstreeks de negentiende noorderbreedtegraad nog steeds goed herkenbaar. Ge-regeld trokken de wierookhandelaars langs deze eentonige, noordwaarts leidende weg met hun zwaarbeladen kamelen, wier kostbare ladingen trachtten te voorzien in de onver-zadelijke behoefte aan wierook van de tempels te Jeruza-lem, in Egypte en Babylon.

Wij moeten ons wel rekenschap geven van het feit dat wij ons bij dit spoorzoeken niet moeten laten misleiden door hierbij te denken aan duidelijk afgebakende, betrekkelijk smalle paden of wegen, maar meer algemeen aangeduide routes, die globaal het een of andere dal of ravijn volgden. Naar gelang van de bodemgesteldheid van het terrein varieerde de breedte van zo'n route van 1 tot 20 km. Rei-zigers konden dus terzelfder hoogte tijdens hun tocht met flinke onderlinge afstand hun kamp opslaan.

Wij ontdekten dat er langs de oever van de Rode Zee een veelbereide karavaanroute in zuid-zuidoostelijke richting bestond en zijn van opvatting dat Lehi niet van de gebaan-de wegen zal zijn afgeweken om over dorre bergen en door droge woestijnen te gaan rondzwerven, waar nergens water was te vinden. Het Boek van Mormon vermeldt niet dat hij

zich op dit traject van zijn reis moest verschuilen, en even-min dat hij op de vlucht was, zoals men wel eens heeft gemeend; hij zal zich dan ook wel aan de destijds be-kende paden hebben gehouden. Dit blijkt eens te meer uit Nefi's vermelding dat ze door de kuststreken van de Rode Zee zijn getrokken, (1 Ne. 2:5), precies parallel aan de vanouds bestaande zogenaamde „wierookroute.” Deze was bovendien zo uitgestippeld dat men onderweg een hele reeks oases of oude waterputten passeerde. Uit een in onze dagen door het Saoedi-arabische ministerie voor natuurlijke hulpbronnen getekende kaart staan 118 water-putten aangegeven, met onderlinge afstanden van ge-middeld 30 km. Lehi kan zich geen eigen weg hebben kunnen banen zonder drinkplaatsen, en het is onwaar-schijnlijk van een stedeling te verwachten dat hij een reeks zelfs bij woestijnbewoners onbekende watervindplaatsen zou ontdekken.

Eenmaal op het goede spoor, moeten Lehi en de zijnen onderweg wel veel vreemdelingen hebben ontmoet, die voor het merendeel geen Israëlieten waren. Wij kwamen tot de ontdekking dat de karavaandrijvers in Lehi's dagen voor-namelijk Arabieren waren. De uit Sana'a (de huidige hoofd-stad van Jemen) afkomstige Sabijnen zijn dan ook waar-schijnlijk veelvuldig in Lehi's tenten te gast geweest en hij in de hunne.

Naar aanleiding van onze voorstudies gingen wij dan ook op reis in de mening dat wij althans een mogelijk zuid-waarts leidende route voor Lehi's huisgezin hadden gevon-den. Het bestaan daarvan deed echter nog meer vragen bij

Illustratie 6
Ruwe schets van de waarschijnlijk door Lehi gevolgde reisroute.

Boven: De Golf van Akaba is de noordoostelijke arm van de Rode Zee. Hier kwam Lehi langs, misschien rustte hij hier zelfs even uit, terwijl hij reisde „door de grensstreek, die bij de Rode Zee is”. (1 Ne. 2:5.)

Links: De oase Engedi ligt als een verrassing op de troesteloze westelijke kust van de Dode Zee. Als Lehi deze route zuidwaarts is gevolgd zal hij bij deze en andere zoetwaterbronnen hebben gerust.

Rechts: Het einde van de wadi Al-Araba. Op deze plaats zien we de routes vanuit Jeruzalem tezamen komen.

ons opkomen. Waarom was wierook zo'n waardevol handelsartikel? Volgens bepaalde schrijvers was er namelijk sprake van grote noordwaarts trekkende kameelkaravanen, waarvan elk lastdier zo'n 225 kilo hiervan droeg. (Zie Van Beek, blz. 40-41.) Op zoek naar aanknopingspunten raadpleegden wij de Bijbel, waarin wij lazen dat toen Jehova de vroegere Israëlieten bij monde van Mozes gebod wierook te gebruiken bij de aan Hem op te dragen eredienst, gaf Hij hun een recept voor de bereiding van dit reukwerk, namelijk met gelijke delen druipende hars, onyx, galbanum en zuivere wierook. Dit was een heilig mengsel, dat niet voor andere doeleinden mocht worden aangewend en niet door onbevoegden mocht worden ontstoken. (Zie Ex. 30: 7-9 en 34-38 en voorts Lev. 10:1-7.) Dit reukoffer was bovenal een symbool van het tot God opstijgende gebed, (zie Ps. 141:2 en Op. 8:3-5) dat oorspronkelijk gebrand werd bij het voorhangsel ter bedekking van het heilige der heiligen. Het kan ook wel hebben gediend als „deodorant” voor het heiligdom, om dit te zuiveren van de geuren die werden veroorzaakt door het slachten en verbranden der offerdieren. Op de grote verzoendag werd er wierook ontstoken in het heilige der heiligen, zodat het verzoendeksel door een „wolk van reukwerk” of welriekende rook werd bedekt. (Zie Lev. 16:12-13.) Nadere studie toonde aan dat de Joden niet het enige volk waren die bij hun eredienst wierook gebruikten; het was een gewoonte, die ook in de godsdienstige plechtigheden voorkwam van vrijwel alle natiën uit de oudheid (van de „Egyptenaren, Babylooniërs, Assyriërs, Feniciërs, enzovoorts”).

Nu wisten wij dus waarom er zo'n grote vraag naar wierook bestond, maar waarom was het zo kostbaar en waar kwam het vandaan? Al spoedig vernamen wij dat wierook de gedroogde, roomgele gomafscheiding is van de wierookboom, die voorkomt in Salalah, een halvemaaanvormig strookje grond onderaan het Arabische schiereiland. Deze landstreek ligt aan de kust van de Arabische Zee in de staat Dhofar van het sultanaat Oman. Tweemaal per jaar worden de bomen in dat gebied „gemolken”; het daaruit afgetapte kleverige sap met zijn sterke, kruidige geur kan dienst doen als kauwgom of als aromatische brandstof. Arabische kinderen kauwen het tegenwoordig inderdaad, want het kost nu niet veel meer dan kauwgom, hoewel wierook en mirre in bijbelse tijden op één lijn met goud werden gesteld, en dan ook geschikt werd geacht als geschenk voor het Christuskind. (Zie Matt. 2:11.)

Deze gegevens wierpen nog verscheidene vragen bij ons op. Kennelijk was Lehi dus een vermogend man. De terloopse opsomming die Nefi van zijn rijkdommen geeft als „goud, zilver en andere kostbaarheden” wijst op een meer dan middelmatig inkomen.

Lehi bezat ook tenten, en wel in een tijd waarin de vervaardiging daarvan een bewerkelijk en tijdrovend proces was, daar ze werden geweven uit goed houdbaar geitewool. Volgens een onzer gidsen, die Salim Saad heette en een uitnemend historicus was, kampeerden reizigers in Judea doorgaans in grotten en holen, terwijl tenten voor woestijnreizigers waren. Waarom zou een grotestadsbewoner

dan tenten hebben bezeten, die hij in gereedheid hield om desgewenst te kunnen vertrekken?

Salim achtte het mogelijk dat Lehi op „het land zijner erfenis” wellicht een paar kilometer buiten Jeruzalem had gewoond. Op die landerijen kan hij schapen en geiten hebben gehouden, en veldvruchten verbouwd hebben ter bevoorrading van de markten of *suqs* in de oude, ommuurde binnenstad van Jeruzalem. Een andere mogelijkheid is dat Lehi in feite misschien tot welstand was gekomen in verband met bepaalde zaken die hij dreef en die hem op gezette tijden de woestijn deden intrekken. Zo kan hij bij voorbeeld handelswaren voor de Jeruzalemse markten bij passerende Arabische karavanen hebben ingekocht. In het kader van deze handel zou hij tenten als tijdelijk onderkomen nodig hebben gehad, terwijl hij in de woestijn ten zuiden van Jeruzalem de aankomst van karavanen moest afwachten.

Dit alles berust natuurlijk op gissingen, maar als Lehi bepaalde handelsbetrekkingen met woestijnbewoners of -reizigers heeft onderhouden, kunnen wij hierin een verklaring vinden voor verschillende zaken, als: (1) Waarom hij blijkbaar voldoende tenten en lastdieren tot zijn beschikking had om zich met zijn gezin naar elders te verplaatsen zonder bijzondere voorbereidingen te hoeven treffen; (2) waarom zijn zoons met tenten konden omgaan en een woestijnreis konden volbrengen, en (3) hoe het kwam dat hij op de hoogte was van de voornaamste routes en de waterputten wist te vinden, zodat hij nog vóór het ontvangen van de Liahona in leven heeft kunnen blijven.

Met iets meer zekerheid kunnen wij het hebben over de wijze waarop ze de omgeving van Jeruzalem destijds verlaten zullen hebben. Het staat vrijwel vast dat het voornaamste lastdier in Jeruzalem en in de heuvels van Judea de ezel is geweest, daar dit beest beter geschikt was dan de kameel voor het berijden van de rotsachtige paden en bochtige straten en stegen van de stad met hun laaggevelde poorten en ver uitstekende balkons. Een van de redenen dat de kameeldrijvers met hun koopwaren om Jeruzalem heentrokken, zodat de handelaars uit Jeruzalem erop uit gingen, de oostwaarts voorbijtrekkende karavanen tegemoet, was dat de bodem ter plaatse zo steenachtig is dat de kamelen hun grote, zachte, niet door hoeven beschermde voetzolen aan de scherpe keien verwonden zouden. De kameeldrijvers trokken dan verder noordwaarts langs de zandige weg aan de westelijke Jordanoever en over de betrekkelijk effen, uit de 23ste eeuw v. Chr. daterende „Koningsweg”, die ten oosten van de Jordaan van Syrië naar de Golf van Aqaba loopt. (Deze gegevens zijn ontleend aan het hoofdstuk „The King's Highway” op blz. 700 van J.D. Douglas' *New Bible Dictionary*, die in 1973 is uitgegeven bij Wm. B. Eerdmans Publishing Co., te Grand Rapids (Michigan)).

Na heel wat voorstudie waren wij er o.i. bijna aan toe een hypothetische passagierslijst en een reisplan op te stellen voor Lehi's uittocht uit Jeruzalem. Wij begonnen met zijn eigen gezin. We weten dat Lehi zijn vrouw Sariah en vier zonen heeft meegenomen. Er kunnen ook wel dochters bij dat gezelschap zijn geweest, daar Nefi jaren later, toen zij

al in het beloofde land waren, ergens terloops gewaagd van „mijn zusters” (zie 2 Ne. 5:6), maar die kunnen ook wel tijdens hun omzwervingen door de wildernis geboren zijn. Later voegde ook Ismaël zich bij deze groep, samen met zijn vrouw en ten minste twee getrouwde zoons met hun gezinnen, plus vijf ongehuwde dochters. Voorts had Zoram, Labans voormalige dienstknecht, zich bij hen aangesloten. We kunnen dus gerust aannemen dat Lehi met een reisgezelschap van minstens 20 personen de wildernis introk. (Zie illustratie 4.)

Waarom koos Lehi juist Ismaëls gezin uit, en geen ander? Het spreekt wel vanzelf dat het goed uitkwam dat Ismaël vijf dochters bezat, wat precies het aantal was dat ze nodig hadden om de vier zoons van Lehi en Zoram elk een vrouw te bezorgen, maar was dit de enige reden waarom Lehi dat bepaalde gezin heeft uitgekozen? Een uiteenzetting van Erastus Snow kan misschien wat meer licht hierop werpen. Hij vermeldt namelijk dat de zoons van Ismaël volgens de profeet Joseph Smith met leden van Lehi's familie waren getrouwd.” (*Journal of Discourses* 23:184.) Het Boek van Mormon maakt melding van „de twee zoons van Ismaël met hun gezinnen,” (zie 1 Ne. 7:6), waaruit blijkt dat Ismaël twee zoons bezat, die beiden reeds gehuwd waren toen ze Jeruzalem verlieten. Door deze feiten in verband te brengen met de beweerde uitspraak van Joseph Smith, zou men gevoeglijk mogen aannemen dat Lehi twee oudere dochters heeft gehad en dat die twee families al vóór hun vertrek uit Jeruzalem door huwelijksbanden met elkaar verenigd waren. Dan spreekt het ook vanzelf dat Lehi zijn overige bloedverwanten heeft laten ophalen opdat ook zij aan de verwoesting van Jeruzalem konden ontkomen.

Enkel en alleen om ons een betere voorstelling te kunnen vormen van de menselijke verhoudingen in dit reisgezelschap, verdiepten wij ons in de mogelijke leeftijden van enkele leden daarvan. Wij schatten dat Nephi bij zijn vertrek uit Jeruzalem in zijn tienerjaren was. Omstreeks de tijd dat hij daarheen terugkeerde om de koperen platen van Laban te bemachtigen, was Nephi evenwel voldoende uit de kluiten gewassen dat hij naar zijn eigen beschrijving „nog zeer jong, doch niettemin groot van gestalte” was. (Zie 1 Ne. 2:16; zie ook 1 Ne. 4:31.) Hij bezat wel zoveel lichaamskracht dat hij Zoram wist te grijpen en vast te houden (1 Ne. 4:31) en om Laban te kunnen onthoofden (1 Ne. 4:18). Ook was hij oud genoeg om reeds geweldige geestelijke belevenissen te hebben gehad, waaronder een visioen aangaande Gods Zoon als de Zaligmaker. (1 Ne. 11.) Een poosje later keerde hij nogmaals met zijn broeders naar Jeruzalem terug en bracht Ismaël en de zijnen bij Lehi. Thans was Nephi oud genoeg om in het huwelijk te treden (1 Ne. 16:7) en zijn vrouw baarde hem kinderen in de wildernis (1 Ne. 18:19). Deze overwegingen hebben ons aanleiding gegeven de leeftijd van Nephi te schatten op 16 jaar ten tijde dat hij Jeruzalem verliet; hij zal misschien zeventien zijn geweest toen de Heer hem bezocht, 18 toen hij Laban onthoofdde en Zoram overmeesterde, terwijl hij misschien op zijn negentiende jaar is getrouwd.

President George Q. Cannon werd door een dergelijk over-

zicht van de teksten uit het Boek van Mormon tot de conclusie gebracht dat „Nefi waarschijnlijk pas een jaar of vijftien was” toen hij uit Jeruzalem vertrok. (*The Life of Nephi, the Son of Lehi*, door George Q. Cannon, uitgave van The Contributor Co. te Salt Lake City anno 1888, blz. 14.)

Aannemende dat de oudere broers van Nephi met tweejaarlijkse tussenpozen waren geboren, komen wij ook tot een schatting van hun leeftijd. Als moeder Sariah naar schatting op haar zestiende jaar haar eerste kind ter wereld bracht, moet ze ongeveer 44 zijn geweest toen zij Jozef, haar laatstgeborene in de wildernis baarde. Dit maakt niet veel verschil met de levenservaringen van vele vrouwen in die tijd en ook tegenwoordig nog. Volgens onze vrienden uit het Middenoosten moet Lehi als gebruikelijk zo'n jaar of tien ouder dan zijn vrouw zijn geweest.

Ismaël was misschien nog wat ouder, omdat hij al twee getrouwde zoons met gezinnen had toen Lehi die nog niet bezat. Wij schatten Ismaël op misschien maar een jaar of vier ouder dan Lehi, terwijl zijn echtgenote tien jaar jonger dan hijzelf kan zijn geweest.

Hoeveel ezels zouden Lehi en de zijnen echter nodig hebben gehad bij hun vertrek uit Jeruzalem, als zij oorspronkelijk nog maar met hun zessen waren? Dat moeten er naar schatting negen tot twaalf zijn geweest voor het vervoeren van de levensmiddelen, hun persoonlijke bezittingen en tenten. De Bedoeïenen die wij hebben gesproken verzekerden ons dat die tenten wel 225 kilo wogen en dat die in afzonderlijke delen als wanden, afscheidingen en dak op drie verschillende ezels moesten worden gepakt. Nu, als er dus voor één tent drie ezels nodig waren en we rekenen één pakezel per persoon voor levensbehoeften enzovoorts, dan komen wij op een minimum van negen lastdieren. Vanzelfsprekend is de hoeveelheid levende have door de komst van Ismaëls familie nog aanmerkelijk vergroot.

Wat nu de bij hun vertrek uit Jeruzalem of omgeving gekozen route betreft, ontdekten wij drie wegen die alle van Jeruzalem naar de stad Akaba (zie illustratie 5) aan de ingang (noordzijde) van de Rode Zee leiden. Het waren de grote kruispunten der door de met wierook bevrachte karavanen gevolgde routes, en de enige toegangspoort naar het zuiden van Arabië langs de oevers van de Rode Zee. Eén van deze wegen leidde van Jeruzalem oostwaarts door de troosteloze Judese woestijn naar Jericho, stak daarna de Jordaan over en kwam dan uit op de „Koningsweg,” die langs de oostelijke oever van de Dode Zee loopt door steden als Madaba, Karak en Petra in de richting van Akaba. Dit alles ligt binnen de grenzen van het tegenwoordige Hasjemietische koninkrijk Jordanië. Dit is de voornaamste vanouds bestaande noord-zuidverbinding, een weg die zich over bergen en door wadi's heen slingert. (Wadi's zijn brede, zandige rivierbeddingen of dalen tussen bergruggen, die het regenwater opvangen dat van de omringende steile bergwanden stroomt. In het regenseizoen kunnen dit dus gevaarlijke, modderige bergstromen zijn, maar tijdens de droge moesson zijn het prachtige vlakke zandwegen met zachtglooiende hellingen, die een gerief-

lijke doortocht verzekeren door het ruige en overigens ontoegankelijke bergland.)

Lehi zou tijdens het volgen van deze oostelijke route door de koninkrijken Ammon, Moab en Edom hebben moeten trekken, en ook al had zijn gezin daar misschien geen enkel gevaar gelopen, toch zouden ze bij al die grensovergangen vrijwel zeker telkens tol hebben moeten betalen.

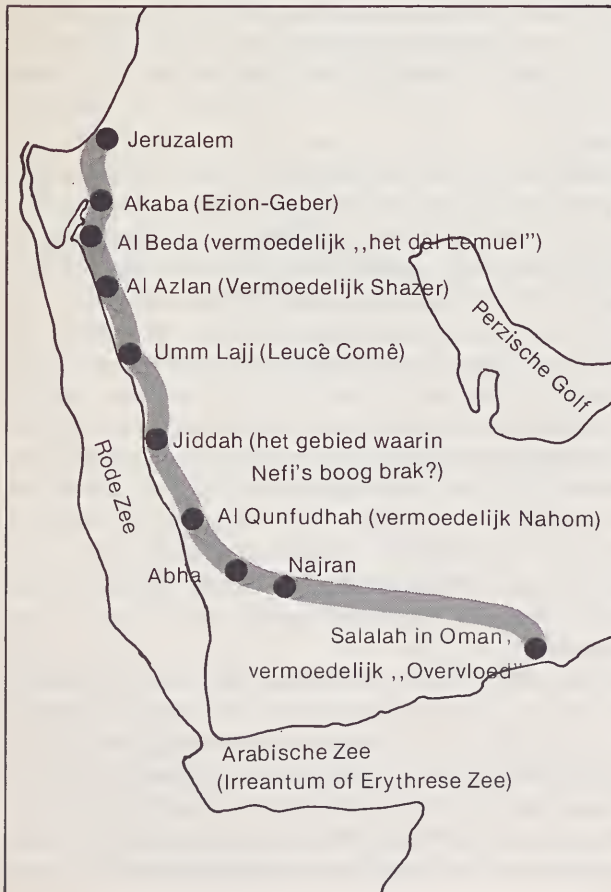
Een andere mogelijkheid is dat hij de weg heeft gekozen die van Jeruzalem zuidwaarts naar Hebron leidt, waarna deze naar het zuidwesten afbuigt in de richting van Berseba, en verder via de Wadi el Araba naar Akaba voert. Een enigszins van laatstgenoemde route afwijkende weg slaat bij Hebron oostwaarts af en loopt dan over de Zoutberg, waar het niet meer dan een voetpad is, waarlangs men van een steile helling afdalt, om aan de westelijke oever van de Dode Zee uit te komen, even voorbij de oasen van Engedi. Op die plek kruist dit pad een andere mogelijke route, die hierna wordt beschreven. Deze laatstbedoelde route lijkt een buitengewoon gecompliceerd en moeilijk begaanbaar traject.

De derde alternatieve route volgde ten oosten van Jeruzalem eerst dezelfde weg waarmee de eerstgenoemde route begon, maar in dit geval sloeg men vlak voor Jericho in meer zuidelijke richting af. Deze weg voerde vervolgens ten westen van de Dode Zee langs de grotten en klippen van Qumran, en voorts via de Wadi el Araba naar Akaba. Onze vrienden uit het middenoosten, die goed op de

hoogte waren van de geschiedenis van hun verleden, hebben ons medegedeeld dat deze laatste route hoogstwaarschijnlijk door Lehi is gevolgd.

Welke weg Lehi echter bij zijn vertrek uit Jeruzalem ook mag hebben gekozen, alle drie mogelijke routes komen ten zuiden van de Dode Zee uit in de Wadi el Araba, die naar Akaba aan de Golf van Akaba bij het begin van de Rode Zee leidt. Voor de jeugdige Nephi moet het verblijf in Akaba uiterst leerzaam zijn geweest, daar dit een scheepsbouwcentrum was, waar ook metaalsmeltovens gevestigd waren, twee bedrijfstakken die hem later van veel nut werden.

Akaba, dat voorheen Ezion-geber werd genoemd, was de hoofdstad van het aloude woestijnrijk Edom. Deze plaats ligt aan de enige weg tussen Jeruzalem en de toenmalige weg langs de kust van de Rode Zee, op het kruispunt van de beschaving en de wildernis in de wereld van de oudheid. Onze lezers herinneren zich nog wel dat Nephi vermeldt hoe zij „de zoom der wildernis, dicht bij de oever van de Rode Zee” bereikten (zie 1 Ne. 2:5), waarna ze „drie dagen in de wildernis” reisden (vs. 6), alvorens hij zijn tent op sloeg in het dal Lemuel. Het is dus mogelijk dat Lehi's kamp daar slechts drie dagreizen van die voornaamste haven- en industriestad aan de Rode Zee lag op voormalig Israëlietisch, maar nu Edomietisch grondgebied. Wellicht heeft Nephi op zijn verschillende tochten door Akaba naar Jeruzalem van de gelegenheid gebruik gemaakt om de daar toegepaste technologie te bestuderen. Inderdaad maakt

Illustratie 7

Mogelijke route van Lehi's reis in de wildernis
(anno 600-592 v. Chr.)

(De eerstgenoemde naam van elke plaats is de heden ten dage gebruikelijke, gevolgd door de vroegere benaming, hetzij uit de Bijbel, het Boek van Mormon of andere oude verslagen.)

Boven links: In de winter wordt het droge gras van de heuvels in Salala geoogst.

Boven rechts: De hellingen van het Qara-gebergte vormen een opmerkelijk contrast met de omringende woestijn. (Mogelijk het land „Overvloed.”)

Onder rechts: De rotsen van Salala, waarschijnlijk de plaats waar Nephi's broers hem probeerden in de diepten der zee te werpen.

het Boek van Mormon melding van vier extra tochten door deze streek, namelijk het heen en weer trekken ter bemachtiging van de koperen platen, en om Ismaël en de zijnen op te halen.

Waar zou Lehi vanuit Akaba echter heen zijn gegaan? Heel het Arabische schiereiland lag natuurlijk nog vóór hem, maar juist de druk bereisde „wierookroute” loopt in zuid-zuidoostelijke richting langs de hele Arabische Rode Zee-kust, terwijl er zich langs deze weg 118 bekende waterputten bevinden, (verspreid over een afstand van ruim 3000 km, dus ongeveer een dagreis van elkaar verwijderd). Op dit punt van ons onderzoek werd een gegeven uit de geschiedenis der kerk een zeer verhelderende factor. In de *Leringen van de Profeet Joseph Smith* komt namelijk op blz. 283 deze uitspraak van de Profeet voor: „Wanneer wij in het Boek van Mormon lezen hoe . . . Lehi langs de Rode Zee naar de grote zuidelijke oceaan trok, (en) die overstak naar dat land” (waarmee hij Amerika bedoelde).

Aangezien de Rode Zee zich niet rechtstreeks van noord naar zuid uitstrekt, moet Lehi's reisgezelschap wel „in ongeveer zuid-zuidoostelijke richting” zijn getrokken (zie 1 Ne. 16:13), daar ze zowat evenwijdig aan de kust daarvan bleven voortgaan. Na de dood van Ismaël te Nahom wijzigden zij hun koers „en van die tijd af reisden wij bijna oostwaarts.” (1 Ne. 17:1.) Die koers volgden zij dus totdat zij bij de „vele wateren” kwamen (vs. 5).

Dank zij Nefi's zorgvuldige aanduiding *ongeveer* zuid-zuidoostelijk en voorts *bijna* oostwaarts konden wij zeer aannemelijke gissing doen naar de juiste ligging van de plaats van hun bestemming, namelijk het land Overvloed.

Volgens Nefi's beschrijving van die landstreek moeten er behalve veel water, vruchten, dikke bomen voor de bouw van hun schip, gras, wilde honingbijen, bloemen of bloesems in voorgekomen zijn, evenals een berg, een rotsige kustlijn, vanwaar men de diepten der zee kon overzien, en metaalerts. Hoe ongelofelijk het moge schijnen, komt er langs de hele zuidkust van het Arabische schiereiland, die een totale lengte van ruim 2.200 km van de Golf van Aden tot de Golf van Oman *slechts één plaats* voor die aan deze beschrijving beantwoordt. Dit is een sikkelvormig strookje land aan de voet van het Qaragebergte, rondom een kleine baai, met een lengte van ca. 45 km en geen 12 km breed. Gedurende drie maanden per jaar pakken de moessonwolken zich samen boven de op de zee uitziende berg-hellingen en overdekken deze met hun zomerse nevel, mist en regen. Deze plaats heet Salalah in de staat Dhofar of het sultanaat Oman. In beide richtingen strekken de dorre, onvruchtbare kusten zich ononderbroken uit. Wij herhalen het, dit is de *enige* kustplaats op het hele Arabische schiereiland waar voldoende regenval voorkomt en waar hoge bomen groeien, en het is algemeen bekend dat dit al veel langer dan tweeduizend jaar zo is geweest.

Bovendien ontdekten wij wat de reden is geweest van het van oudsher met dit gebied onderhouden handelsverkeer: Salalah is namelijk de enige plek op aarde waar wierookbomen tot de inheemse gewassen behoren. Zaailingen hiervan zijn sindsdien overgeplant in Jemen en Somaliland aan de Afrikaanse kust, maar in Lehi's dagen bezat Salalah

hiervan vrijwel het monopolie. Was het mogelijk dat Salalah, het uitgangspunt van de wierooktransporten en het begin van de eeuwenoude karavaanroutes, dat tevens voldoende timmerhout opleverde om een boot te bouwen, het land Overvloed was? Wij verdiepten ons in de landkaarten en oude geschiedboeken in onze pogingen om Lehi's vermoedelijke reisroute tussen Akaba en Salalah bij stukjes en beetjes te reconstitueren.

Zo kwamen wij er achter dat de hoofdroute van de wierooktransporten ongeveer bij de 19de breedtegraad oostwaarts afsloeg. Om toch in oostelijke richting hun tocht te blijven voortzetten toen ze bij Najran gekomen waren, waar de weg naar het zuiden afbuigt, moesten Lehi's reisgenoten een ander, minder drukbereisd traject van de karavaanroute volgen, dat aan de grote, onherbergzame woestijn in dat gebied grenst. Ze hebben daarbij waarschijnlijk de aanwijzingen van de Liahona gevolgd om hun koers te bepalen. Zo vermeid het gezelschap de doortocht door het meer zuidelijk gelegen land van de grote heidense natie der Sabijnen (Van Beek, blz. 41) met zijn welvarende hoofdstad (het vroegere Marib) en de vruchtbare landbouwgronden in de Hadhramaut-vallei. Misschien heeft Lehi bepaalde eigenzinnige leden van zijn kolonie niet extra in verleiding willen brengen door ze bloot te stellen aan de bekoringen van de daar heersende bloeiende beschaving. Na jarenlang in kleine nederzettingen te hebben doorgebracht, hadden sommige van zijn reisgezellen wel eens kunnen weigeren verder te trekken als ze het grootste centrum in het zuiden hadden aangedaan. Langs de minder vaak gevolgde oostelijke route liggen de waterputten hier en daar ruim 100 km uit elkaar; de keuze van deze route verklaart o.i. de vreselijke ontberingen, waarop Nefi in 1 Ne. 17 zinspeelt, en die zij kregen te verduren vóór hun aankomst in het tropische of semitropische paradijs „Overvloed.”

Ook vroegen wij ons af hoe lang zij erover gedaan zullen hebben om die reis te volbrengen. De afstand tussen Jeruzalem en Salalah bedraagt \pm 3.300 km (zie illustratie 7). Hoe snel beweegt een kameel zich voort? En een ezel? In dit opzicht zijn wij afgegaan op de behulpzaamheid van Salim Saad, een ervaren kameelberijder en een voormalig officier bij het Britse leger. Daar hij in de Wadi el Araba gestationeerd is geweest, kreeg hij vele vrienden onder de woestijn-Bedoeïenen. Hij zette uiteen dat een karavaan beladen pakezels ongeveer 32 km in zes uur kan afleggen. Aan de hand van zijn verbazingwekkende bibliotheek vol Arabische geschiedenisboeken, liet hij ons een afbeelding zien van een uit duizenden kamelen bestaande karavaan, die de *Haj*-tocht (een Islamitische bedevaart) van Caïro naar Mekka met een gemiddelde snelheid van 38 km per dag volbracht.

Nog een maatstaf hebben wij in het voorbeeld van de bijbelse aartsvader Jakob, toen hij in tien dagen met zijn vrouwen en kinderen op kamelen uit Paddan-Aram (Haran in Mesopotamië) naar het gebergte van Gilead vluchtte, een afstand van zo'n 600 km (zie Gen. 31:18-23), d.w.z. gemiddeld met een snelheid van 60 km per dag, waarbij Jakob ook nog al zijn vee met zich meevoerde. Toen werd

hij door zijn vertoornde schoonvader Laban ingehaald, die dezelfde afstand binnen zeven dagen, of met een snelheid van 86 km per dag had afgelegd! Als wij al deze getallen in aanmerking nemen en aan de hand daarvan een gemiddelde berekenen, mogen we wel aannemen dat Lehi best 38 km per dag kan hebben afgelegd, ongeacht wat voor lastdieren hij gebruikt heeft, m.a.w. hij had met zijn reisgezelschap in ongeveer 90 dagen van Jeruzalem naar Salalah kunnen gaan. Toch vermeldt Nefi dat het hun acht jaar heeft gekost voordat ze het land Overvloed hadden bereikt. (Zie 1 Ne. 17:4.) Waar zijn die acht jaren dan gebleven?

Laat ons bij het begin beginnen. We mogen gerust aannemen dat de groep zonder getreuzel Jeruzalem heeft verlaten en dat ze waarschijnlijk wel minstens 20 km per dag kunnen hebben afgelegd. Dat betekent dat ze een dag of tien, twaalf van Jeruzalem naar Akaba onderweg zijn geweest. Vandaar reisden ze „drie dagen in de wildernis” en kampeerden vervolgens in het dal Lemuel. (1 Ne. 2:6.) Na het raadplegen van de kaarten en het instellen van een onderzoek ter plaatse menen wij dat er voor deze belangrijke pleisterplaats maar één oase in aanmerking kan komen, namelijk Al Beda in de Wadi El Afal, in Saoedi-Arabië. Hier zijn ze misschien wel een jaar of twee, drie gebleven — jaren, waarin ze het erg druk gehad moeten hebben; o.a. hebben zij de zoons tweemaal met een bepaalde opdracht naar Jeruzalem teruggestuurd. Voor zo'n tocht hadden ze telkens wel een maand nodig om heen en weer te reizen; daarbij komt dan het tijdsverloop dat werd opgeëist door de voorbereidingen die voor hun reizen getroffen moesten worden en door de periode waarin ze weer op krachten moesten komen na de doorgestane spanningen en vermoeienissen. Ook gingen er dagen heen met hun geharrewar met Laban en het verzamelen van hun goud en zilver.

Daarna volgden er vele dagen, waarin de familie zich bezig moet hebben gehouden met het bestuderen en verwerken van de lessen en leerstellingen die op de koperen platen waren gegraveerd.

Nadat Ismaël zich met zijn gezin bij hen had aangesloten, moet men de nodige voorbereidingen hebben getroffen voor het uithuwelijken van diens vijf dochters; vervolgens moeten ze al die bruiloften op de gebruikelijke wijze hebben gevierd.

Bovendien zal Lehi zijn tijd vermoedelijk wel nuttig hebben besteed met het zaaien en planten van oogstgewassen. De volgende uitspraken van Nefi bij hun vertrek uit het dal Lemuel schijnen hier wel op te wijzen, als hij vermeldt: „En wij brachten alles bijeen, wat wij mee konden nemen de wildernis in, en ook al *het overige van onze levensmiddelen, die de Here ons had gegeven, en wij namen allerlei zaden mee . . .*” (1 Ne. 16:11, cursivering toegevoegd.) Inderdaad is het denkbaar dat er met al die bezigheden best jaren kunnen zijn heengegaan.

Het dal Lemuel moet een rustige en veilige kampeerplaats voor Lehi zijn geweest. Het lag drie dagreizen voorbij de scheepstimmerwerven van de stad Akaba. Hij bevond zich daar al in het buitenland, namelijk in Midian, waar hij vermoedelijk dan ook buiten het bereik was van inwoners van

Jeruzalem die hem wellicht nog naar het leven mochten staan.

Na hun verblijf in die eerste pleisterplaats braken de beide thans door minstens vier huwelijken met elkaar verenigde families hun kamp op (ook Zoram was met een van Ismaëls dochters getrouwd) en zij zetten hun tocht in zuid-zuid-oostelijke richting voort langs de oever van de Rode Zee naar een vier dagreizen verderop gelegen plaats, die zij Shazer noemden. Nauwkeurig bestudeerden wij de landkaart; de naar schatting ongeveer 160 km die zij in vier dagen hadden kunnen afleggen kon hen o.i. wel eens naar de oase van Azlan in de Wadi Azlan hebben gevoerd. (Zie illustratie 7.) Het ligt voor de hand dat zij zich daar enige tijd hebben opgehouden. Hoelang men daar in Shazer vertoefd heeft weten wij niet, maar het is niet onmogelijk dat zij er lang genoeg zijn gebleven om landbouwgewassen in te zaaien en de oogsttijd af te wachten. Nefi verhaalt echter dat ze na een poos opnieuw de wildernis in trokken, nog steeds in zuid-zuidoostelijke richting. (1 Ne. 16:14.) Ditmaal waren ze voor hun levensonderhoud blijkbaar op de jacht aangewezen. (vs. 15.) Waarom? Was er een oogst mislukt? Op welke wildsoorten konden ze daar jagen? In ieder geval reisden ze „vele dagen achtereen,” tot ze hun tenten weer opsloegen om te kunnen rusten en op voedsel te jagen. Nefi heeft deze kampeerplaats geen naam gegeven, maar het was voor hen wél een oord vol tegenspoed: De stalen boog van Nefi brak, zodat hij en zijn reisgenoten de hongerdood voor ogen hadden, daar ook de bogen der anderen „hun veerkracht hadden verloren” (vs. 21). De gezinnen hebben toen wellicht weer getracht iets eetbaars te verbouwen, maar we weten althans met zekerheid dat Nefi op aanwijzingen van de Heer een nieuwe houten boog heeft gemaakt en weer op jacht ging.

Er is mogelijkwerwijs ook weer een oogstseizoen verstreken voordat de gezinnen in dezelfde richting zijn doorgereisd tot Nahom, dat op of nabij de negentiende breedtegraad ligt. Hun verblijf aldaar was misschien wat langduriger in verband met het sterven van Ismaël, het oudste lid van de kolonie (vs. 34). Met het oog op zijn verslechterende toestand zullen ze stellig naar onderbreking van hun reis hebben gestreefd; vervolgens moeten zij een zekere rouwtijd in acht genomen hebben alvorens hun tenten op te breken en weer verder te trekken. In zijn beschrijving van hun verblijf te Nahom vermeldt Nefi uitdrukkelijk dat Lehi en de zijnen hun tenten daar hadden opgezet om er „enige tijd te vertoeven.” (1 Ne. 16:33.)

Bij hun vertrek uit Nahom koerste het reisgezelschap „bijna oostwaarts” en bleef zo voortgaan, tot zij eindelijk in „Overvloed” aankwamen, aan de oevers van „Irreantum.” (1 Ne. 17:1-5.) Ze hadden toen acht jaren in de wildernis doorgebracht (zie vs. 4) en zouden voor onbepaalde tijd in het land Overvloed verblijven. Hoe lang dit is geweest, is ons niet bekendgemaakt. We hebben dus getracht een ruwe schatting te maken van de tijd die het smelten van erts, het vervaardigen van gereedschap, de bouw van een schip en het verbouwen van granen en zaden voor hun zeereis in beslag moet hebben genomen. Kan dit nog wel twee of drie jaar hebben gekost? Rekening hou-

dend met een tijdsverschil van vier jaar tussen de vastgestelde, algemeen aanvaarde tijdrekening van de Bijbel en die volgens het Boek van Mormon, moet Jeruzalem gedurende hun verblijf in „Overvloed” zijn verwoest. Belangwekkend is dat Lehi omstreeks het tijdstip van hun aankomst in Amerika een visioen kreeg, waardoor hij wist dat Jeruzalem was verwoest. (2 Ne. 1:4; zie ook 2 Kon. 25:2.) Zo beëindigden wij onze nasporingen. Volgens de aan de hand van ons onderzoek bij stukjes en beetjes gereconstrueerde gegevens heeft Lehi destijds gebruik gemaakt van een der drukst bereisde routes uit de oudheid, namelijk de door de met wierook beladen karavananen gevolgde weg met Salalah in Oman als uitgangspunt. Dit verklaart o.i. de aanwezigheid van met name genoemde waterputten en -bronnen, de richting waarin dat reisgezelschap die tocht heeft gemaakt en de mensen die zij onderweg ongetwijfeld hebben ontmoet.

Nu waren wij gereed om onze veronderstellingen aan de werkelijkheid te toetsen door deze wierookroute zelf te gaan bekijken, over de bestaande bodem in die streken te rijden en de afstanden te controleren, om vervolgens een onderzoek in te stellen naar dat eeuwenoude gebied, dat zo goed aan de beschrijving van het land Overvloed beantwoordt. Wij stonden klaar om Arabië te gaan verkennen!

(Wordt vervolgd)

Een hedendaagse trektocht in het voetspoor van vader Lehi

(als door Gerald Silver aan Lynne Hollstein verteld)

In het 146-jarig bestaan van de kerk heeft zich tot nu toe nog nooit een lid in de wildernis van het Middenoosten begeven om daar op goed geluk te trachten Lehi's voetspoor te herontdekken en te volgen.

Toen de redactie van het tijdschrift „Ensign” Lynn en Hope Hilton verzocht had zo'n studiereis te ondernemen,

waarop de Hiltons mij vroegen als fotograaf met hen mee gaan, stond één ding voor ons vast, namelijk dat wij de kerk zoveel mogelijk inlichtingen daaromtrent wilden verstrekken.

We wisten ook dat er zich moeilijkheden zouden voordoen. In de Arabische landen is men er niet erg op gesteld buitenlanders (en vooral Amerikanen en christenen) op hun grondgebied toe te laten. Er werden dan ook steeds ernstige moeilijkheden bij het verkrijgen van visums onderhouden.

Tijdens het verloop van onze tocht kregen wij echter meer en meer het gevoel dat de Heer de hand in onze onderneming had. Onder de moeilijkste omstandigheden heeft Hij ons geholpen alles te volbrengen wat wij daar kwamen doen.

De Hiltons werden voor deze taak uitgekozen op grond van hun bekendheid met en hun liefde voor het Middenoosten, in het bijzonder voor de Arabische landen. Lynn had 12 jaar gefungeerd als eigenaar van een reisbureau en als zodanig was hij tientallen malen als reisleader opgetreden bij georganiseerde reizen naar het Middenoosten. Hope had studie gemaakt van de Arabische talen en samen met Lynn een stichting in het leven geroepen tot steunverlening aan studenten in de Arabische landen.

Ik had de Hiltons eens als gids begeleid op een tochtje langs de rivier de Colorado. Ik geloof dat ze mij niet alleen gevraagd hadden mee te gaan om foto's te nemen, maar ook omdat ik de kunst verstond water in een woestijn te vinden.

Wij waren ons ervan bewust dat wij bij het uitstippelen van Lehi's reisroute vanuit Jeruzalem in Israël naar Salalah in Oman (waarvan wordt aangenomen dat dit het land Overvloed is geweest), bij het eind van die route moesten beginnen en zo het spoor in omgekeerde richting moesten volgen. Bepaalde Arabische landen houden namelijk hun grenzen gesloten voor vreemdelingen die eerst in Israël hebben vertoefd.

Al direct bij het begin bleek het verkrijgen van visums grote moeilijkheden op te leveren. Hope ging naar Washington (D.C.) om over toekenning daarvan voor Oman en Saoedi-Arabië te praten met de ambassadeurs van die landen. Er zat te weinig schot in de behandeling van onze aanvragen. Daarop sprak Lynn er een paar bevriende Arabische zakenrelaties op aan. Ook dat leidde niet tot het gewenste resultaat, zodat wij bij ons vertrek uit de Verenigde Staten omstreeks half januari nog steeds geen visums voor die beide landen hadden.

Wij hadden alle drie bijzondere zegeningen ontvangen van broeder Robert D. Hales, een toenmalige assistent van de Twaalven, die ons zijn zegen verleende opdat wij alles wat wij moesten doen ook zouden kunnen volbrengen.

Vol vertrouwen op zijn woorden besloten wij alvast in het vliegtuig te stappen om te zien hoe ver wij konden komen. Bij onze landing in Caïro (Egypte) konden we nog steeds geen visums voor Oman of Saoedi-Arabië krijgen, maar de volgende dag begonnen wij te beseffen dat het waar is, wat Brigham Young eens over het werk des Heren heeft gezegd, namelijk:

„Als u alles doet wat in uw vermogen ligt om zijn werk te volbrengen, maar er dan toch niet in slaagt, dan hebt u het recht om God te vragen u bij de uitvoering van uw taak te helpen.”

Wij waren, nog steeds zonder visums, in Muskat (Oman) geland en keken verbeterd toe, terwijl een Engelsman, die in dezelfde hachelijke positie verkeerde als wij, meteen te horen kreeg dat hij onmiddellijk met het eerstvolgende vliegtuig het land weer moest verlaten.

Op dat moment hebben wij in stilte heel wat gebeden opgezonden, en . . . toen de immigratie-ambtenaar zich tot ons wendde, verleende hij ons — uit louter goedgunstigheid — verlof om zes dagen in dat land te verblijven. Later kwamen wij tot de ontdekking dat die ambtenaar, als wij hem gezegd hadden dat wij voornemens waren om naar Salalah te gaan, dat destijds in een gevaarlijke oorlogszone lag, ons nooit zou hebben toegestaan de luchthaven te verlaten.

Het geval wilde echter dat wij Salalah inderdaad wisten te bereiken. Toen wij in die dagen 's avonds naar ons hotel in Muskat terugreden, herinnerde ik mij opeens een passage uit de zegen die broeder Hales mij had gegeven. Hij had mij aangeraden om in de Arabische landen veel met mijn collega's (de mensen van de nieuwsmedia) te spreken, om bij hen zoveel mogelijk goodwill voor de kerk te kweken.

De volgende morgen gingen Lynn en ik in alle vroegte op audiëntie bij de Omaanse minister van voorlichting (die belast was met het toezicht op radio, t.v. en de dagbladpers). Deze deelde ons mede dat wij naar Salalah mochten gaan als wij een brief konden overleggen waaruit bleek dat de ambassadeur der Verenigde Staten borg voor ons wilde staan. Onze regeringsambtenaren van de Amerikaanse ambassade wilden ons maar al te graag een dergelijke verklaring bezorgen, en al spoedig waren wij op weg naar het vermeende land Overvloed.

Salalah was prachtig. Het was een vreedzame landstreek, ook al hoorden wij geweerschoten in de verte. Tijdens deze studiereis kwamen wij tot de ontdekking dat kleine stadjes in die Arabische landen niet veel veranderd zijn sinds de dagen waarin Lehi er waarschijnlijk doorheen getrokken is. Nog een buitenkansje viel ons te beurt, doordat de voorlichtingsambtenaar het zo voor ons geregeld had dat wij in Salalah werden opgevangen door een jonge Amerikaan, die op een van de veefokkerijen van de sultan werkzaam was, en dat gebied dan ook heel goed kende. Tijdens ons kortstondig verblijf aldaar heeft hij ons overal heengereden en we hebben er prachtige opnamen kunnen maken.

Lynn had voor zijn gezin in Oman een tijdelijk visum voor Saoedi-Arabië weten te bemachtigen, en hij had Hope met hun dochter Cynthia alvast vooruitgestuurd naar Jidda. Ikzelf had nog geen visum, en bij onze aankomst in de Arabische luchthaven Darein zag het er weer bedenkelijk voor mij uit. Ik kreeg daar te horen dat ik het land onmiddellijk weer moest verlaten. Ik overhandigde Lynn dus vlug een paar filmrolletjes, waarna ik in de kortste keren naar het oliestaatje Barein werd gedeporteerd.

Nadat ik de Heer herhaaldelijk hierom had gebeden, wist ik van de plaatselijke Amerikaanse beambten echter een

aanbevelingsbrief te verkrijgen, waarmee ik mij naar de Saoedi-Arabische ambassade begaf. Binnen enkele uren werd mij daar een afgestempeld visum overhandigd. Nadat men mij in de Verenigde Staten zes maanden lang had voorgehouden dat ik nooit een visum voor Arabië zou kunnen krijgen, was dit voor mij een waar wonder. Vanaf dat moment ondervond ik een hele reeks wonderbaarlijke gebeurtenissen. Terwijl ik mij naar de Bareinse luchthaven spoedde om weer terug te vliegen naar Darein in Saoedi-Arabië, schoot het mij te binnen dat alle vluchten gereserveerd moesten worden. Op de overvolle luchthaven zaten sommige mensen al twee dagen op een vliegtuig te wachten. Mijn kansen om in het eerstvolgende toestel te kunnen stappen schenen wel verkeken te zijn.

Terwijl ik daar echter, alweer met een gebed in mijn hart stond te wachten, stapte een controleur op mij toe, nam mijn passagebiljet en stempelde dat om een of andere duistere reden als reserveringsnummer één af, terwijl er slechts twee van ons aan boord van dat toestel werden toegelaten.

Dit soort dingen zou mij keer op keer overkomen. Bij mijn aankomst in Darein moest ik maar weer afwachten wanneer ik naar Jidda kon vertrekken, en wéér werd mijn passagebiljet zo maar door de daar dienstdoende beambte met voorrang afgestempeld, (hoewel ik daar nogmaals eerst om had gebeden tot de Heer). Weldra was ik op weg naar mijn eerstvolgende bestemming.

In Jidda zijn de hotels vrijwel altijd maanden en zelfs wel jaren van tevoren volgeboekt. Ik had daar dan ook onmogelijk een kamer kunnen vinden, maar tijdens de vliegreis daarheen maakte ik kennis met een uit Jidda afkomstige Arabier, die mij vroeg of ik daar wel een onderkomen had. Op mijn ontkennend antwoord zei hij: „Dan logeert u van nacht bij mij.”

Hij behandelde mij met ongelofelijke vriendelijkheid. Die nacht bracht ik dus in zijn villa door, en de volgende morgen liet hij mij naar het vliegveld brengen om een naar Abha vertrekkend vliegtuig te nemen, waar ik dan zou trachten de Hiltons op te sporen. Ik werd opnieuw als een der eerst voor die vlucht in aanmerking komende passagiers aangewezen.

Volgens mijn berekening hadden de Hiltons twee dagen voorsprong op mij, maar ik had geen flauw idee hoe ik ze zou kunnen vinden als ik eenmaal in Abha was geland. Terwijl ik zo op de luchthaven van Jidda zat te wachten en mijn zorgen in stilte met de Heer besprak, keek ik op en zag de Hiltons de vertrekhal binnenkomen! Ze hadden passage geboekt voor hetzelfde toestel waarmee ik zou vertrekken. Wij begroetten elkaar met open armen, veel gelach en ook werden er enkele traantjes weggepinkt.

In Abha aangekomen, werd ons meegedeeld dat wij nergens heen mochten zonder toestemming van de plaatselijke sjeik. Deze was juist de stad uit, maar bij onze pogingen hulp te zoeken bij plaatselijke historici, werden wij naar de broer van de hotelhouder verwezen, die in de Verenigde Staten twee academische graden had behaald en familie van de plaatselijke sjeik was. Hij wist alles van de geschiedenis dier omstreken af en was zo vriendelijk

ons de eerstvolgende drie dagen als zijn gasten door de stad rond te leiden.

Toen wij bij het verlaten van Abha op de luchthaven aankwamen, werd ik door een beambte, die mij foto's had zien nemen, gesommeerd mijn filmpje af te geven. Gelukkig had ik juist een nieuw rolletje in mijn camera gezet. Dit gaf ik hem dus; er stonden maar twee foto's op. Naar de vijf eerder opgenomen filmrollen, die ik in mijn zak had, vroeg hij niet eens. Toch waren wij er nog niet! Een andere beambte kreeg mijn omvangrijke filmuitrusting in het oog en nam mij apart. Ik moest wachten tot alle andere passagiers aan boord van het toestel waren. Dat waren zenuwslopende ogenblikken, gedurende welke ik in stilte vurig bad, en ik weet zeker dat ook de Hiltons hetzelfde deden terwijl zij in het vliegtuig zaten te wachten. Het lijdt voor mij geen twijfel dat de Heilige Geest die man beïnvloed heeft. Ik meende op zijn gezicht een innerlijke verandering te bespeuren, toen hij mij ten slotte wenkte verder te komen, mijn paspoort doorbladerde en mij beval in het vliegtuig te stappen.

In Jordanië vonden wij een Bedoeïens antiquiteitswinkelje, waarin wij vele voorwerpen aantroffen die veel overeenkomst vertoonden kunnen hebben met de in Lehi's reisbagage voorkomende, zoals lederen waterzakken, kameeltuigen en uit ichneumonleer vervaardigde olijfoliezakken, en waar ik nog veel meer goede foto's heb kunnen maken. In de Jordaanse hoofdstad Amman hadden wij een onderhoud met de minister van voorlichting, met wie wij afspraken maakten voor het filmen van stamboompapieren in dat land door de genealogische afdeling. Ook spraken wij met de minister voor Arabische zaken op de bezette westelijke Jordanoever in Israël, die ons toestemming verleende om de daar aanwezige Arabische documenten door onze genealogische afdeling te laten filmen.

Geslachtsregisters zijn voor Arabieren de allerheiligste documenten ter wereld. Telkens wanneer wij een uiteenzetting gaven van onze kerkelijke beginselen op het gebied van het bijhouden van geslachtsregisters, waren die mensen verrukt. Ze waren ó zo blij te vernemen dat hun registers bij ons in verzegelde granieten kluizen duurzaam bewaard zouden blijven.

De Arabieren zijn prachtmensen. Het is een van nature hartelijk en bijna argeloos volk. Ik ben er zeker van dat wij onder hen, als zij het evangelie hebben aangenomen, een enorm groot geloof en vele wonderen waar zullen nemen.

Tijdens heel die reis heb ik steeds terug moeten denken aan het door president Kimball op al onze kerkleden gedane beroep om te bidden dat er deuren geopend zullen worden in die landen, waar de kerk nu nog niet gevestigd is.

Samen met de Hiltons heb ik reeds resultaten van die gebeden mogen ondervinden, waar wij grenzen voor ons ontsloten zagen en hebben gezien hoe mensen ons toegang tot hun land verleenden, zonder eigenlijk zelf te weten waarom.

Wij hebben de Heer voor ons zien uitgaan om ons de weg te bereiden en ons het werk te helpen volbrengen, waartoe wij waren uitgezonden.

Een werktuig in Gods hand

DOOR PAUL ENRIQUE GOMEZ

Dit is mijn eigen levensgeschiedenis. Ik ben weliswaar maar een jongen van nog geen acht jaar, en toch weet ik al iets van de grote kracht van het gebed.

Toen ik vijf was, kreeg ik een ernstig ongeluk, waardoor mijn eigen getuigenis en dat van mijn familieleden is versterkt.

Wij wonen in de Zuidamerikaanse staat Columbia, en waren al twee jaar lid van de kerk, toen mijn oma uit de Verenigde Staten ons met de kerstdagen kwam opzoeken.

Na de kersvakantie bleef Oma, die geen lid van de kerk was, nog een poosje bij ons logeren en stemde erin toe de onderzoekerslessen van de zendingen te volgen. Al deed ze nog geen afstand van haar gewoonten die in strijd waren met het woord van wijsheid, toch beweerde ze wel te geloven in hetgeen de jonge zendingen haar hadden verteld.

Bij ons thuis was iedereen erg bedroefd en teleurgesteld, toen Oma na een maand of vier zei dat ze de zendingen in kennis meende te moeten stellen van haar besluit zich niet te laten dopen. Maar ze beloofde wel dat ze tot haar terugkeer naar de Verenigde Staten zou blijven bidden en haar bestudering van de leer der kerk zou voortzetten.

Op een dag in het begin van juni stapte ik voor mijn school uit de schoolbus, en liep zonder goed uit te kijken in volle vaart onder een bus die van de andere kant kwam. Mijn broertje Ronald en mijn zusje

Jakie waren bij me toen dat ongeluk gebeurde. Ronald belde direct mijn ouders op. Intussen namen Jakie en een schooljuffrouw mij in een van de bussen mee om me naar een kliniek of een ziekenhuis te brengen.

Onderweg daarheen dacht ik aan onze hemelse Vader en ik wist zeker dat Hij me niet in de steek zou laten. Toen voelde ik geen pijn meer en ik hield op met huilen. Ik was zo stil dat mijn zusje en de busbestuurster dachten dat ik dood was. Jakie knielde bij me neer en sprak een gebed tot onze Vader in de hemel uit. Ze zei: „Heer, ik vraag U, neem mijn broertje Paul Enrique toch niet weg! Met al mijn liefde en geloof bid ik U dit in de naam van Jezus Christus.”

Toen ze klaar was met haar gebed, vroeg ik om water, en dank zij de goedheid van onze hemelse Vader en de kracht van het gebed wist ik dat ik in leven zou blijven.

Toen ik eindelijk in een ziekenhuis was opgenomen, zei de dokter dat ik onmiddellijk geopereerd moest worden. Daarop kwamen ze tot de ontdekking dat ik het enige lid van ons gezin was met een negatieve rhesus-factor in zijn bloed, een heel moeilijk te vinden bloedgroep. Samen met mijn ouders probeerden een paar broeders uit onze gemeente overal iemand van die zeldzame bloedgroep te vinden, zodat de operatie kon beginnen. Ten slotte kwamen ze een hoeveelheid van dat bloed op het spoor,

maar het zou dan nog wel 2 1/2 uur duren voordat dit met een speciale ambulancewagen uit het zuiden van ons land kon worden aangevoerd.

Even later kwam mijn jeugdwerkpresidente me bezoeken, waarbij men tot de ontdekking kwam dat zij dezelfde bloedgroep had als ik, en dat ze bereid was daar iets van af te staan. Zij werd dus mijn donor.

De operatie duurde 4 1/2 uur. Wat schrok de dokter bij de ontdekking van de zware schade die was toegebracht aan mijn spijsverteringskanaal, mijn lever, mijn rechternier en -long.

Na afloop van die operatie kreeg ik een zegen van mijn vader en onze gemeentepresident, broeder Dupont. Toen ik later herstellende was, kreeg ik vaak bezoek van mijn jeugdwerkleidsters en mijn vriendjes uit de sterretjesklas.

Naderhand heeft mijn oma toch het evangelie aangenomen. Op het ogenblik heb ik wel twintig familieleden die ook heiligen der laatste dagen zijn. Wat ben ik blij te mogen weten dat ik een werktuig in Gods hand geweest ben, doordat mijn genezing hiertoe veel heeft bijgedragen.

Ik hou veel van alle mensen op de wereld die iets voor kinderen over hebben en hun best doen om hen even gelukkig als ik te laten worden met een sterk getuigenis dat onze kerk de ware kerk van Jezus Christus is.

Toen vader die avond laat de donkere, rokerige plaggenhut binnenstapte, sloeg George stilletjes de rand van de gewatteerde lappendeken wat terug en gluurde vanuit de bedstee over kleine Jimmy's krullebol heen. Moeder sprong op uit haar hoekje bij het haardvuur, waar ze had zitten dutten, en fluisterde vader iets toe. Mompelend gaf hij haar antwoord met zachte, vermoeide stem. Georg keek toe hoe moeder zijn vader uit diens doornatte jas hielp, die ze dicht bij het vuur hing. Vader ging op het voetenbankje zitten en trok zijn laarzen uit. Water sijpelde uit de barsten in het versleten leer en vormde een modderplas op de vloer.

Hoofdschuddend stookte moeder het vuur op. „Zo kun je toch niet werken, Aäron,” zei ze met zachte aandrang. „'t Is veel te nat en te koud. Kijk je laarzen nu eens!”

George ving enkel een paar flarden van moeders woorden op. Hij wist wel dat ze zo zachtjes praatte om hem, kleine Jimmy en Amanda niet wakker te maken. De wind, die dag en nacht over de prairies van Iowa raasde, deed de jongen de koude rillingen over de rug lopen, terwijl hij dicht tegen zijn kleine broertje aankroop om warm te worden. *Alle modder en leem van Iowa kunnen de tochtkieren in ons huisje niet dichten*, dacht hij. Samen met zijn vader had hij het wel geprobeerd, door de halfbevroren klei tegen de bevroren graszoden te kwakken, waaruit het was opgebouwd. Toch vond de wind nog steeds plaatsjes om er doorheen te gieren.

„Er zit niets anders op, Martha,” zei vader, naar adem snakkend na een hoestbui. Daarna trok hij zwigend zijn doorweekte kousen uit en wreef zijn voeten droog.

George huiverde in de duisternis en drukte zijn gezicht tegen Jimmy's rug aan om zijn ogen te verbergen. Hij werd bang van vaders gehoest, en ook zijn bleek gezicht en sombere blik verschrikten hem. Door zo langdurig aan die koude, natte put te werken verergerde vaders hoest steeds meer.

Toen George en Amanda vader in de ochtend van die dag zijn middagmaal in een melkemmer hadden gebracht, hadden ze aan de rand van die diepe, donkere kuil naar beneden staan turen. Vader stond daar op de bodem met zijn pikhouweel in de kleverige klei te hakken. Daarna wierp hij telkens schoppen vol bruine modder omhoog op de ver boven hem uitstekende berm. Het water klotste hem om de enkels en toverde ijskristallen op zijn laarzen en langs de wanden van de put die hij groef.

„Nog een paar dagen maar, dan is het gebeurd, kinderen,” had vader gezegd, terwijl hij lachend naar

(Geïllustreerd door Albert Michini)

De enige

DOOR JOYCE B. BAILEY

hen opkeek. „Dan hebben we het geld voor een wagen bij elkaar.”

De wagen! Vader ging een huifkar en een mooi span ossen kopen, waarmee ze met z'n allen naar Zion zouden gaan, waar zij een boerderij konden krijgen en bij de andere heiligen gingen wonen, die daar al waren. President Young had vader beloofd dat zijn gezin zou worden gezegend, als hij alles wilde opofferen om naar Zion te kunnen gaan. De kinderen wisten dus hoe belangrijk het bezit van een wagen was.

George en Amanda hadden hun vader de emmer aangereikt en waren op de rand van de put gaan zitten, waar ze om hem te vermaken liedjes gezongen en versjes opgezegd hadden. Vader had om hun maligheid gelachen, en zijn gelach had hun een blij gevoel gegeven, totdat hij er een zware hoestbui van kreeg. Hulpeloos hadden zij elkaar toen aangekeken, in afwachting van het moment waarop vader weer

weg

kon spreken. „Niets aan de hand, hoor. Alleen maar een lichte bronchitis. 't Gaat wel weer over.”

Maar nu bad George vol ernst in de nachtelijke stilte: „O, hemelse Vader, toe, laat vader toch weer beter worden! Geef U hem de kracht om die put nog klaar te krijgen.” Daarop sloot hij zijn ogen en sliep in.

De volgende morgen schudde Amanda hem wakker en legde hem met een vinger op de lippen het zwijgen op. Zwijgend schepte moeder een kom dampende pap vol en zette hem die voor. Toen legde ze de potlepel neer en boog zich over de bundel dekens, waaronder vader lag te rillen. Zwaar en moeizaam haalde hij adem. Amanda kleepte kleine Jimmy aan en waste zijn ronde gezichtje. Ze gaf hem zijn papkom en lepel. Daarop aten de drie kinderen in stilte hun kom leeg.

„Vader heeft erge koorts. Hij kan vandaag die put niet in,” zei moeder met een vreemde trilling in haar stem.

„Maar moeder,” fluisterde Amanda. „Vader heeft gezegd dat hij er nog maar een paar dagen werk aan had, dan konden we die wagen kopen. Wat moeten we nu doen?”

Moeder schudde alleen maar haar hoofd. Toen zei George, zijn dikke wollen jas pakkend: „Ik ga even naar buiten.” Moeder keek verbaasd op. „We moeten nog wat brandhout hebben,” mompelde hij.

De jongen kroop de plaggenhut uit en snoof de buitenlucht op als een behoedzaam konijn. Er stond een stevige bries, die een paar witte wolkenlierten voortjoeg langs de heldere morgenhemel. De zon verdreef de ergste kilte uit de lucht. Nog even bleef George daar staan, toen liep hij zo vlug hij kon in de richting van Joseph Harkers boerderij, recht tegen de wind in.

„Waar ga je zo hard naar toe?” hijgde Amanda achter hem aan, met in de wind wapperende rokken. Ze had haar mantel aan, en een wollen sjaal om haar hoofd en oren gebonden.

„Gaat jou niets aan,” gaf George ten antwoord, zonder zijn passen in te houden.

„Welles, mij net zo goed als je soms naar die put gaat!”

George wierp een vinnige blik in de richting van z'n zusje.

„Ja, hè, je gaat naar de put, nietwaar?” schreeuwde ze. „Weet moeder wel waar je heen gaat?”

Amanda moest hard lopen om haar broer bij te kunnen houden, waarbij de bijtende kou haar wangen vuurrood kleurde.

„Als ik 't haar zou zeggen, liet ze me toch niet gaan,” luidde George's antwoord. „Dan kwam de put niet klaar en zouden we die wagen niet kunnen kopen.”

Opeens bleef Amanda stilstaan. „In je eentje kan jij heus die put niet graven!” stelde ze vast.

„'t Is wellles!” beet George haar toe.

„Nietes, niet zonder hulp!”

Nu stond George ook stil. Ze had gelijk. Hij was wel groot voor zijn twaalf jaren, en hij had een paar lange benen, maar toch was hij nog niet lang genoeg om de aardkluiten vanaf de bodem op de rand van de kuil te kunnen gooien.

„Ik help je wel!” riep Amanda, hard voor hem uit hollend.

George beet even op zijn lip, zijn ogen strak op de resolute gestalte van zijn zusje gericht. Hij moest toegeven dat ze flink en sterk was voor een meisje van tien. Bovendien kon zij mooi aan de rand van de put gaan staan om de aardkluiten, zo nodig één voor één, in een emmer op te hijsen.

„Nou, goed dan,” riep hij haar toe, „maar loop dan eerst even terug naar huis om de melkemmer en een

stuk stevig dun touw te gaan halen. Onderhand begin ik alvast te graven!”

Amanda liep op haar broer toe en sloeg haar armen om zijn schouders. „Dat is lief van jou!” fluisterde ze. „Ik zal vlug voortmaken!”

Hij keek toe hoe ze als een pijl uit de boog over het korte prairiegras vloog, voortgedreven door de bolle windvlagen. Hij zette zijn kraag op en stopte zijn handen diep in zijn zakken, terwijl hij met steeds groeiende opwinding voortstapte. Wat zou moeder opkijken als ze hoorde dat de put klaar was. Ze kregen het best voor elkaar!

Met van de kou tintelende handen bedacht George dat hij zijn wanten thuis onder stromatras had laten liggen, maar het was nu te laat om ze door Amanda te laten ophalen. Zelf kon hij ook niet meer naar huis gaan, want dan liep hij het risico dat moeder zou zeggen dat hij te klein of nog te jong was om zijn vaders werk te kunnen doen.

„Ik móét wel aan de put gaan werken,” mompelde hij vastberaden.

Al gauw zag George de ruwe omtrekken van Harkers boerderij, laaggelegen met een groepje bomen op de achtergrond. Hij zette het op een lopen. De zware pikhouwel en de brede schop van zijn vader stonden tegen de binnenmuur van boer Harkers veeschuur. De houten handgrepen voelden koud en glad aan in George's werkgrage handen. Hij hief de gereedschappen op en legde ze over zijn schouder. *Wat zijn ze toch zwaar! Hoe krijg ik die houweel ooit boven mijn hoofd?* vroeg hij zich af. Toen was het alsof een stem hem in de oren klonk in antwoord op die vraag: „Met Mijn hulp!”

Daar schrok hij wel even van op. Toen ging hij regelrecht op de put af, vastbesloten om de taak die hij op zich had genomen met inspanning van al zijn krachten te volbrengen.

Met behulp van een touw vol knopen, dat bij de opening van de put aan een dikke paal was vastgebonden, kon de jongen zich gemakkelijk in de diepe kuil laten zakken. Toen zijn voeten de bodem van de kuil raakten, plensde het koude water over de kappen van zijn laarzen heen. Van schrik stokte zijn adem hem even in de keel. Toen greep hij de steel van de zware pikhouweel, die hij al vóór zijn afdaling in de put geworpen had, en bad intussen vurig om hulp.

Na een poosje boog Amanda zich over de rand van de put. „Ik heb de emmer en het touw meegebracht,” zei ze, terwijl ze beide voorwerpen naar beneden liet vallen. George begon de emmer vol aarde te scheppen. Hij bond het touw aan het hengsel van de emmer vast en wierp het vrije uiteinde van het touw omhoog naar zijn zusje. Hij huiverde toen hij haar zag worstelen met het gewicht van de natte klei. De em-

mer ging langzaam omhoog, maar viel toen met een plons terug in de kuil.

„Hij is ook zo zwaar!” zei Amanda met een verontschuldigend gezicht.

„Ik wist wel dat jij dat niet kon!” snauwde George. Het klonk boos, omdat hij zo moe was en het huilen hem nader stond dan het lachen.

Amanda perste haar lippen opeen. Haar ogen stonden bedroefd. „Ik — ik kan het wèl! O George, ik móét het kunnen!”

George voelde zich beschaamd. Ze deed erg haar best, maar telkens bleef die emmer steken tegen de ruwe zijwanden van de put. Haar wangen gloeiden en haar ogen waren rood-omrand. „Neem me niet kwalijk, zus,” zei hij verontschuldigend. Toen liet hij er rustig op volgen: „Laten we de hemelse Vader vragen of Hij ons wil helpen.”

Ze knikte zwijgend en knielde boven hem neer op de grond. George bleef stilstaan en boog zijn hoofd. Terwijl ze om hulp smeekten, hield de wind op met gieren en hoorden ze roodborstjes in de naburige bomen sjilpen.

Plotseling sprong Amanda overeind. Ik geloof dat ik weet wat we moeten doen!” riep ze uit.

George wachtte op haar terugkeer tot hij geen gevoel meer in zijn vingers en tenen had. Hij begon weer met de houweel te hakken om warm te worden, ondanks de pijnscheuten in zijn rug en armen. Eindelijk hoorde hij een schurend geluid, gevolgd door een dreunende plof! Een lawine van modder en sneeuw stootte hem om de oren en sloeg neer op zijn rug, en hij zag een schaduw vallen over het ronde lichtvenster boven hem. Een boomtak!

Amanda keek naar benden. „Ik heb een sterke tak gevonden,” riep ze hem toe. „En ik heb met een steen een paar paaltjes aan weerszijden ervan ingeslagen, zodat hij niet kan wegrollen. Gooi nu het touw maar weer op.”

George deed wat hem gevraagd werd, en weldra kon hij met behulp van die tak geïmproviseerd katrol, nu zelf de emmer ophijsen. Amanda pakte dan de slingerende emmer beet zodra die boven was en kieperde de kluiten in de berm.

„Dat helpt!” juichte ze. George keek omhoog en lachte haar toe. Inderdaad, nu lukte het prima.

Ze werkten gestadig door totdat de zon hoog aan de hemel stond. De handen van George zaten vol blaren en zijn benen waren onder de knieën totaal verkleumd. Amanda gaf geen kik als het touw door haar handen gleed en de ruwe hennepvezels haar in het vlees sneden.

Omstreeks het middaguur hees George zichzelf moeizaam via het touw op uit de kuil en liet zich op de

ontdooiende aarde vallen. Amanda ging naast hem zitten en schraapte de dikke modderlaag van zijn benen en laarzen af. Opeens fluisterde ze: „George, daar komt moeder!”

Hij kon niet overeind komen. Hij wendde zijn hoofd naar het oosten en zag zijn moeder met kleine Jimmy aan de hand steeds naderbij komen. Hij had moeder nog maar zelden boos gezien, en dan kreeg hij zo'n vreemd, bedroefd gevoel. Nu was hij bang dat ze boos op hen beiden zou zijn, en hij wilde het liefst maar weer in de put kruipen.

Moeder zette een in doeken gewikkeld pak neer en bleef naar George en Amanda staan kijken. „Zo,” zei ze kalmpjes, „laat nu maar eens zien wat voor putgravers jullie zijn.”

George krabbelde overeind, terwijl moeder neerknielde en de put nauwkeurig van binnen bekeek. „Hm, bijna klaar voor het metselwerk,” zei ze met een goedkeurende hoofdknik. Ze keek de kinderen aan en er verscheen een lach om haar mond. „Mooi zo. Vader zei al dat jullie wel hard aan 't werk zouden zijn, en jullie hebben ook hard gewerkt.”

„Bedoelt u dat u en vader wisten dat wij aan de put bezig waren?” Amanda zette grote ogen op. Moeders blauwe ogen schitterden ondeugend. „We begrepen het wel, toen George niet met brandhout terugkwam.” „Dat hout haal ik nog wel voor u,” zei hij. „Dat beloof ik u, moeder.”

„We kunnen best met z'n allen vanavond hout sprokelen onderweg naar huis,” zei moeder. Ze legde zachtjes haar hand op zijn schouder. „Maar maak nu eerst dat servet maar eens open, Manda, en laten wij een zegen vragen voor onze beschuit met vlees.”

Na de lunch en voordat ze hun graafwerk hervatten zette moeder uiteen: „Je vader zegt dat er waterlagen zijn die de klei doen verschuiven. Als we de put van binnen niet goed met stenen bekleden om de grond op zijn plaats te houden, kunnen de wanden van de put wel eens instorten, waardoor iemand een ongeluk zou kunnen krijgen of de hele put verloren gaat. We moeten wat stenen zien te krijgen en die dan op elkaar stapelen tot de hele put ermee is bekleed.”

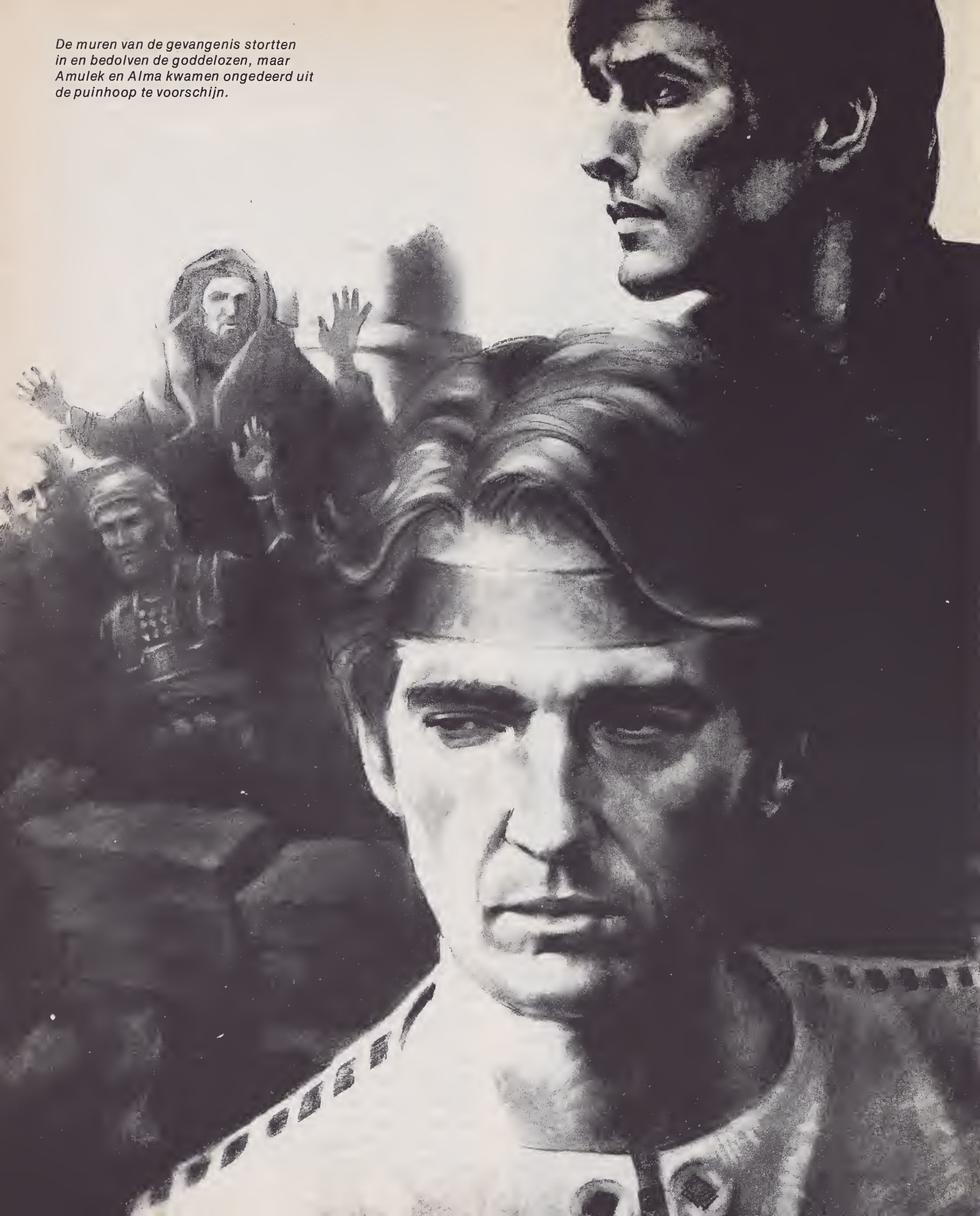
„Zeg moeder,” zei George opgewonden, „ik weet hier ergens in de buurt een steengroeve te vinden. We kunnen de wagen van boer Harker te leen vragen en al wat we nodig hebben dan ineens opladen.”

„Ja, maar we zullen het zonder vaders hulp moeten doen, want hij moet nog wekenlang rust houden,” zei moeder. „Dat wordt een heel zwaar werk voor ons.”

„Dan moeten we onze hemelse Vader wel om hulp vragen,” meende Amanda.

„Ja, moeder,” stemde George in. „Dat is de enige weg!”

*De muren van de gevangenis stortten
in en bedolven de goddelozen, maar
Amulek en Alma kwamen ongedeerd uit
de puinhoop te voorschijn.*

Amulek

DOOR MABLE JONES GABBOTT

Toen Amulek zich naar zijn mooie woning aan de zuidzijde van de stad Ammonihah spoedde, werd hij staande gehouden door een man, die er zwak en vermoeid uitzag en hem vroeg: „Wilt gij een nederige dienstknecht van God iets te eten geven?”

Amulek zei: „Kom mee naar mijn huis. Ik ben een Nefiet, en gij zijt de man, van wie een engel in een visioen heeft gezegd dat hij zou komen.”

Nadat hij gegeten had, zei die man: „Ik ben Alma, de hogepriester over de kerk van God. Ik heb vele dagen tot het volk van uw stad gepredikt, maar ze lachten me uit, ze bespuwden mij en wierpen mij uit hun stad. Toen gebod een engel mij via de zuiderpoort naar de stad terug te keren om opnieuw te gaan prediken.”

Alma onderrichtte Amulek aangaande Gods goedheid. Toen ging Amulek met Alma mee om de mensen het woord van God te verkondigen.

Amulek was een aanzienlijk, rijk man, die bij het volk van Ammonihah goed bekend stond. Toen hij voor zijn stadgenoten stond, getuigde hij dat Alma een profeet van God was, en hoe hem in een visioen een engel was verschenen, die hem had gezegd dat hij deze profeet in zijn huis moest ontvangen.

De mensen hadden met verbazing naar zijn woorden geluisterd, maar de geslepen wetgeleerden trachtten hem met strikvragen in de val te lokken, zodat hij zichzelf zou tegenspreken. Eén van deze wetgeleerden, die Zeezrom heette, probeerde Amulek met geld om te kopen, opdat hij het bestaan van een God zou verloochenen en ontkennen dat God profeten uitzond om het volk te waarschuwen.

Amulek zei: „Gij weet dat er een God is, maar gij hebt meer liefde voor geld dan voor Hem.” Amulek sprak met zoveel macht en verstand dat Zeezrom begon te beven.

Het grootste deel van dat voor de waarheid verblinde volk was echter nog steeds zeer goddeloos. Amulek

en Alma werden gegrepen en met sterke koorden gebonden. Zeezrom riep de mensen toe: „Deze mannen zijn goed, maar ik ben schuldig,” doch het volk van Ammonihah bespuwde Zeezrom en wierp hem de stad uit. Zo goddeloos waren die mensen, dat zij alle kronieken, die de heilige schriften bevatten, bijeenbrachten, een groot vuur aanlegden en ze daarin verbrandden. Ook lieten zij iedereen die in Gods woord geloofde in dat vuur werpen verbranden. Vervolgens brachten zij Amulek en Alma naar de martelplaats om dit schouwspel gade te slaan. Toen het vuur was uitgedoofd, ging de hoofdrechtter van het land voor Amulek en Alma staan en sloeg ze op de wangen, terwijl hij zei: „Wilt gij nu weer gaan prediken? Wat hebt gij hierop nog te zeggen?”

Amulek en Alma wilden helemaal niets zeggen. Zelfs toen zij in de gevangenis werden geworpen, antwoordden ze niets. Dagenlang kregen de gevangenen niets te eten en te drinken en hun banden werden nog vaster aangehaald.

Tenslotte riepen Amulek en Alma tot de Heer: „Geef ons sterkte volgens ons geloof in Christus, ja, tot onze bevrijding.” Op deze woorden werden hun boeien verbroken, de aarde beefde hevig, de muren der gevangenis vielen ter aarde en verpletterden de goddelozen, maar Amulek en Alma kwamen ongedeerd uit de puinhopen tevoorschijn.

Bij hun vertrek uit Ammonihah bereikte hun de boodschap dat Zeezrom zwaar ziek lag en hun verzocht had bij hem te komen. Ze troffen een bekeerde zondaar aan, die nu in Christus geloofde. Toen riepen Amulek en Alma God aan, opdat Hij Zeezrom volgens zijn geloof in Christus zou genezen. Meteen stond Zeezrom gezond en wel van zijn ziekbed op en werd door Alma gedoopt. Daarna is Amulek met Alma naar het land Zarahemla gegaan, en hij werd gesterkt in de dienst des Heren.

Hiervoor heb je nodig: Een paar gladde steentjes,? verf, epoxylijm, en zwarte viltstift, vilt en garen.

1. Zoek een paar gladde ronde en ovale steentjes bij elkaar. Goede vindplaatsen hiervoor zijn stranden, rivierbeddingen of gewoon los grind. Kies voor de voeten twee kleine, platte ovale steentjes van ongeveer gelijke grootte, een grotere ovale steen voor de romp en een kleinere ronde steen voor het hoofd. Maak de stenen schoon met water en een oude tandenborstel. Droog ze af met een doekje.

2. Lijm de voetsteentjes bij de hielen aan elkaar. Lijm het hoofd op de liggende romp, waarbij het hoofd enigszins voorop het lichaam wordt vastgeplakt, zodat het is of de schouders iets zijn opgetrokken (zie afbeelding).

3. Nadat de voeten en het hoofd zijn gedroogd worden de voeten aan de romp gelijmd. Stut het poppetje tegen een vlakke muur of klem het ergens tussen om de onderdelen op hun plaats te houden tot ze goed droog zijn.

4. Als de lijm volkomen droog is, eerst de vleeskleurtjes op gezicht en handen aanbrengen en laten drogen. Daarna kleding, schoenen enz. erop schilderen (zie afbeelding).

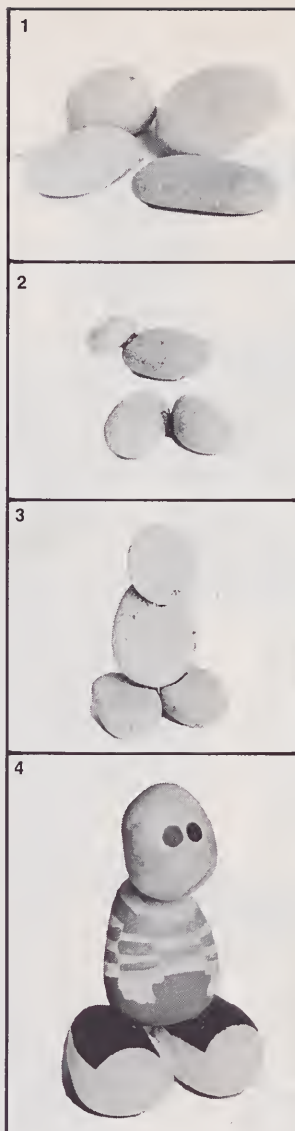
5. Accentueer alle kleuren met een zwarte viltstift en trek zwarte lijntjes om lippen, wenkbrauwen, armen en benen aan te duiden.

Knip garen in de gewenste lengte bij wijze van haar en plak de draadjes op het hoofd. (Uitgehaalde breiwool is ook geschikt om er een kroeskop van te maken!)

Als het kereltje helemaal droog is worden de schoenzolen zwart geverfd, of uit zwart vilt geknipt en onder de voetzool gelijmd.

Een kereltje van kiezelstenen

DOOR KAREN SHARP

Mormoons dagboek

De stem sprak in het Spaans

DOOR LOUIS ESPINOSA

Hoewel ik al vóór mijn toetreding tot de kerk een dagboek had bijgehouden, kwam ik pas in 1968 door een bijzondere belevenis tot de vaste overtuiging welk een kracht daarvan kan uitgaan, als het dient tot vastlegging van geestelijke ervaringen, die ook mijn gezin tot lering en motivatie hebben gestrekt.

Het was toen al zes jaar geleden dat ik in Chili lid van de kerk was geworden, waarna ik naar Utah was verhuisd. Daar had ik Cleria ontmoet, het fijne meisje dat later mijn vrouw werd. In 1968 was ik student, en ons zoontje Louis was al drie. Wij waren destijds ergens wel een beetje de kluts kwijtgeraakt — we verkeerden in onzekerheid omtrent ons levensdoel en de manier waarop wij onze problemen moesten oplossen. We hadden gevast en gebeden. Toen ik mij op zekere morgen stond te scheren, piekerde ik over onze gezinsproblemen, waarbij ik mij opeens realiseerde dat ik sterk naar de leiding van de Heilige Geest verlangde. Ik denk dat mijn geest op datzelfde moment in de juiste stemming daarvoor verkeerde, want ik vernam een stem, die mij in het Spaans aansprak. Er werd mij precies gezegd hoe ik onze moeilijkheden moest aanpakken. Die stem maakte me verschillende beginselen van het evangelie duidelijk, die wij moesten leren begrijpen en toepassen om de aanbevolen oplossingen in ons leven uitvoerbaar te maken. Tegelijk met dit onderricht drong het helder en klaar tot mij door dat ik mijn vrouw deelgenote moest maken van dit nieuwe inzicht. Met mijn hele gezicht nog onder de scheerzeep verliet ik de badkamer en riep uit: „Ik moet je wat vertellen dat geen uitstel duldt!” Ik ben er zeker van dat de zegening die mij die morgen te beurt viel, tevens inhield dat ik haar een zeer duidelijke uiteenzetting heb kunnen geven van die beginselen, waarover wij in onzekerheid hadden verkeerd. Deze betroffen ons gezinsleven en hadden te maken met de destijds in de kerk ontvangen raadgevingen omtrent de gezinsavond. Dit is van grote invloed op ons leven geweest en een blijvende inspiratie gebleven tot op de huidige dag, niet alleen in gezinsaangelegenheden, maar ook om ons er telkens weer aan te herinneren dat onze hemelse Vader steeds over ons waakt en onze gebeden verhoort.

Bij het overlezen van deze aantekeningen in mijn dagboek

doorstroomt ons altijd weer bijna hetzelfde gevoel als toen dit voorval plaatsvond. Broeder Hugh B. Brown heeft eens gezegd:

„Soms hoor ik in eenzame ogenblikken helder en klaar woorden van waarheid; dan word ik vanuit mijn eigen innerlijk als het ware onopgesmukt en rechtstreeks toegesproken in een oorspronkelijke, onuitgesproken taal, die alleen de ziel verstaat. Ik besef dan dat ik dit vermogen heb meegebracht naar deze aarde, daar ik het nimmer heb aangeleerd en het ook niemand anders met goed gevolg zou kunnen bijbrengen.” (*Eternal Quest*, uitg. Bookcraft 1956, blz. 435.)

Iets dergelijks heb ik toen ook ondervonden. Het gaf mij de gewaarwording dat ik door de stem der waarheid werd aangesproken; het deed mij prettig aan en ik voelde mij er volkomen op mijn gemak bij. Ik wist dat het waar was, dat er echt iets in mijn binnenste gebeurde, en datzelfde gevoel krijg ik telkens weer als ik mijn eigen beschrijving van deze gebeurtenis overlees.

Het feit dat ik deze ingeving in mijn Spaanse moedertaal kreeg, ook al spreek ik doorgaans Engels, was op zichzelf al een inspiratie voor mij. De Geest beheerst blijkbaar alle talen.

Deze gebedsverhoring heeft zich misschien zo krachtig en duidelijk aan mij voorgedaan, dat het mij toescheen dat dit een te heilige belevenis was om onder woorden te brengen, en er gingen maanden voorbij waarin ik het niet eens durfde toevertrouwen aan het dagboek dat ik destijds bijhield.

Toen herinnerde ik mij nog een geestelijke gewaarwording, die ik jaren geleden had gekregen, vlak vóór mijn doop. Ook dat had ik niet in mijn dagboek opgeschreven, en nu kon ik mij niet genoeg bijzonderheden van die geschiedenis meer te binnen brengen om het te kunnen navertellen. Ik had mijn zoon zo graag deelgenoot willen maken van die gebeurtenis, maar omdat ik deze niet te boek gesteld had, kon dat niet.

Ik besloot hetzelfde niet te laten gebeuren met deze laatste gebedsverhoring, die mij nog vers in 't geheugen lag. Toch besepte ik bij het neerschrijven van deze geschiedenis in mijn dagboek dat enkele bijkomstigheden mij ongemerkt ontglipt waren, en dat het na slechts enkele maanden al erg moeilijk was mij bepaalde punten te herinneren. Hoe zou het geweest zijn als ik nog langer had gewacht? Nu heeft mijn gezin echter een dokument dat getuigt van Gods liefde jegens ons. We hebben het verscheidene malen samen doorgelezen en mijn familieleden hebben het nageslagen om zich erop te kunnen verlaten als zij zelf-leiding nodig hadden.

Mijn elfjarig zoontje houdt nu al vijf jaar lang zijn eigen dagboek bij. Daarmee heeft die jongen een goed begin gemaakt om straks al zijn levensherinneringen steeds bij de hand te hebben, waarbij hij uit zijn eigen verleden kracht voor het heden kan putten en waarin hij een leidraad voor de toekomst zal kunnen vinden.

Als je moeilijk op dreef kunt komen. . .

DOOR ANITA MILLER
(Ring Oklahoma)

Ik was met zeer vrijzinnige opvattingen omtrent het evangelie opgevoed. Er was bij ons thuis geen priesterschap geweest. Weliswaar had ik het evangelie zo goed mogelijk bestudeerd, maar toen de werkelijke beproevingen van het leven kwamen, bleek dat ik geen kans zag de normen van het evangelie na te leven.

Bovendien was mijn man geen lid van de kerk, en het evangelie heeft dan ook jarenlang geen plaats in ons leven gehad. Als wij al eens probeerden de kerk ter sprake te brengen, ontstonden er altijd spanningen en misverstanden, dus lieten wij dat onderwerp maar liever rusten.

Die lichtgeraakte gevoelens in ons gezin bevielen mij allerminst, dus ik besloot een jaar of vijf geleden hier iets aan te doen. Mijn man werd in die tijd naar Vietnam gestuurd. Onze kleine jongen was toen al vier, hetgeen mij deed besluiten dat het voor hem nu tijd werd om naar het jeugdwerk te gaan. Langzamerhand begonnen wij ook naar de zondagschool en de avondmaalsvergadering te gaan. Toch voelden wij ons daar niet erg op ons gemak. We kenden er bijna geen mens, en niemand scheen bepaald belang in ons te stellen, behalve één gezin. Deze mensen nodigden ons uit om bij hen thuis te komen eten en de gezinsavond bij te wonen. Na deze eerste kennismaking begon ik mettertijd te beseffen dat er aan ons huiselijk leven iets ontbrak dat ik er graag aan toe zou willen voegen.

Toen mijn man met verlof thuiskwam, vertelde ik hem hoeveel de kerk nu voor mij betekende, hoe ik er van ganser harte in geloofde, maar dat ik nooit van hem zou eisen ook mee naar de kerk te gaan, als hij het eerst maar eens wou proberen.

Na zijn terugkeer uit Vietnam werden wij naar Kentucky overgeplaatst, waar

wij samen naar de kerk begonnen te gaan. Rich — zo heette mijn man — was er de bevriende tegenstander in de klas, die alle vragen stelde die de meeste leraars liever elders gesteld wilden zien, of althans in een andere omgeving. Ik bleef bidden dat wij bij onze volgende overplaatsing in een streek terecht zouden komen waar veel heiligen der laatste dagen woonden. Ik wilde zo graag dat Rich meer met mormonen in aanraking zou komen. Ik heb hier heel wat om gebeden.

Nu wilde het geval dat ons een dienstorder bereikte, waardoor wij naar Stillwater in Oklahoma werden gedirigeerd. Ik heb toen drie dagen lopen huilen. Ik had niet gedacht dat er in Oklahoma überhaupt mormonen waren, maar de Heer houdt er zo zijn eigen methodes op na. In Oklahoma bezochten wij ook weer een onderzoekersklas en kregen wij huisonderwijzers op bezoek.

Op een steenkoude avond in januari 1970 kwam de grote verandering. Ik had me voorgenomen dat ik mij in het jaar 1970 geheel en al aan de kerk zou wijden. Ik wilde dan geen halfbakken mormoon meer zijn, maar een echte! Op de eerstvolgende maandagavond (de ZHV vergaderde toen nog 's maandags) ging ik erop uit in de bittere kou. Rich zei: „Toe, ga toch niet,” maar ik zei: „Ik moet wel. 't Is nu of nooit!”

Bij mijn aankomst kreeg ik een heel onbehaaglijk gevoel, want ik was de enige, die daar aanwezig was! Het duurde echter niet lang, of er kwamen er nog drie aan — de leden van het presidium. Tenslotte waren we met een totaal van zeven zusters bijeen. Ze gaven mij echt het gevoel dat ik welkom in hun midden was. Ze hielden een getuigenisvergadering en gaven allemaal hun getuigenis — behalve ik. Er bleef in dat vertrek geen oog meer droog. Ik wist niet hoe gauw ik thuis moest komen om mijn man te kunnen vertellen hoe ik nu over de kerk dacht. Die ervaring deed mij de zustershulpvereniging trouw blijven. Een maand of zes achtereen sloeg ik geen vergadering over. Eens, toen er na afloop van een bepaalde les getuigenissen werden gegeven, besloot een van de

zusters met deze woorden: „Als je moeilijk op dreef kunt komen met het lezen van het Boek van Mormon, begin dan maar eens bij 3 Nephi.” Ik dacht in stilte: „*Nee maar, heb ik daar even moeite mee?! Ik ben er nog niet eens aan begonnen!*”

Toen ik die avond thuiskwam, sloeg ik meteen het derde boek van Nephi op en las dat in zijn geheel door. Mijn man en ik waren beiden destijds aan de studie; toen ik het bewuste boek dus doorgelezen had, ging ik ermee naar de andere kamer, waar hij nog te studeren zat, overhandigde het hem en zei: „Lees dit eens, en zeg me dan of jij dit ook niet het mooiste vindt wat je ooit gelezen hebt.” Hij keek me aan alsof hij wilde zeggen: „Je houdt me zeker voor de gek, nog zó laat in de nacht?” Toch heeft hij het gelezen. Wie zou niet in het hart getroffen kunnen worden door hoofdstuk 11:

„En toen zij de stem verstonden, blikten zij opnieuw omhoog naar de hemel; en ziet, zij zagen een Mens uit de hemel neder dalen; en Hij was in een wit gewaad gekleed; en Hij kwam neder en stond in hun midden; en de ogen van de ganse schare waren op Hem gericht, en zij durfden niet tot elkander te spreken, en wisten niet wat het beduidde, want zij dachten, dat het een engel was, die aan hen was verschenen.

„En Hij strekte Zijn hand uit, en sprak tot het volk . . . :

„Ziet, Ik ben Jezus Christus, Die in de wereld zou komen, zoals de profeten hebben getuigd.” (3 Ne. 11:8-10.)

Dat boek was het keerpunt. Hij las het hele Boek van Mormon verder uit — wij allebei. Wij lazen ook andere boeken van de kerk, wij baden en begonnen gezinsavond te houden. Binnen zes maanden werd mijn man gedoopt en een jaar later doopte hij zelf onze zoon — een droom, de vervulling waarvan ik eens voor onmogelijk gehouden had. In datzelfde jaar (1972) werden wij als gezinseenheid in de tempel aan elkaar verzegeld.

Nooit zal ik ten volle onder woorden kunnen brengen wat ik vind van die schriftgedeelten, waardoor wij eenmaal op dreef zijn gebracht op de weg naar het geluk.

Men kan om diverse redenen het goede doen. Er zijn mensen die het gewoon doen omdat ze niet graag voor kwaaddoen gestraft willen worden. Als wij goeddoen uit angst voor vergelding, is dat m.i. een zeer wankel basis. Een ander zegt misschien: „Ik wil het goede doen, omdat mij altijd is geleerd dat het zo hoort.” Nu, die redenering berust op wat men anderen heeft horen zeggen, en ik vind dat ons oordeel nog best wat gerijpter mag worden. Ik meen dat wij beter ons eigen getuigenis kunnen hebben dan voortdurend te moeten afgaan op de raad van anderen. Weer anderen hoort men wel zeggen: „Ik wil het goede doen, alleen om mijn ouders een plezier te doen.” Weliswaar dient het ons

aller verlangen te zijn onze ouders genoeg te doen, maar dat is op zichzelf nog geen reden om ons tot in alle eeuwigheid op het rechte spoor te houden. Misschien hebt u ook wel eens mensen als reden voor hun goeddoen horen opgeven dat ze Gods geboden graag willen opvolgen; dat is ook een zeer verheven doelstelling, mits die navolging natuurlijk geen blindelings gehoorzamen is, zonder persoonlijke overtuiging. Voor mijn gevoel wordt de beste reden echter aan de dag gelegd voor iemand die het verlangen koestert steeds goed te doen tot meerdere eer van zijn Vader in de hemel. In welk stadium onze motivering zich ook moge bevinden, ik ben van mening dat wij onze be-

weegredenen uiteindelijk moeten versterken met ons eigen persoonlijk getuigenis. Dit moet dan zijn gegrond op door studie verworven kennis en begrip van het evangelie. Zo'n getuigenis geeft aanleiding tot een onzelfzuchtige en dienende levenshouding, die haar toppunt van levenheiliging vindt in de verheven gedachte dat wij tot verheerlijking van Gods grote naam de be-ginselen van het evangelie naleven. „Want zie, dit is Mijn werk en Mijn heerlijkheid — de onsterfelijkheid en het eeuwige leven van de mens tot stand te brengen.” (Mozes 1:39) De kern, het wezen van heel de schepping wordt in deze tekst met één enkele zin samengevat. In mijn jeugd verkeerde ik altijd in de veronderstelling dat

Werpt uw last op de Heer

DOOR ROBERT L. SIMPSON
van de Eerste Raad van Zeventig

Godzelf onmogelijk nog langer deel kon hebben aan het grote proces van de eeuwige vooruitgang. Hij was tenslotte toch al volmaakt? Hij bezat alle kennis. Hij had inderdaad alles overwonnen. Als ik deze tekst echter goed begrijp, weet ik nu dat Hij wel degelijk verder verheerlijkt en verhoogd worden kan. Het welslagen van zijn kinderen dient werkelijk tot meerdere glorie van zijn wezen. Uw of mijn tekortschieten doet iets aan zijn mogelijkheden af. Als wij ons rechtvaardig streven met succes bekroond zien, wordt zijn naam daardoor extra geëerd. Zou dat niet onze beste drijfveer moeten zijn? Dit is een volmaakte beweegreden, daar deze volstrekt vrij is van eigenbelang.

De noodzaak van bekering

Men heeft u en mij ons hele leven voorgehouden dat het doel van dit sterfelijk bestaan overwinning is — wij moeten die hebbelijkheden leren overwinnen, die onverenigbaar zijn met Gods tegenwoordigheid. Vaak is de gedachte bij mij opgekomen dat wij allen ons eigen oordeel kunnen vellen. Wij willen immers altijd graag onze eigen soortgenoten zoeken, in die levenssfeer verkeren waaraan wij gewend zijn geraakt. Zou u zich niet graag thuis voelen in de nabijheid van die Vader en Moeder die uw geest hebben verwekt? Het zou m.i. de grootste teleurstelling aller tijden zijn als wij ons verplicht zouden voelen ergens anders heen te gaan. De bedoeling is duidelijk. God de Vader, die wij allen zoeken, staat boven alles. De meest dringende taak die wij hier hebben bestaat dan ook uit het leren overwinnen van al die gedachten en daden, die ons zouden kunnen beletten in zijn heilige tegenwoordigheid terug te keren. Ik betwijfel of er onder ons iemand is die kans

zou zien verhoging of eeuwig leven te verwerven zonder dat geweldige beginsel van de bekering.

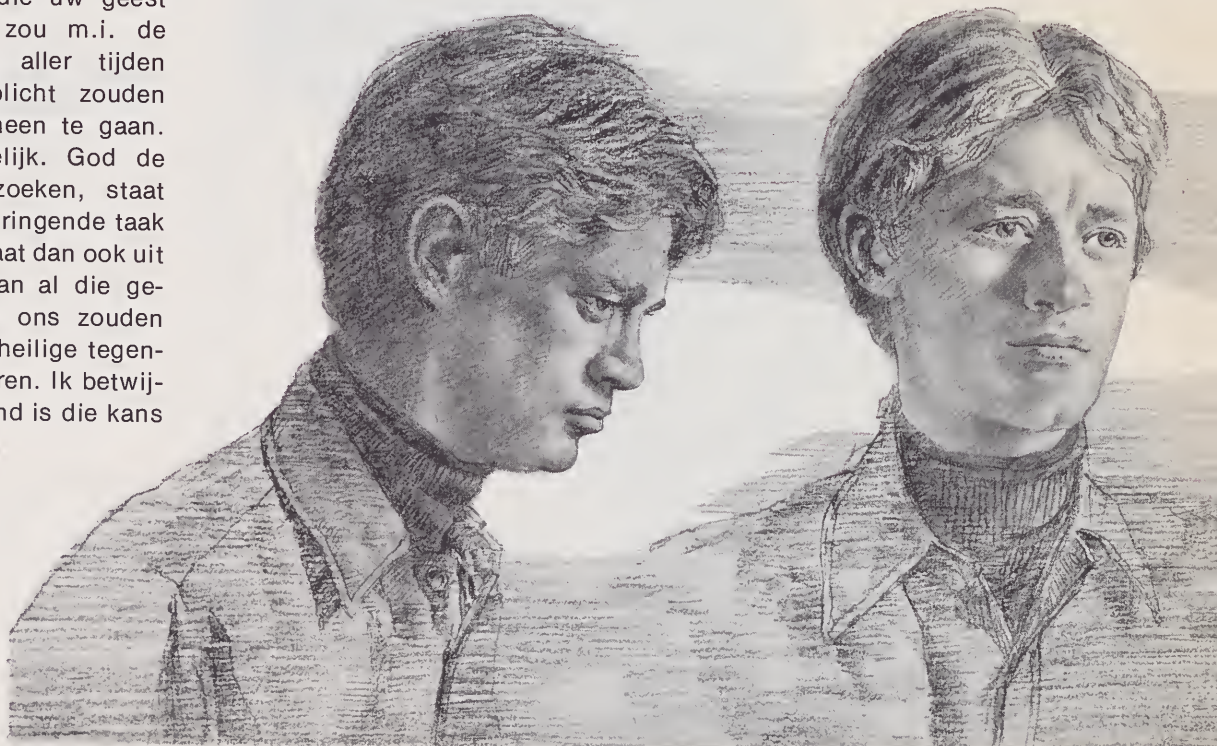
Bij de opstelling van het goddelijk heilsprogram dat wij ook wel „het plan van zaligheid” noemen, toen bepaald werd dat er een tegenstelling in alle dingen moest zijn, werd bovendien besloten dat alle mensen de beschikking zouden krijgen over hun eigen vrije wil. God wist nl. reeds toen dat er een regeling moest worden getroffen, krachtens welke men zijn leven zou kunnen beteren en waardoor de lasten van zonden, slechte gewoonten en verkeerde beslissingen kon worden goedge maakt. Deze methode noemde Hij bekering, waaraan Hij als tegenwicht het begrip vergeving verbond. Hoogmoed, aanmatiging en egoïsme zijn stuk voor stuk werktuigen van de duivel en vormen de voornaamste hinderpalen op de weg die tot bekering moet leiden.

Alle grote en voorname begrippen zijn tot eenvoudige formules te herleiden, ongeveer zoals de relativiteitstheorie van Einstein, die heel simpel wordt weergegeven met $E = mc^2$. De vereenvoudigde formulering van het begrip bekering vinden wij in de Leer en Verbonden, waar wij lezen: „Hierdoor moogt gij weten of iemand zich van

zijn zonden bekeert: Ziet, hij zal ze belijden en verzaken.” (LV 58:43.) „Belijden en verzaken” — twee voorwaarden, waaraan men zo moeilijk kan voldoen in het negatieve klimaat van hoogmoed, aanmatiging, egoïsme en angst, terwijl ze allebei zo goed zijn te verwezenlijken in het kader van een gemoedsgesteldheid die gekenmerkt wordt door geloof, liefde, nederigheid en moed.

Het bekeringsproces

Ik dacht dat u zelf wel zult ondervinden dat het merendeel der aan een bisschop voorgelegde pijnlijke kwesties door hem alleen rustig, vertrouwelijk en discreet worden afgehandeld. Meestal acht hij het niet noodzakelijk een bisschopsraad bijeen te roepen. Aan de vergeving zal waarschijnlijk een bepaalde proeftijd voorafgaan, waarvan de duur natuurlijk afhankelijk is van de grootte der begane overtreding. Ook zal de bisschop vermoedelijk verlangen dat er van tijd tot tijd controle wordt uitgeoefend op het gedrag van de betrokkene om zich ervan te vergewissen dat alles volgens afspraak verloopt. Uiteindelijk zal het gecensureerde kerklid zich weer geborgen mogen weten in zijn hervonden vrijheid, wanneer hij die kwestie van

zich af kan zetten. Dan is er weer een last van hem afgenomen, een versperring geslecht die de weg naar verhoging voor hem had geblokkeerd. De bekommering van zijn hart kan dan plaats maken voor nieuwe gemoedsrust, terwijl een zuiver geweten in de plaats treedt van dat vroegere gevoel van schijnheiligheid.

Ingeval van ernstige overtreding, die behandeling door een kerkelijk rechtscollege vereist, kan ik u, mijn beste jonge vrienden, beloven dat dit in alle zachtmoedigheid geschiedt. De kerkelijke rechtspraak is rechtvaardig. Al meermalen is opgemerkt dat ze geheel op liefdevolle zorg berust, met geen andere bedoeling dan afgedwaalde kerkleden weer op het goede spoor te helpen. In het rijk van onze hemelse Vader is het er niet om begonnen zijn kinderen te vernederen. De hele opzet is bedoeld om onze vooruitgang te bevorderen, niet om deze te belemmeren. Ik zou graag willen dat ik u kon laten kennismaken met de tientallen mensen, die ik persoonlijk goed ken, en die eens door excommunicatie van deze kerk afgesneden zijn geweest, maar door middel van de doop daarin teruggekeerd zijn, de rechte weg hervonden en al hun zegeningen herregen hebben. Ze staan thans op

vastere grond dan ooit tevoren in het grootste deel van hun leven. Ik betwijfel of ze zonder toepassing van kerkelijke tucht door de daartoe bevoegde priesterschapsdragers ooit de nieuwe vertrouwenspositie hadden kunnen bereiken, waarin ze zich nu bevinden.

De kerkelijke rechtspleging

Deze wordt door betrekkelijk weinig kerkleden goed begrepen; dat is dan ook de reden waarom ik heb gemeend u een en ander hieromtrent te moeten mededelen, om u vertrouwen in deze door de Heer voorgeschreven methode in te boezemen.

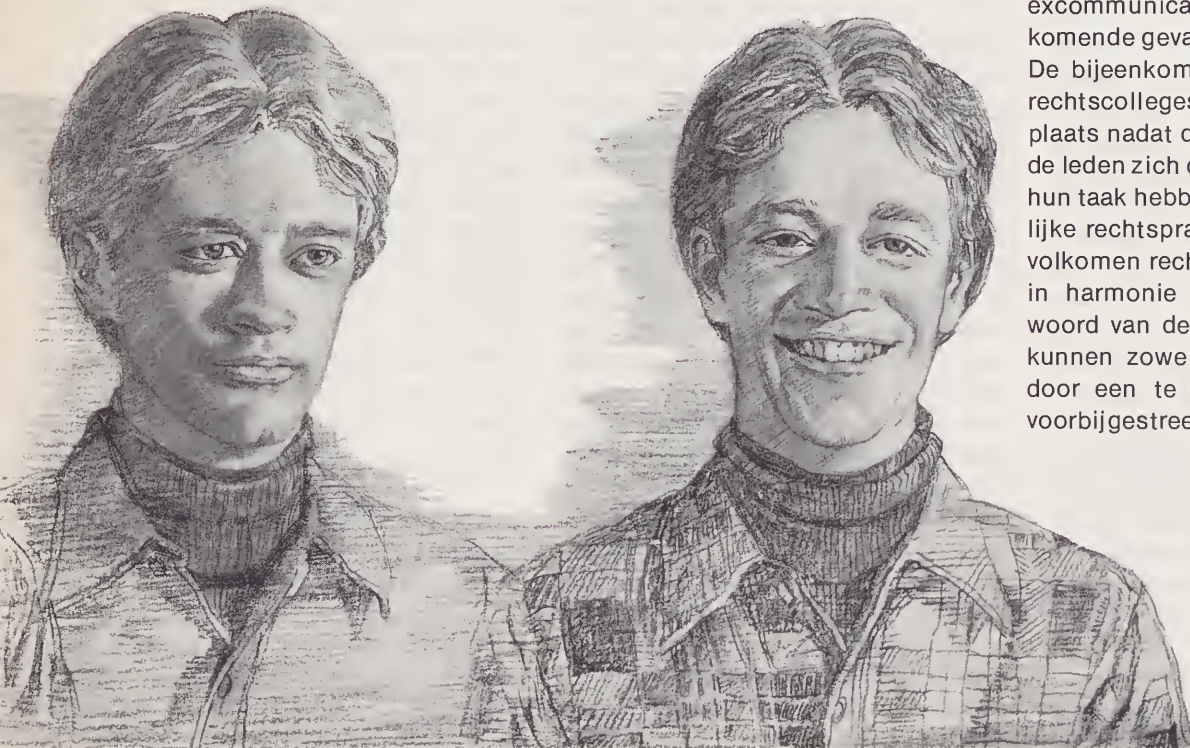
Geheel ten onrechte bestaat er in veler hart vrees voor de kerkelijke rechtspraak, en dat wil de duivel ook juist zo graag. Telkens als hij iemand ervan weet te weerhouden zijn fouten goed te maken, heeft hij een overwinning behaald, althans voor zijn eigen zaak. Jammer genoeg beschouwen velen in de kerk de uitspraken van de rechtscolleges van de bisschop en de hoge raad als vergeldingsmaatregelen. Dat is niet het geval; deze vormen van rechtspleging passen een methode toe die noodzakelijk is, omdat velen anders nimmer de verheven en eeuwige doelstellingen zouden kunnen

bereiken, die u en mij voor ogen staan.

Eerst willen wij even bekijken hoe het bij de rechtspleging in de bisschopsraad toegaat. Als er bij het vooronderzoek in een vertrouwelijk onderhoud met de bisschop een ernstige onregelmatigheid aan het licht komt, kan laatstgenoemde besluiten een bisschopsraad bijeen te roepen. Deze bestaat uit de drie leden van de wijkbisschop. Zij kunnen de eventuele excommunicatie van elk willekeurig in hun wijk woonachtig lid van de kerk in overweging nemen, behalve als het een drager van het Melchizedekse priesterschap betreft. Wèl mag de bisschopsraad echter uitspraak doen inzake onderceusuurstelling of het opleggen van een proeftijd ten aanzien van alle wijkleden, ook van Melchizedekse priesterschapsdragers.

Daarentegen staat het gerecht van de hoge raad onder leiding van de ringpresident. Dit bestaat uit het ringpresidium en enkele hogeraadsleden uit die ring. Dit rechtscollege is bevoegd tot behandeling van alle rechtzaken van in de desbetreffende ring wonende kerkleden. Daarbij vallen zowel dragers van het Aäronische, als van het Melchizedekse priesterschap onder hun rechtsbevoegdheid. Zij mogen ook uitspraak doen in voor excommunicatie in aanmerking komende gevallen.

De bijeenkomsten van alle kerkelijke rechtscolleges vinden in de regel plaats nadat de daarin zitting hebbende leden zich door vasten en gebed op hun taak hebben voorbereid. De kerkelijke rechtspraak beoogt voornamelijk volkomen rechtvaardige rechtspleging in harmonie met het geopenbaarde woord van de Heer. Zijn bedoelingen kunnen zowel door een te licht, als door een te streng oordeel worden voorbijgestreefd. In geen enkele zaak

mag een voorbaring oordeel worden geveld. Rechtspraak mag eerst plaatsvinden nadat men via een behoorlijk verhoor kennis van de feiten heeft genomen en zich een oordeel heeft kunnen vormen over de geestesgesteldheid van de betrokkene, wiens belang altijd zo goed mogelijk moet worden gediend door een billijke behandeling van zijn zaak en een beslissende uitspraak van het gerecht, bekrachtigd door de gaven van de Geest. Men heeft wel eens terecht opgemerkt dat de gemoedstoestand van een tot bekering geneigde zondaar veel belangrijker is dan de overtreding zelf. Jammerlijk is het inderdaad als kerkleden die ernstige overtredingen hebben begaan de bevoegde priesterschapsdragers in hun wijk of ring trachten te ontlopen. Dergelijke mensen hebben zelden berouw over hun daden, alleen betreuen ze het dat ze zijn betrappt. Om het eens met president Kimballs eigen woorden te zeggen: „Gezegd zijn zij die zich vernederen, zonder daartoe te worden gedwongen.”

Zelfs bij excommunicatie hoeft een lid van de kerk nog niet alle hoop te laten varen. Hoewel er dan sprake is geweest van een ernstig vergrijp, waarmee men zwaar tegen Gods geboden heeft misdreven, kan zo iemand, als hij de Heer echt liefheeft, en het verlangen en de vastberadenheid weet op te brengen om zich aan het priestertelijk gezag te onderwerpen, zijn leven beteren om na verloop van tijd weer in aanmerking te komen voor de allerhoogste zegeningen der eeuwigheid, en ook nog verhoging te verwerven. Zelfs de zwaarste overtreder zal bij zijn terugkeer door de Heer met open armen worden ontvangen. Immers: „Al waren uw zonden als scharlaken, zij zullen wit worden als sneeuw.” (Jesaja 1:18.) Wat een heerlijke belofte, wat een machtige verlossing! Dit kan echter niet zonder volkomen bekering geschieden, en dat houdt in dat wij de zonde overeenkomstig de eerder besproken formule belijden en verzaken.

Redenen tot excommunicatie

Er bestaan in onze kerk maar zeer weinig redenen waarom tot excom-

municatie kan worden overgegaan. Ik kan er maar een stuk of drie bedenken, die ik voor u zal opnoemen. In de eerste plaats kunnen kerkleden voor excommunicatie in aanmerking komen als zij zich schuldig maken aan grove misdrijven, en ten tweede als zij zich inlaten met meervoudige huwelijkspraktijken, of zich tot voorstanders hiervan verklaren. Er is tegenwoordig voor deze leer geen plaats in de kerk. Ten derde kan men als lid van de kerk geëxcommuniceerd worden bij afvalligheid van kerkelijke leerstellingen.

Wat verstaan we nu onder „grove misdrijven?” Naar mijn mening vallen hieronder grote zonden als moord, het plegen van ontucht, onzedelijke en perverse seksuele handelingen of enige andere zware overtreding tegen de samenleving, die veroordeling door burgerlijke rechtbanken tengevolge heeft gehad. Een misdaad als bijvoorbeeld een roofoverval met geweldpleging zou een goed voorbeeld hiervan zijn.

Terzake van afvalligheid diene ter verduidelijking dat een onverschillig of inactief lid van de kerk niet als afvallig wordt aangemerkt, maar veeleer iemand die botweg de goddelijke aard van de kerk ontkent, of die zich vijandig of ontoeschietelijk opstelt tegenover de priesterschapsdragers onder wier gezag hij is gesteld. Wij excommuniceren in deze kerk geen leden wegens onverschilligheid of gebrek aan activiteit. Tot de ongelukkigste mensen die ik ken behoren die leden van de kerk die trachten te leven met een gewoonte, die in strijd is met hun diepste geloofsovertuiging. Zij hebben de Heer lief, maar krijgen toch het gevoel dat zij Hem verraden. Dit is een onhoudbare situatie. Als dit innerlijke conflict niet wordt opgelost, begint men zijn fouten goed te praten. Satan sust ons geweten dan in slaap, waardoor een misleidend gevoel van veiligheid ontstaat. Wij bedriegen onszelf door te trachten onszelf te rechtvaardigen in plaats van te veranderen; zo voert de duivel ons dan stilletjes weg naar een leven vol onvrede en berouw. Ik herinner mij een gesprek, dat ik eens met een gevangene had. Deze gedetineerde geneerde zich dood

omdat hij in de gevangenis zat. Ik sprak met hem over bekering, en daar ik niet wist waarvoor hij daar zat, zei ik: „Beste jongen, zit je hier vast wegens diefstal?”

„Wel nee,” zei hij, „mijn moeder heeft me wel geleerd dat ik niet mocht stelen. Ik zou nooit iets van iemand stelen. Ik zit hier voor valsheid in geschrifte.” Waaruit blijkt dat dit „goedpraten” de mensen wel eens lelijk parten speelt.

We hebben het over levensgrote begrippen gehad, en eenvoudige formules voor de oplossing daarvan aan de hand gedaan. Omtrent degenen die in nood verkeren en hulpbehoevend zijn, heeft Jacobus eens het volgende gezegd: „Onderwerpt u dus aan God, maar biedt weerstand aan de duivel, en hij zal van u vlieden.” (Jakobus 4:7.) Dit geloof ik onvoorwaardelijk. Ik heb het zelf zien gebeuren. De bisschop is krachtens zijn ordening uw voorspraak bij God. Als u dus besluit u aan God te onderwerpen, moet u zich ook aan het gezag onderwerpen dat uw bisschop krachtens zijn priesterschap draagt. De heer heeft ons immers gezegd dat zijn woord steeds hetzelfde is, hetzij gesproken door zijn eigen stem, of door die van zijn dienstknechten. (Zie LV 1:38). Dat is ook zo.

Zelfbeheersing is noodzakelijk

Heb de moed om doelbewust uw eeuwige bestemming na te streven door uzelf in de hand te houden. Er is geen korter of gemakkelijker weg, beste jonge vrienden, geen sluipteg waarlangs men op slinkse wijze zijn verhoging en het eeuwige leven kan bereiken. President Kimball haalt in zijn prachtige boek *Het wonder der vergeving* het volgende citaat aan:

„De mate van iemands welslagen of falen wordt bepaald door zijn zelfbeheersing of gebrek daaraan. In beide richtingen bestaat er geen andere beperking, en in deze wet komt de eeuwige gerechtigheid tot uitdrukking. Wie zichzelf niet heeft leren beheersen, kan ook geen heerschappij over anderen uitoefenen. Wie zichzelf beheerst is koning.” (Schrijver onbekend) (Blz. 186)

Is de gedachte wel eens bij u opge-

komen dat God erop rekent dat u, als lid van deze zijn kerk, eenmaal een deel van zijn bestuur van hem overneemt, dat u met Hem zult heersen? Geloof het maar gerust! Moet u dan niet eerst uzelf leren beheersen? Anders kan daar niets van terecht komen. Wij kunnen geen heerschappij, bestuur of macht uitoefenen, of wij moeten onszelf meester zijn geworden en onze eigen gevoelens en opwellingen kunnen beheersen. Waarom zouden we dan nog langer wachten? Uitstel van bekering geeft aanleiding tot goedpraten van onze zonden en zwakheden. Mark Twain gaf eens deze spitsvondigheid ten beste: „Ik weet dat ik best met roken op kan houden. Ik heb het immers al duizendmaal gedaan!” Betrappen ook wij ons wel eens niet op het gezegde: „Och kom, ik kan er zomaar mee ophouden. Als het zover is, kan ik er best een punt achter zetten”? Dan zijn er trouwens ook nog mensen die zich voorstellen dat daar ergens in de tijd en ruimte een tovergordijn is opgehangen. Zodra we daar doorheen gaan, ontdoen wij onszelf gewoon automatisch van al die slechte gewoonten en andere dingen waar we niet bepaald mee ingenomen zijn. Deze opvatting berust op een bedrieglijke waanvoorstelling. Het is niet waar. Dit is de leer van de duivel. Misschien kunnen we hier ook nog een uitspraak van de Hindoe-dichter Tagore aanhalen, die heeft gezegd: „Ik heb mijn dagen doorgebracht met het besnaren en weer afspannen van mijn instrument, terwijl het lied dat ik kwam zingen ongezongen is gebleven.” We draaien alsmaar in een kringetje rond en besteden onze tijd aan alledaags geleuter, terwijl we het werk zouden moeten voortzetten dat de Heer ons in het voorbestaan heeft opgedragen, en waartoe wij hier op aarde zijn gekomen.

Anderen sterken

Om nu nog eens terug te komen op onzelfzuchtige motieven, zou ik willen zeggen dat, hoe belangrijk het ook zij ons eigen leven te beteren, en hoeveel voldoening ons dit ook onmiddellijk schenken mag, toch een van onze

meest bevredigende mogelijkheden nog in het verschiet ligt. Na onze eigen problemen te hebben overwonnen, kunnen wij met des te meer kracht anderen de helpende hand reiken bij het oplossen van de hunne. Dit is de eigenlijke kern van het evangelie van Jezus Christus. De Heiland heeft immers gezegd: „Gij zult uw naaste liefhebben” (Matteüs 5:43), „Hoed mijn schapen” (Johannes 21:16), en: „In zoverre gij dit aan één van deze mijn minste broeders hebt gedaan, hebt gij het Mij gedaan.” (Matteüs 25:40.)

Lucas vertelt hoe de Heiland Petrus als volgt toesprak: „Simon, Simon, zie, de satan heeft verlangd u te ziften als de tarwe, maar Ik heb voor u gebeden, dat uw geloof niet zou bezwijken. En gij, als gij eenmaal tot bekering gekomen zijt, versterk dan uw broederen.” (Lucas 22:31-32.) Als gij eenmaal tot bekering gekomen zijt, versterk dan uw broederen. Door dit te doen kunnen wij de diepste zielevreugde smaken die ik bij mijn weten in dit sterfelijke leven heb ondervonden. Toen ik als directeur werkzaam was bij de Kerkelijke Sociale Dienst, heb ik gezien hoe duizenden en nog eens duizenden vrijwilligers in stilte alcoholisten en drugslachtoffers de helpende hand toestaken om ze uit hun ellendige toestand te bevrijden. Ik heb ze voorzieningen zien treffen voor een ongehuwde moeder om haar een nieuw leven te helpen opbouwen, en ze gevangenen zien bezoeken om hen in staat te stellen weer op het goede spoor te komen.

Ook wij hebben geen andere opdracht ontvangen. Christus' woorden: „Als gij eenmaal tot bekering gekomen zijt, versterk dan uw broederen” gelden evenzeer voor u en mij als voor Simon Petrus. Onze bekering kan een dubbele overwinning zijn, als wij ons door deze hulpverlening aan anderen aan de Heer overgeven. Het kan zowel voor onszelf een overwinning betekenen als voor hen, die wij weer op de been helpen nadat wij zelf sterker zijn geworden. Ook hier leggen wij weer de nadruk op het positieve aspect, namelijk de onzelfzuchtige daad, als de opperste vervulling van al ons werken en streven.

Verhoging verwerven

Jongelui, de Heer heeft u lief, en onze hemelse Vader heeft geen enkel be-ginsel geopenbaard dat tot uw verdopenis dient. Zelfs excommunicatie is een tijdelijke maatregel, die slechts dient om uw vooruitzichten voor de toekomst rooskleuriger te maken. De verheffing van de mens is zijn werk en zijn heerlijkheid. Nog één bemoedigende opmerking, speciaal aan het adres van onze scholieren, is dat God geen cijferlijsten bijhoudt. Hij zou ons graag allemaal een tien willen geven. Daarvoor heeft Hij dan ook gezorgd, dat iedereen inderdaad een tien kan krijgen, maar dan moeten we die wel verdienen. Maak geen gemene zaak met satan, die onze ellende en ondergang beoogt. Niet doen! Leer profijt te trekken van de zuiveringsmethoden die de Heer heeft ingesteld. Laat uw hart in harmonie daarmee zijn. Laat het zuiver op de juiste golf-lengte zijn afgestemd, opdat u ontvankelijk wordt voor deze zegen: De leer van het priesterschap zal als de dauw des hemels in uw ziel nederdalen.

De Heilige Geest zal voortdurend uw metgezel zijn, en uw scepter een onveranderlijke scepter van gerechtigheid en waarheid; en uw heerschappij zal een eeuwige heerschappij zijn, en zonder dwangmiddelen zal deze u voor eeuwig toevloeien.” (LV 121:45-46.)

Daar draait alles in deze kerk om. Ik wil u mijn plechtig getuigenis geven dat ik weet dat God leeft, dat Jezus Christus zijn Zoon is, en dat ik ook weet dat de tot het priesterschap geordende ambtsdragers in de kerk rechtschapen mensen zijn, dienst-knechten van onze hemelse Vader, die onbaatzuchtig hun beste krachten geven aan dit werk. Hun enige opzet daarbij is dat u en ik bevoegde leiding mogen hebben om de juiste koers te kunnen houden, opdat wij allen in staat gesteld mogen worden onze lasten op de Heer te werpen, en opdat u en ik ons kunnen bekwamen voor die heerlijke eeuwige bestemming, waarin een man, een vrouw en hun kinderen tot een gezinseenheid verenigd zullen zijn onder leiding van het van God gegeven gezag krachtens het priesterschap.

Liefhebben
is begrijpen
en hulp verlenen

DOOR THEO E. McKEAN

Samen met onze huisarts hebben wij eens tot diep in de nacht onafgebroken gewaakt aan het ziekbed van onze kleine jongen, die daar zwijgend naar adem lag te snakken. De uren kropen voorbij, maar ons geduld werd beloond. Niet alleen heeft de deskundige hulp van die fijne dokter toen bijgedragen tot het levensbehoud van een dierbaar kind, maar tevens verschaftte hij ons inzicht in de aard van het menslievend begrip, dat iemand ertoe kan brengen zijn leven te wijden aan onbaatzuchtig dienstbetoon aan anderen.

Bij die gelegenheid verbrak mijn vrouw opeens de stilte met de vraag: „Dokter, waarom hebt u eigenlijk nog nooit een rekening ingediend voor alle hulp die u in ons gezin tot nu toe hebt geboden?”

Uit de nadenkende pauze die de dokter op die vraag liet volgen bleek dat zijn gedachten naar het verleden teruggingen. Terwijl er een uitdrukking van zachte weemoed op zijn gezicht verscheen, vertelde hij toen het volgende:

„Vóór mijn geboorte waren mijn ouders al van Duitsland naar Amerika geëmigreerd. Het leven stelde zijn eisen, en zo moesten hard werken om te kunnen voorzien in het onderhoud van ons, kleintjes, die de een na de ander kwamen kijken.

„Tijdens een difteritis-epidemie werden mijn zusje en ik allebei ernstig ziek. De arts die erbij kwam deelde mijn ouders mee dat hij maar voor één patiëntje genoeg medicijnen had, en dat ze moesten beslissen wie die zou krijgen.

„Om de een of andere reden kreeg ik het geneesmiddel toegediend en bleef in leven. Mijn zusje is een paar dagen later gestorven.

„Ik weet nog hoe mijn vader haar in het houten kistje legde. De burens mochten alleen door het raam komen kijken, omdat wij nog in quarantaine werden gehouden en iedereen doodsbenuwd was voor besmetting.

„Ik was nog zo klein dat vader mij moest opbeuren om over de rand van dat ruw-houten doodkistje heen voor het laatst in dit sterfelijk bestaan naar het gezichtje te kunnen kijken van het speelkameraadje uit mijn prille kinderjaren. Daarna ging vader de deur uit, klom op de bok van de wagen, beurde het kistje voorzichtig op en zette het zachtjes op zijn schoot. Zo reed hij heel alleen weg, naar het naburige kerkhof.

„Jaren later, toen ik mijn eerste maand als praktizerend arts erop had zitten, schreef de mij assisterende verpleegster rekeningen voor al mijn patiënten uit. toen ik die daar op mijn bureau zag liggen, kwam die herinnering uit mijn kindsheid mij opeens voor de geest. Ik herinnerde mij ook nog hoe mijn ouders later de dokter in natura hadden betaald met aardappelen en andere landbouwprodukten. Weer vroeg ik mij af, zoals ik al vaker had gedaan: „Waarom werd mijn leven gespaard in plaats van het hare?” Met die vraag nog op de lippen, smeed ik het stapeltje rekeningen in de prullenmand. Ik zei tegen mijn assistente dat wij de boeken goed zouden bijhouden, en als de mensen mij wilden betalen, dan deden ze dat wel uit zichzelf, maar wij zouden ons niet houden aan de gebruikelijke gewoonte om patiënten een rekening te presenteren.”

Toen de dokter uitgesproken was, overpeinsden wij zijn geschiedenis in stilte. Hoe verkwikkend was het samen zijn met iemand, die er echt in geslaagd was zichzelf ondergeschikt te maken aan hulpvaardig dienstbetoon!

De Heiland was niet alleen bereid zijn leven voor zijn vrienden te geven, maar ook bij zijn leven zichzelf in dienstbaarheid aan hen op te offeren. Die nacht zaten wij dus te waken met iemand, die evenals de Meester, anderen diende. Lichamelijk genas hij ons. In geestelijk opzicht heeft deze geweldige leermeester en vriend ons liefde en begrip betoond, ons onderwezen, bemoedigd en ons geloof gevoed.

Wij moeten onze leerlingen met begrip tegemoet treden

Zoals een dokter evenzeer begrip moet hebben voor de behoeften van de patiënt als van hetgeen de geneeskunde vermag, zo moet een leerkracht in onze kerk zowel zijn leerlingen als het evangelie kunnen begrijpen (zie de grafiek „Onderwijsverhoudingen”, voorstellende het verband tussen leren en lesgeven, voorkomende in het eerste artikel van deze serie in „De Ster” van mei 1977.)

Met recht mogen onze leerlingen dan ook tegen ons zeggen: „Het kan ons niet schelen hoeveel u weet, zolang wij niet weten hoeveel het u kan schelen.” Een leerkracht wie de leerling wél ter harte gaat is iemand, die oprecht verlangt de ander behulpzaam te zijn. Hij weet ook zijn leerlingen niet te kunnen helpen, zonder voor ieder van hen ongeveinsde liefde en echt begrip te koesteren, wát ze verder ook nodig mogen hebben.

De eigenschappen waardoor die liefde gekenmerkt wordt

De verhouding tussen leerkracht en leerlingen in de klas, thuis of waar dan ook, moet worden gekenmerkt door gevoelens en benaderingstactieken als die de Heer in de volgende teksten heeft aangeduid:

„Geen macht of invloed kan of dient krachtens het priesterschap te worden gehandhaafd, dan alleen door overreding, lankmoedigheid, zachtmoedigheid, ootmoed en door ongeveinsde liefde;

„Door vriendelijkheid en zuivere kennis, die de ziel zonder huichelarij en zonder bedrog grotelijks zal ontwikkelen —

„Intijds met scherpe woorden bestraffende, wanneer door de Heilige Geest daartoe gedreven, en dan daarna een toename van liefde tonende jegens hem, die gij hebt bestraft, opdat hij u niet als zijn vijand beschouwe;

„Opdat hij moge weten, dat uw getrouwheid sterker is dan de banden des doods.” (Leer en Verbonden 121:41-44.)

Door een vergelijking te trekken tussen onze eigen gevoelens en aanpak van onze onderwijstaak, en bovengenoemde raadgevingen, kunnen wij de hoedanigheid van onze liefde jegens hen die wij lesgeven beter leren beoordelen.

De macht der liefde

President Joseph F. Smith heeft eens de volgende krachtige uitspraak gedaan ten aanzien van deze waardevolle eigenschap:

„U zult bemerken dat de liefde de sterkste invloed is die men op de geest van een kind kan uitoefenen ten einde het

te overreden iets te leren, vorderingen te maken of iets anders te volbrengen. Bij het opvoeden van een kind kan meer ten goede tot stand worden gebracht door ongeveinsde liefde, dan door enige andere invloed die erop kan worden uitgeoefend. Een kind dat met geen slaag of geweld tot onderwerping kan worden gedwongen kan men in een ogenblik voor zich winnen door betoning van ongeveinsde genegenheid en sympathie. Ik weet dat dit waar is, en dit beginsel is een algemeen geldend principe, dat onder alle levensomstandigheden van toepassing is." (*Conference Report* van okt. 1902, blz. 92; zie ook *Gospel Doctrine*, (Evangelieleer studiegids van de Melchizedekse priesterschap voor 1971/72, les 6, ondertitel 4.)

Tijdens diezelfde oktoberconferentie van 1902 heeft Henry Peterson, een toenmalig lid van het algemeen zondagschoolbestuur, hier nog het volgende aan toegevoegd:

„President Smith heeft het in zijn toespraak gehad over één prachtige eigenschap, die iedere leerkracht dient te bezitten, nl. de geest van liefde voor zijn leerlingen. Een leerkracht die deze ene grandioze eigenschap bezit zal zich waarschijnlijk ook alle andere vereisten voor een geslaagde uitoefening van zijn taak eigen kunnen maken. De liefde vervult hem met het verlangen om hen die aan zijn hoede zijn toevertrouwd tot zegen te strekken. Na bestudering van hun speciale behoeften, bereidt hij zich erop voor de leden van zijn klas van het nodige geestelijke voedsel te voorzien.

„Een leraar, die van liefde tot zijn leerlingen is vervuld, leert het evangelie liefhebben als het middel om ze in te leiden in het ware geestelijke leven en ze nader tot de Meester te brengen. Hij scheidt behagen in het onderzoeken van de Schriften en gaat anderen voor op de weg die ook hen tot datzelfde genot zal voeren. Hij weet in zijn klas een sfeer te scheppen, die voor alle aanwezigen waarneembaar is en hen opwekt om zijn lessen regelmatig bij te wonen.

„Een leraar die zijn leerlingen liefheeft zal de Heer om bijstand vragen, om hen behulpzaam te mogen zijn. . . .

„Als de harten van allen die tot het onderwijs geroepen zijn van liefde waren vervuld, zouden ze geen door anderen opgesteld leerplan of lesrooster nodig hebben. Dan zou dat gevoel hun wel ingeven de noodzakelijke uitwendige voorbereidingen te treffen, en Gods Geest zou hen gebruiken als werktuigen in zijn hand. Daaruit volgt dan ze als vanzelf natuurlijke en gezonde onderwijsmethoden zouden toepassen. In plaats van de geest van hun leerlingen mechanisch vol te proppen met onsamenhangende godsdienstige en historische feiten, zouden ze hun dan het dagelijks brood van het ware geestelijke leven geven." (*Conf. Rep.* van okt. 1902, blz. 94.)

Zichzelf leren begrijpen

Hoe gaat een leerkracht nu te werk bij het aankweken van liefde en begrip voor zijn leerlingen? In zijn boek *Teach Ye Diligently* (Onderwijst ijverig) zegt ouderling Boyd K. Packer: „Als u te weten wilt komen wat er in uw leerlingen omgaat, moet u eerst uzelf zoveel mogelijk leren kennen." Zelfkennis is dus de beste leermeester!

Liefde aankweken

In het Boek van Mormon beschrijft Enos hoe het kwam dat

zijn ziel van grote liefde en begrip voor alle mensen werd vervuld. Dit geschiedde naar aanleiding van de volgende gebeurtenissen:

In de eerste plaats ontstond er een diep verlangen in zijn eigen hart. Enos zegt hiervan: „Mijn ziel hongerde." (Enos: 4.) Die diepe innerlijke honger bracht hem op de knieën in diepe bezorgdheid voor zijn *eigen* ziel.

„Ik knielde voor mijn Maker neder en riep Hem aan in krachtig gebed en smeken voor mijn ziel; en de ganse dag riep ik Hem aan; ja, toen de avond viel, verhief ik nog steeds mijn stem ten hemel." (vs. 4.)

De Heer verhoorde zijn gebed. Hij liet Enos weten dat zijn zonden hem vergeven waren, en zei tot hem: „Ga daarom voort, uw geloof heeft u gezond gemaakt." (vs. 8.)

Nu traden Enos' gemoedsgesteldheid en zijn gevoelens jegens anderen meer op de voorgrond. Hij zegt namelijk verder: „Toen ik nu deze woorden had gehoord, begon ik naar het welzijn van mijn broederen, de Nephieten, te verlangen; daarom *stortte ik mijn ganse ziel in gebed tot God voor hen uit.*" (vs. 9, cursivering toegevoegd.)

Weer antwoordde de Heer Enos, waarop diens liefde en bekommerdheid voor het heil van zijn naasten nog toenamen:

„En nadat ik, Enos, deze woorden had gehoord, werd mijn geloof in de Heer onwankelbaar; en *menigmaal streed ik lang met Hem in het gebed voor mijn broederen, de Lamanieten.*" (vs. 11, cursivering toegevoegd.)

Zo duurzaam en oprecht was deze geestelijke ontplooiing die Enos aan de dag legde, dat zijn liefdevolle zorg zelfs uitging naar hen, die hem toen nog vijandig gezind waren. Dan besluit hij met de woorden:

„En nadat ik had gebeden en mij met alle ijver inspannen, zeide de Heer tot mij: Wegens uw geloof zal Ik uw wensen vervullen." (vs. 12.)

Wat een machtig voorbeeld, dat zeker onze navolging verdient!

Laten wij dus bij onszelf beginnen door ons ijverig in te spannen voor ons eigen zieleheil, opdat ook *wij* gezond mogen worden. Laat ons gevolg geven aan Mormons vermaning: „. . . Bidt tot de Vader met alle kracht van uw hart, dat gij met deze liefde moogt worden vervuld." (Moroni 7:48.) Ook *wij* zullen dan een diepe liefde en begrip in ons binnenste voelen groeien voor onze leerlingen, die eveneens hongerden naar gerechtigheid.

Als wij zo voortgaan, zal ook in *ons* gemoed uiteindelijk een gevoel van deernis, begrip en ongeveinsde liefde ontstaan jegens die leerlingen, die opstandig zijn geworden en moeilijk bereikbaar. Ook dezen zijn in het diepst van hun hart immers „hongerig, . . . dorstig, . . . vreemdeling(en), . . . naakt, . . . ziek en . . . in de gevangenis (zie Matt. 25:35-39) en hebben als zodanig juist dringend behoefte aan ons begrip, onze liefde en onze hulp. De Zaligmaker heeft ons erop gewezen dat wij één ding niet moeten vergeten, namelijk: „in zoverre gij dit aan één van deze mijn minste broeders hebt gedaan, hebt gij het Mij gedaan." (Matt. 25:40.) Hij heeft bovendien gezegd: „Dit is mijn gebod, dat gij elkander liefhebt, gelijk Ik u heb liefgehad." (Joh. 15:12.)

Begrip hebben voor onze leerlingen

DOOR BOYD K. PACKER

Ontleend aan zijn boek „Teach Ye Diligently”
(Onderwijst ijverig).*)

In deze wereld wordt door vele kerken de leer verkondigd dat de mens in wezen boos is, aardsgezind, vleselijk en duivels, in zonde ontvangen en geboren, kennelijk bezeten van de neiging tot volstrekte goddeloosheid. Deze leer gaat ervan uit dat de slechte en verdorven menselijke aard moet worden overwonnen. Weliswaar biedt ze bij wijze van schrale troost enige hoop dat de mens dank zij de hem te verlenen genade misschien nog eens kan worden opgeheven uit zijn boze, vleselijke en vernederde staat, maar, om kort te gaan, van nature is de mens volgens die opvatting „onbekwaam tot enig goed en geneigd tot alle kwaad.”

Deze leerstelling is onjuist. Als ik ze voor waar hield, zou ik geen kans zien met goed gevolg het evangelie te onderwijzen. Die leer is echter niet alleen onwaar, ze is ook zeer verderfelijke. Als men hiermee instemt, zou het inderdaad voor een leraar onbegonnen werk zijn om te trachten zijn klas iets goeds bij te brengen, of voor ouders om hun kinderen zich behoorlijk te leren gedragen; elke onder-

wijzer of opvoeder zou zich met andere woorden dan bij voorbaat al voor een hopeloze taak zien gesteld.

Niet slecht, maar goed!

Wat is het heerlijk het geopenbaarde woord van God te hebben, te mogen weten dat wij ten aanzien van Hem in een ouder-kind verhouding staan! Als wij dus van zijn geslacht zijn, aan Hem verwant, dan volgt daaruit per definitie dat wij ook tot het goede geneigd zijn, en niet tot het kwade. Dan hebben wij immers zijn goede neigingen als ons natuurlijk erfdeel meegekregen? Wij zijn toch zoons en dochters van God?

Het is voor onze leerkrachten een eerste vereiste in te zien dat de mensen in wezen goed zijn. Het is volstrekt noodzakelijk te weten dat zij tot goeddoen geneigd zijn. Die verheven gedachte is bevorderlijk voor het ontstaan van geloof. Zo komen we heel anders als opvoeders tegenover onze eigen kinderen te staan, of voor een klas jongelui die wij les moeten geven — het is een verschil van dag en nacht!

Ik ben mij er volkomen van bewust dat er bepaalde mensen op de wereld zijn, die er blijkbaar van nature op uit zijn anderen tegen te werken, alle verhoudingen te ontwrichten en onheil te stichten. Ik weet dat dit verschijnsel bestaat, maar het is iets tegennatuurlijks, dat niet strookt met de menselijke aard in het algemeen. Als wij anderen willen onderwijzen, moeten wij onszelf voortdurend voorhouden dat wij te maken hebben met Gods zoons en dochters, en dat zij allen, daar ze zijn nakomelingen zijn, de mogelijkheid in zich hebben om evenals Hij te worden. . . .

Jaren geleden heb ik voor mezelf vastgesteld dat geloof in de goedheid van de mens aan mijn levensbeschouwing ten grondslag moest liggen, als ik anderen iets wilde leren. Vanaf de dag waarop ik dat besluit nam, begonnen de zaken snel te veranderen. Sindsdien is er altijd hoop in mijn hart geweest dat mijn onderwijs niet vruchteloos zou blijven. Hoe lastig, moeilijk of onhandelbaar anderen ook leken, toch wist ik zeker dat ergens in hun binnenste nog altijd een goddelijke vonk, een sprankje geloof aanwezig was, waaraan men appelleren kon.

Dat soort essentiële liefde en eerbied is onmisbaar voor iedere leerkracht in onze kerk. Het is onontbeerlijk voor ouders ten aanzien van hun kinderen en ook volstrekt noodzakelijk voor een leerkracht ten aanzien van zijn klas. Hoe moeilijk het soms ook is om dat geloof te bewaren, toch berust het op waarheid. Een van de grondbeginselen voor goed lesgeven is het vermogen om de leerlingen die men moet onderwijzen lief te hebben en steeds het verlangen te behouden om hen van dienst te mogen zijn als een trouw dienaar van de Heer. . . .

Voortaan vertrouw ik iedereen

Toen ik mij een paar jaar geleden eens aan wat zelfbeschouwing overgaf, kwam ik daarbij tot de slotsom dat ik reden te over had om niet al te best over mezelf te spreken te zijn. Daar was allereerst het feit dat ik iedereen al bij voorbaat wantrouwde. Als ik iemand voor het eerst ont-

*) Copyright 1975 Deseret Book Co. (Gebruikt met toestemming van de uitgever.)

moette, kwam direct de gedachte bij me op: „Waar is hij op uit? Wat heeft hij met me voor?” Dat kwam doordat men wel eens schromelijk misbruik van mijn vertrouwen had gemaakt. Cynisme en verbittering staken de kop op in mijn binnenste. Toen besloot ik hierin verandering te brengen en voortaan ieder mens met vertrouwen tegemoet te treden. Sindsdien heb ik ernaar gestreefd mij aan die regel te houden. Als iemand geen vertrouwen waardig is, ligt het op zijn weg dit eerst te bewijzen, en niet op de mijne om te trachten erachter te komen.

„Prima — een tien”

Onze leerlingen — en dat geldt ook voor onze eigen kinderen — zijn er altijd op uit aan de hoge verwachtingen te beantwoorden, die wij van ze hebben. Toen ik bij het onderwijs was, gaf ik op de eerste dag dat ik voor een nieuwe klas kwam te staan altijd een bepaalde korte toespraak, waarmee ik later ook elk nieuw-aangekomen groepje zendingen in het zendingsveld heb verwelkomd. Bovendien heb ik steeds geprobeerd diezelfde boodschap door te geven aan anderen in mijn omgeving. Het is een woord van vertrouwen, dat ongeveer zo luidt:

„Ik neem aan dat jullie zo goed als volwassen bent. Ik beschouw jullie als oud en wijs genoeg om te kunnen en te willen leren. Misschien weet ik op dit moment nog niet eens wie je bent, waar je zo al geweest bent en wat je allemaal hebt gedaan. Ik wil trouwens aannemen dat dit alles er, wat jullie betreft, niet veel toe doet. Ik neem jullie precies zoals je bent, en ik zou bij voorbaat willen zeggen: ‚Een prima stelletje jongelui, ik geef jullie stuk voor stuk een tien.’ Misschien blijkt later dat ik me in je hebt vergist, maar doe je best om me niet tegen te vallen, want ik wil niet graag geloven dat ik jullie te hoog heb aangeslagen. Mocht je in jezelf een of andere onhebbelijkheid menen te ontdekken, dan is het nu de tijd om dit te veranderen. Als er soms in je verleden iets is voorgevallen, dat je geestelijk of anderszins gehinderd heeft, dan is de tijd nu aanbroken om die handicap te boven te komen.”

Op een enkele uitzondering na heb ik gemerkt dat men hierop reageert door zichzelf te willen overtreffen. Dit heeft een stabiliserend effect. Het draagt onnoemelijk veel bij tot het handhaven van de orde in de klas, waardoor een voor het leerproces bevorderlijk milieu ontstaat.

Bij het aanknopen van nieuwe relaties met anderen, hetzij leerlingen, zendingen, medewerkers of ondergeschikten, doe ik dat op basis van wederzijds vertrouwen. Sindsdien voel ik mij veel gelukkiger. Ik ben natuurlijk ook wel eens teleurgesteld, en een enkele maal zelfs lelijk bedrogen uitgekomen, maar daar bekommer ik mij niet om. Wie ben ik dat men nooit eens misbruik van mijn vertrouwen zou mogen maken? Waarom zou mij dat niet kunnen overkomen? Als dat de prijs is die men moet betalen als men iedereen zijn vertrouwen schenkt, nu, dan doe ik dat graag. Ik heb geleerd veel minder bevreesd te zijn voor die mogelijkheid bedrogen uit te komen dan ik voorheen ben geweest. Het is wel eens pijnlijk als ons vertrouwen wordt misbruikt of beschaamd. Die pijn is echter niet ondraaglijk, want het is geen zielesmart. De enige echte foltering die ik

ken is de wroeging die ik voel als ik tot de ontdekking kom dat ik onbewust iemand anders ten diepste heb gekrenkt. Dat is pas zelfkwellend; dat zal ik trachten te *vermijden*. (Hoofdstuk 12, getiteld „Wij zijn kinderen van God” uit „*Teach Ye Diligently*”, blz. 72-78.

Bij het onderwijzen van zedelijke en geestelijke waarden dienen wij te begrijpen dat kinderen een goed ontwikkeld gevoel voor goed en kwaad hebben, waaraan men appelleren kan. Ze weten heel wat zo maar uit zichzelf, onbedeneerd. Onderwijzers — en daar vallen ook ouders onder — zullen er goed aan doen hun pupillen nauwlettend te observeren. Jongelui hebben duidelijk afgebakende richtlijnen in hun achterhoofd aangaande wat billijk is of niet. Die opvattingen worden zelfs wel eens wat overdreven.

Wij moeten hen die wij onderwijzen kennen en begrijpen. Wij mogen niet vergeten dat zij uit een voorbestaan afkomstig zijn, en hoewel ze lang niet alles onthouden hebben, kan er toch een aanzienlijke geestelijke rijpheid bij jeugdigen bestaan.

De volgende uitspraak van president J. Reuben Clark Jr. is voor onze leerkrachten van groot belang:

„Onze jongeren zijn in geestelijk opzicht geen kinderen meer, maar ze zijn de normale geestelijke volwassenheid van de wereld al een eindweegs voorbijgestreefd. Ik zeg nogmaals dat er bijna geen jongere bij u binnen kan komen, die nog nooit bewust geestelijke zegeningen heeft mogen ondervinden, de doeltreffende uitwerking van het gebed niet kent, die nog nooit getuige is geweest van de genezende macht van het geloof bij zieken, of die geen uitstortingen van geestelijke krachten heeft aanschouwd, waar de wereld in het algemeen tegenwoordig geen weet van heeft. U hoeft zo'n in geestelijk opzicht ervaren jongeman niet stillletjes van achteren te besluipen om hem godsdienstige mysteriën in het oor te fluisteren; u kunt recht op de man af met hem praten. U hoeft voor hem geen godsdienstige waarheden in een mantel van wereldse zaken te vermommen, u kunt ze hem openlijk in hun natuurlijke gedaante aanreiken. Vermoedelijk zal dan blijken dat de jeugd er evenmin bang voor is als uzelf. U hoeft ze niet stap voor stap te benaderen, er niet omheen te draaien door ze sprookjes te vertellen, u hoeft ze niet te vertroetelen of te betuttelen, of een van die andere trucjes toe te passen die wel eens worden gebruikt bij pogingen om die geestelijk onervaren, maar allesbehalve geestelijk dode jongelui te kunnen bereiken.” (*The Charted Course of the Church in Education*, of de door de Kerk bij haar onderwijs te volgen koers.)

Kinderen weten het al

Kinderen, vooral kleine kinderen, schrijven we niet vaak de geestelijke rijpheid toe, die ze inderdaad bezitten. Er zijn bepaalde dingen die ze van nature al weten, zonder dat men ze hun hoeft bij te brengen; dat is nu eenmaal zo.

Om eens een voorbeeld te noemen: Wij lieten onze kinderen opzettelijk in een landelijk milieu opgroeien, waar wij er wat huisdieren en vogels op na konden houden. Daar hadden wij verscheidene gewichtige redenen voor.

Eén daarvan was dat dit regelmatig terugkerende werkzaamheden meebrengt, vaste taken, die geen uitstel kunnen lijden, karweitjes die minstens éénmaal per dag moeten worden opgeknapt. Hierdoor heeft ons jonge volkje al vroeg leren werken en geleerd dat men op ze moet kunnen rekenen.

Eens had een kip een nest vol eieren onder een voederbak in de schuur verstopt. Het werd door ons jongste dochtertje ontdekt. Toen de kuikens waren uitgebroed, begonnen de kleintjes te piepen. Zij wilde ze graag bekijken en beetpakken, maar kwam tegenover een woedende hen te staan die haar kuikens in bescherming nam. Toen ik 's avonds thuiskwam, holde het kleine meisje meteen naar de auto en vertelde mij opgewonden wat ze had ontdekt. Ze smeekte mij haar een paar van die pasgeboren kuikentjes te laten vasthouden. De hen was niet zo licht te temmen, maar tenslotte had ik mijn beide handen vol kuikentjes. Er waren zwarte, witte, gestreepte en gevlekte bij, en terwijl de kinderen er met glundere snuitjes omheen kwamen staan om ze te bewonderen, liet ik ons dochtertje er eentje vasthouden. Ik zei: „Dat wordt een fijne waakhond als-ie groot wordt, is 't niet?” Ze trok haar neusje op en keek me snaaks aan. Ze geloofde kennelijk geen woord van wat ik had gezegd, dus haastte ik mij mezelf te verbeteren. „Dat wordt geen hondje, is het wel?” Toen ze van nee schudde zei ik: „Het wordt een mooi paardje, nietwaar?” Ze keek me aan alsof ik niet goed wijs was. Ze wist best, en vroeg zich af waarom ik blijkbaar niet wist dat het kuikentje nooit zou opgroeien tot een hond, een paard, een olifant of zelfs een kalkoen, maar dat het, als het groot werd een kip of een haan zou zijn; het zou net als zijn ouders worden. Hoe wist zo'n vierjarige kleuter dat? Wij hadden het haar nooit geleerd. Ze wist het, zoals kinderen veel zo maar weten. Vele fundamentele en heilige levenslessen kennen kinderen al zonder dat iemand ze die heeft geleerd, en ze begrijpen het ook.

Het is dus gemakkelijk te verklaren dat wij goden zullen zijn als wij in de voor ons liggende eeuwigheid tot volle ontwikkeling zijn gekomen. Ook wij zullen hierin onze ouders volgen, en God heeft ons geschapen om Hem als Vader aan te spreken!

Het heeft mij ook altijd geïnteresseerd dat kleine kinderen al weten wat dromen zijn. Men zou het ze onmogelijk kunnen laten zien wat een droom is, en het is ook moeilijk te beschrijven, maar dat hoeft ook eigenlijk niet, want kinderen schijnen dat al te weten. Nog een heel belangrijke tekst, die een leraar dient te begrijpen, luidt: „De mensen zijn voldoende onderricht om goed van kwaad te kunnen onderscheiden.” (2 Nephi 2:5.) Als ouders en leraars dienen wij te weten dat een jong kind al goed van kwaad kan onderscheiden. Weliswaar kan die kennis door ongelukkige levenservaringen worden vervormd, verdraaid of verduisterd, maar het intuïtieve onderscheid tussen goed en kwaad is iets waarmee iedereen van nature is begiftigd, zoals zoveel geestelijke gaven ons aangeboren zijn. Dit stemt mij zeer hoopvol, want hieruit begrijp ik dat ieder kind van God, hoe verwerpelijk hij ook is geworden, hoe ontaard hij moge schijnen, diep in zijn binnenste ver-

borgen toch die goddelijke vonk nog in zich draagt, en gevoelig is om onderscheid te kunnen maken tussen goed en kwaad. . . .

Ken uzelf

Als u te weten wilt komen wat er in uw leerlingen omgaat, leer dan eerst uzelf zo goed mogelijk kennen. Naarmate u dieper inzicht begint te krijgen in uw eigen reacties, gevoelens en gevoeligheden, zult u ook meer over uw leerlingen te weten komen. Er bestaat een gezegde, dat luidt: „Steek uw hand in eigen boezem en ga bij uzelf te rade wat uw hart weet.” Bij het instellen van dit zelfonderzoek zullen wij ook onze leerlingen beter leren kennen, doordat wij dan onszelf hebben leren kennen.

Een van de gewichtigste uitspraken uit de redevoeringen van Brigham Young betrof dit onderwerp:

„De beste les die u kunt leren is uzelf te leren kennen. Als wij onszelf kennen, kennen wij ook onze naasten. Als wij precies weten hoe wij met onszelf moeten omgaan, kunnen wij ook met onze naasten omgaan. U bent hier op aarde gekomen om dit te leren. U leert dat niet meteen. Ook alle filosofie of wereldse wijsbegeerte kan u die les niet leren; hier moet u praktische ervaring komen opdoen en uzelf leren kennen. Dan begint u de dingen van God beter te begrijpen. Geen mens kan tot grondige zelfkennis komen zonder enig begrip van de dingen van God; evenmin kan iemand die goddelijke zaken leren kennen en begrijpen, zonder zichzelf te leren kennen. Hij moet zichzelf kennen, anders kan hij God nooit leren kennen.” (*Discourses of Brigham Young*, uitgekozen en gerangschikt door John A. Widtsoe, uitgave anno 1946 van de Deseret Book Company, blz. 269.)

Ken uw leerlingen

Leraar, zet uw klas eens aan het werk door iedereen een formulier te laten invullen, of een verhandeling van een of ander onderwerp te laten lezen of schrijven, waarbij u zelf voor de klas gaat staan om iedere leerling een poosje aandachtig te bestuderen. Een goede leerkracht heeft de les die hij moet geven al van tevoren bestudeerd. Een uitmuntende leerkracht bestudeert ook zijn leerlingen, door ze ernstig en doelbewust te observeren. Er zullen dan vermoedelijk twee dingen gebeuren: Ten eerste kunt u heel veel over uw leerlingen te weten komen als u naar ze kijkt en u afvraagt waarom ze zus of zo denken, doen en de dingen aanvoelen; dan bent u er beter op ingesteld ze te helpen. Ten tweede kan er bij zorgvuldige bestudering van hun gelaatstrekken en -uitdrukkingen een warm gevoel van diepchristelijke deernis in uw hart opwellen, hetgeen zelfs een toegewijde leerkracht maar zelden overkomt. Dat gevoel is verwant aan goddelijke inspiratie of ware naastenliefde. Die liefde zal u dringen op zoek te gaan naar de beste manier om het werk des Heren te volbrengen, namelijk zijn schapen te weiden. (Uit hoofdstuk 13, getiteld „*On Teachers ,Learning' Students*”, of het bestuderen van leerlingen door de leraar, blz. 80-86.)

Patriarch J. Paul Jongkees, een man Gods

Een schok ging door hem heen toen elder Boyd K. Packer hem, onder directe inspiratie van onze meester Jezus Christus, tijdens een ringconferentie een interview afnam om 'm voor te kunnen stellen als patriarch. Natuurlijk had hij vaak over de grote heiligheid van dit ambt z'n gedachte laten gaan, immers zijn eigen vader is ook een patriarch, maar dat hij zelf waardig zou zijn voor zo'n hoog ambt, daarover had hij eigenlijk nooit gedacht.

„Zou ik wel in staat zijn de wil van de Here te vertolken”, speelde hem door z'n gedachte. Maar dan realiseerde hij zich weer zijn eigen vermaningen in vroegere roepingen als gemeentepresident, lid van het zendingsbestuur en als ringpresident zo vaak gegeven; „Geroepen worden is doen”.

Immers door ons geloof in goddelijke openbaring en leiding weten wij de leiding van de Heilige Geest en hier was elder Packer persoonlijk door onze meester Jezus Christus geïnspireerd, daarop was slechts één antwoord mogelijk: „Ja Heer, ik zal doen wat Gij mij opdraagt”.

Nauwelijks echter was hij geroepen en aangesteld of hij voelde de gevolgen van deze heilige roeping. Niet alleen dat warme en dankbare gevoel, maar ook twijfel. Twijfel aan zichzelf en zelfs soms twijfel aan sommige Schriftuurplaatsen. Satan was persoonlijk een sterke aanval op deze man Gods begonnen. Hierop was slechts één ant-

woord mogelijk, de leiding zoeken bij de Heilige Geest. Door veel vasten en bidden, studie in de standaardwerken en andere boeken van de kerk en het overdenken van de heiligheid van de tempelhandelingen, overwon hij keer op keer zijn twijfels en angsten. De angst om iets van jezelf te zeggen in plaats van het overbrengen van dat wat de Heer wil dat gezegd wordt bij het geven van een patriarchale zegen. Angst om niet geleid te worden door de Heilige Geest. Door welk een diepte moest hij gaan, maar het was niets bij de vertwijfeling van Jezus Christus toen Hij werd verzocht door Satan. Gelukkig heeft broeder Jongkees veel steun van zijn gezin. Zijn vrouw die gedurende zijn vroegere roepingen hem al tot grote steun was geweest door het scheppen van de zo noodzakelijke rust en het opvangen van vaak zelfs belangrijke taken in het gezin, weet ook nu weer die rust voor hem te scheppen zodat hij zich volledig kan wijden aan de verantwoordelijkheden van deze roeping.

In de momenten dat broeder Jongkees zich ontspant zoekt hij zijn toevlucht in het luisteren naar goede muziek en kan hij via zijn afspeelapparatuur genieten van de schoonheid van de klassieke muziek op de plaat. Verder probeert hij zich van het aardse af te wenden door zich te ontspannen met kerk-literatuur. Tevens kan hij genieten van zijn gezin, z'n vrouw, zoon en dochter en haar gezinnetje.

Ondanks dat staat hij toch op een bepaalde wijze alleen: vroeger kon hij de dagelijkse zaken eenvoudig bespreken met z'n medebestuurders en kon hij genieten van het samenzijn met hen. Nu heeft hij dat niet meer en moet hij zich helemaal op de Geest verlaten.

Een grote bron van inspiratie is zijn eigen patriarchale zegen waarin hij als het ware een leidraad heeft gevonden voor dit ambt. Een bijzondere en grote steun voor hem is altijd geweest het voorbeeld en de waardigheid van zijn vader patriarch Arie D. Jongkees. In de eerste maanden na zijn roeping kon broeder Jongkees met zijn vader ervaringen uitwisselen, hetgeen hem toen veel geholpen heeft. Hij betreft

het zeer dat dit thans in mindere mate mogelijk is omdat de oude Patriarch Jongkees, kort na de roeping van zijn zoon, zeer ernstig ziek werd en lang op het ziekbed heeft gelegen. De jonge patriarch ziet dan ook met hoop en vertrouwen de tijd tegemoet dat deze steun weer gegeven kan worden wanneer zijn vader het meer regelmatig geven van zegeningen heeft hervat. Het uitvallen van zijn vader voor het patriarchale werk was overigens een merkwaardig getuigenis voor de inspiratie van de apostel Boyd K. Packer die broeder J. Paul Jongkees riep als tweede patriarch in de ring, waardoor het geven van patriarchale zegeningen zonder stagnatie voortgang kon vinden. Het ambt van patriarch eist een dusdanige concentratie dat het eigenlijk niet toegestaan is een tweede ambt daarnaast te hebben. Niettemin werd broeder Jongkees tijdens de gebiedsconferentie tezamen met twee broeders uit de Nederlandse Zending aangesteld als tempelverzegelaar, de eersten die ooit hiervoor zijn geroepen in ons taalgebied.

Dat deze roeping samen kan gaan met die van Patriarch komt omdat dit werk zich op een geheel ander terrein van de kerk afspeelt, namelijk in de tempel des Heren, waar de patriarch zich zo intens gelukkig voelt en zich dan toch niet apart op het geven van een zegen behoeft in te stellen.

Dat zich er op instellen is heel belangrijk vindt broeder Jongkees, niet alleen voor een patriarch maar vooral ook voor degene die verlangend is deze zegen te ontvangen. Bij de uitnodiging om naar het ringkantoor te komen om de zegen te kunnen ontvangen adviseert de patriarch altijd enige door hem opgegeven teksten te bestuderen; de wijze hoe dit al of niet wordt gedaan (van grondig tot helemaal niet) geeft een goed inzicht van de voorbereiding. Ook de kleding doet dat, de één komt gauw even na het werk de ander komt op z'n paasbest, speciaal zo gekleed om de zegen te kunnen ontvangen.

Al die zegeningen geven patriarch Jongkees zelf ook een stimulans, bijvoorbeeld om zich met nog meer ijver aan z'n genealogisch onderzoek te wij-

den, immers wanneer je keer op keer moet waarschuwen klinkt dat ook bij je zelf door. Broeder Jongkees heeft een groot getuigenis van de enorme heiligheid van zijn ambt en een groot ontzag voor z'n roeping. Het is niet aan hem om de leden der kerk aan te moedigen zich voor te bereiden de patriarchale zegen te ontvangen, dat is een taak van de bisschoppen en

gemeentepresidenten. Wel wil hij de leden van de kerk met klem er op wijzen dat het een hoogst heilige zaak is die niet af te doen is met de gedachte „even een patriarchale zegen te halen". Men moet zich er terdege en langdurig op voorbereiden, men moet er voor rijpen.

Niettemin is de enige voorwaarde voor het verkrijgen van een aanbeveling dat

men een actief gedoopt lid is van de Kerk van Jezus Christus van de Heiligen der Laatste Dagen, dat zich terdege bewust is van de grote heiligheid hiervan en begrepen heeft dat het ontvangen van de patriarchale zegen één is maar dat het er naar leven TWEE is. Zo voorbereid zal patriarch J. Paul Jongkees u gaarne ontvangen om de wil van de Heer aan u te openbaren.

Mijn tempelreis

Ik ben de hemelse Vader dankbaar voor de toestemming die ik van mijn geliefde echtgenoot en mijn kinderen kreeg om naar de tempel te gaan.

Een week voor onze reis naar de tempel had ik ontzettend veel tegenwerkingen, maar doordat ik hoorde van andere leden van de kerk over het feit dat ze voor en na de tempelreis ook tegenwerkingen kregen, had ik me er bij neergelegd, daarom was ik voorbereid en met vasten en bidden kreeg ik toch wel de zegening om te kunnen gaan.

Die avond voor ons vertrek had ik me toch een huilbui, want ik wist nog niet of ik wel kon gaan of niet, maar vlak voor bedtijd kreeg ik een telefoontje van een broeder dat ik wel kon gaan. Mijn hart sprong op van blijdschap, er kwamen nog meer tranen, maar deze keer van blijdschap.

Iedereen stapte de bus in met stralende gezichten en wij zongen lofliederen totdat wij niet meer konden. Wij kwamen laat in de avond in Zwitserland aan en ik werd ontzettend ziek. Door mijn vurig verlangen om werk voor de doden te kunnen doen vroeg ik de ouderlingen om een zalving en de volgende dag was ik weer beter.

Eenmaal in ons Vaders huis vergat ik al de ellende en problemen van de wereld en proefde ik een stukje hemel op aarde en wist mijn tranen niet te bedwingen, omdat ik wist dat de Heer aanwezig was, en dat geweldige voorrecht om in zijn huis te mogen komen. Op zulke momenten voelde ik me zo klein en nog minder dan het stof der aarde in vergelijking met 's Heilands glorie en majesteit en oneindige liefde

Voor het vertrek naar Zollikofen

voor zijn kinderen die zich bekeren. Ik weet zeker dat als ik steeds zijn geboden onderhoud dat ik steeds die heerlijke ervaring mee mag maken en mijn vreugde mag delen met mijn geliefden, zodat zij op hun beurt rijp genoeg zijn om dit werk te kunnen doen dat zij ook de verlangens krijgen om naar de tempel te kunnen gaan.

Ik vond het zo jammer om deze plaats weer te verlaten en dat de tijd zo kort was, maar ik weet dat als ik leef in overeenstemming met zijn evangelie in mijn dagelijks werk en omgang met mijn naasten, dat ik steeds weer mag terugkomen. Maar na deze eerste keer dat ik in de tempel ben geweest, kreeg ik meer verlangens om steeds terug te mogen gaan en daarom bid ik de Heiland om mij de kracht te geven om te kunnen volharden tot het einde, om eenmaal in zijn koninkrijk Hem van aangezicht tot aangezicht te mogen aanschouwen om nooit meer verwijderd te worden van zijn tegenwoordigheid en dat bid ik vurig in de naam van Jezus Christus. Amen.

Zr. E. Heeren.

Het was geweldig

Wat is het een voorrecht broeders en zusters om u langs deze weg te mogen vertellen over de belevenissen en gevoelens tijdens de afgelopen week-endtempelreis.

Wat is het een voorrecht te mogen gaan, en waardig bevonden te worden om plaatsvervangend te mogen werken voor gestorven broeders en zusters. Het is niet zomaar dat iemand kan gaan, nee dit moeten we verdienen, door zelfdiscipline te tonen door de geboden na te leven, vergaderingen te bezoeken, het woord van wijsheid te onderhouden, tiende te betalen en rein te leven.

Toen de bus om 23.30 uur Zwitserse tijd in Zollikofen aankwam en wij geruisloos voor de tempel langs liepen en ik in het donker Gods huis aanschouwde, was het of zijn geest mij in mij doordrong, ik was dankbaar en nederig blij. Ik dankte Hem het Heilige huis te mogen zien wat ik de andere dag zou mogen betreden. Om voor zijn kinderen te mogen werken.

Terwijl wij in het gastenhuis de verdere nacht doorbrachten was het al gauw 6 uur, tijd om op te staan en ons voor te bereiden op het betreden van de tempel.

Ik was blij, Gods geest was met mij, het was zo'n heilige communicatie tussen mij en mijn hemelse Vader dat ik aan koning Lamoni moest denken. Hij werd overstelpt door de geest en zeeg ter aarde. De getuigenis van het Boek van Mormon werd hier nog sterker door, ik begreep hoe dit tot stand is gekomen. Ik weet en begrijp de heilige woorden die door profeten zijn opgetekend om ons te leren en tot ons kwamen als het Boek van Mormon.

Het is het woord van God uit liefde aan hen gegeven die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid des Heren.

Op de terugweg werd het stil in mij

en de Geest werkte in mij. De behoefte om met God alleen te zijn, met Hem te communiceren, was groot.

Later op de avond heb ik met enkele broeders en zusters gesproken en gedachten uitgewisseld. Het is geweldig met anderen je diepste gevoelens te delen, te getuigen van zijn grootheid. Zijn liefde te ervaren en te weten dat Hij de Vader is van mijn geest. Tot slot wil ik u mijn getuigenis geven.

Ik weet zeker dat God leeft en dat Hij grootse plannen voor ons heeft uitgewerkt om onze verlossing mogelijk te maken. Dat Jezus Christus onze Verlosser is, dat Hij de Zoon des mensen is, gestorven en begraven en ten derde dage opgestaan. Opgevaren ten hemel, zittend ter rechterhand Gods. Hij heeft door middel van Joseph Smith zijn kerk op aarde hersteld, door middel van openbaringen hebben wij de opdracht gekregen tempels te bouwen en er in te werken. Ik weet dat de kerk van Christus is gebouwd op het fundament van apostelen en profeten.

God leeft! Hij heeft u lief!! Dit alles zeg ik in de naam van Jezus Christus Amen.

Zr. E. W. Plug

De mooiste dag van mijn leven

Er is mij door broeder Kraanen gevraagd om een stukje te schrijven over mijn indrukken van de tempelweekendreis 20 en 21 mei 1977.

Het was voor mij, zoals voor zo velen van ons, de eerste keer dat wij naar de tempel zouden gaan voor de doop der doden en het bevestigen, we waren met een volle bus en de stemming was erg goed, je voelde de eenheid en verbondenheid met elkaar, zowel tussen oud als jong.

En ook de geest die er in de jongeren

leefde, voor de belangrijkheid van dit mooie werk, deed mij erg goed.

Ik had verwacht dat het een zware dag zou worden, maar het werd één van de mooiste van mijn leven. Ik zag er aanvankelijk tegenop om zoveel keer ondergedompeld te worden, maar toen je er eenmaal in stond, leek het veel te vlug voorbij. Hoe meer je ondergedompeld werd hoe gelukkiger je je ging voelen. Het leek of de Geest Gods geheel bezit van je nam. Je zag steeds beter de belangrijkheid van dit mooie zendingswerk, je voelde je als het ware een zendeling, die mensen als het ware in staat stelt deelachtig te worden aan de vreugde en het geluk dat het Evangelie je geeft, indien je werkt voor de Heer en je leven geheel in zijn dienst stelt, wat ook na dit leven, nog het geval zal zijn. De ervaring en wetenschap die ik daar opdeed, heeft mij doen besluiten, om nog meer mijn best te doen, namen op te zoeken en naar een van Gods tempels te zenden, waar het werk voor hen gedaan kan worden, zodat zij ook in de gelegenheid zijn voor de Heer te leven en te werken. Want de ervaring heeft mij geleerd dat alleen dat je ware vreugde schenkt, indien je je leven in dienst stelt van de Heer zal Hij je de zekerheid geven dat Hij met je is en achter je staat, en je zal helpen als dat nodig is. Die zekerheid is het mooiste wat een mens kan bezitten, daar kan geen aardse vreugde tegenop. Het is de moeite waard om daar alle aardse genot voor te laten staan.

Er is niets zo belangrijk in een mens zijn leven dan zekerheid, vreugde en wetenschap, en dat zijn de dingen die God ons kan geven indien wij dat wensen.

Dit alles heeft het sterke verlangen bij mij doen groeien, om zoveel als in mijn vermogen ligt, ondanks mijn gezin met 5 kleine kinderen, naar de tempel te gaan en daar te werken voor hen die dat niet meer hier voor zichzelf kunnen. En deze ervaring zou ik graag met iedereen willen delen, ook met mijn gezin, en ik hoop dat er eens velen deze vreugde en ervaring mogen opdoen die ik heb opgedaan, en het zelfde verlangen in hun hart mogen hebben als ik heb, om hun leven in dienst te stellen van de Heer. Dan weet ik, dat er niet alleen vreugde in uw hart zal zijn, maar ook vreugde bij de Heer. En dit alles heb ik mogen zeggen in de naam van Jezus Christus Amen.

Zr. M. Bogaerts-Ferket.

Verslag tempelreis 21 mei j.l.

Vele jongeren hebben van de gelegenheid gebruik gemaakt om een dag naar Zwitserland te reizen om daar te werken voor hen die overleden zijn. Ook al werd het weekend hoofdzakelijk georganiseerd voor hen die zich

wilden laten „dopen voor de doden”, ook vele anderen namen deze gelegenheid ten baat om te werken voor hen die reeds overleden zijn en tevens om versterkt te worden en te genieten van de geest die er in, en rondom de tempel is.

De tempel is waarlijk een plaats van rust, onderricht, gebed en vrede.

De reis, met de door de zending gehuurde bus, was op zichzelf al een belevenis. Er heerste een goede geest, en hoewel de heenreis voor sommige eindeloos leek werd het mogelijk om contacten te leggen met medebroeders en -zusters die in andere omstandigheden „vreemden” voor je blijven. De terugreis verliep - voor het gevoel - sneller dan de heenreis.

Bij het vertrek was mogelijk nog iets van Zwitserland te zien, en de prach-

tige omgeving rondom de tempel en de weg tot Basel schenen een „toetje” na de fijne werkdag in het huis des Heren.

Voor sommigen was het mogelijk te rusten op de terugweg, anderen konden geen oog dichtdoen. Dank aan broeder de Bruyn uit Utrecht voor de organisatie van dit weekend, ook dank aan de aardige buschauffeur die zich uitstekend van zijn taak gekweten heeft. Dank aan alle medebroeders en -zusters die er toe hebben bijgedragen dat dit weekend een fijne geestelijke belevenis is geworden.

Zr. M. Dekker

Tempelreis per autobus

Eindelijk kwam toch die blijde dag,

- een dag van voorbereiding, hoop, geloof en gebed;
- een dag van moeite en opoffering;
- een dag met één doel;
- een dag van vervulling en samenkomst;

Broeders en zusters op weg naar het huis des Heren,

- een volle autobus;
- wel enig ongemak maar wat is meer dan zulk een samenzijn?;
- leden der kerk uit het gehele land, allen op hetzelfde pad;
- één in getuigenis en vreugde met elkaar;
- een volk des Heren.

Een lange tocht langs berg en dal,

- lofzangen uit volle borst;
- verwondering over kracht en schoonheid der natuur;
- verdeling van spijs en drank;
- vele gesprekken, een glimlach, begrip en ontdekking.

De tempel gelijk een zon van vrede en reinheid,

- jongens en meisjes laten zich dopen voor de doden;
- rijke zegeningen, hemelse kennis en heilige verbonden;
- wandelend in en rondom de tempeltuin.

Huiswaarts, vol dankbaarheid en herinnering,

- gesterkt in getuigenis;
- geestelijke groei en levenskracht;
- nieuwe en versterkte banden;
- een tempel en een hand in hand;
- ringen van Zion.

Br. Rustige.

„Want voorwaar zeg ik u, dat uw dopen voor uw doden Mij niet aannemelijk kan zijn, nadat gij voldoende tijd hebt gehad om Mij een huis te bouwen, waarin de verordening van het dopen voor de doden behoort te worden bediend, en met welk doel deze verordening reeds voor de grondlegging der wereld werd ingesteld.”

Wie draagt de schuld?

Charles Didier

Altijd al heeft de mens de neiging gehad zichzelf te verheerlijken, daarbij gebruik makend van verscheidene middelen, en in verzoeking gebracht door een deskundige op dit gebied, Satan in eigen persoon. Denk eens even terug aan de woorden die hij gebruikte, toen hij zich tot God richtte, om Hem zijn plan van zaligheid voor te stellen: „Zie, hier ben ik, zend mij, ik wil Uw zoon zijn, en ik zal het ganse mensdom verlossen, dat niet één ziel verloren ga, en ik zal het voorzeker doen: geef mij daarom Uw eer.” (Moz. 4:1.)

Vanaf die tijd heeft dit zoeken naar roem en eer de mens nog een merkwaardige eigenschap bezorgd: wij schrijven namelijk dikwijls de fouten, die een gevolg zijn van persoonlijke gebreken, waardoor men roem en eer zou kunnen verliezen, toe aan anderen. Wij hebben ook een naam voor een dergelijk iemand: zondebok. Deze benaming stamt trouwens uit de Hebreeuwse godsdienst, waar men op het feest der boetedoening een bok belastte met alle zonden Israëls.

Al in het begin van de geschiedenis der kerk vinden wij het gevaar van dit zoeken naar „iemand die voor eventuele fouten verantwoordelijk is”, of „de persoon die ongelijk heeft” terug.

Sommige leiders zoals Oliver Cowdery en David Whitmer konden deze verleiding niet weerstaan. Meer dan ooit worden wij nu in onze kerkelijke gemeenschappen bedreigd door dit gevaar, dikwijls in onze directe omgeving. Hoe dikwijls horen wij niet deze „standaard” uitdrukkingen: „Het is de schuld van . . .”, „Zij kunnen er niets van . . .”, „Het is altijd hetzelfde met hen . . .”, „Hoe is het mogelijk, in mijn tijd . . .”, „In hun plaats zou ik . . .”.

Welke van deze uitdrukkingen ook worden bedoeld, men is steeds door dezelfde geest bezielde: men probeert koste wat kost, de schuld van zich af te schuiven of zichzelf te rechtvaardigen.

Om deze verwoestende neigingen, die ons allen als wij niet geduldig genoeg zijn, op zekere dag in hun greep zullen kunnen krijgen, tegen te gaan geeft president Spencer W. Kimball ons deze raad: „Ik zal u een sleutel geven, die Joseph Smith dikwijls gaf in Nauvoo. Hij zei, dat de allereerste stap naar afvalligheid, begint met het verliezen van vertrouwen in de leiders van deze kerk en dit koninkrijk, en dat gij telkens wanneer gij deze geest bemerkt, moogt weten dat diegene die ze bezit, zich op de weg naar de afvalligheid bevindt. (J.D. Deel 3, blz. 270.)

Joseph Smith zelf, heeft hierover gezegd: „Ik geef u een van de sleutelen tot de verborgenheden van het koninkrijk. Het is een eeuwig beginsel dat door alle eeuwen heen door God is gehanteerd: dat diegene die zijn stem verheft om anderen te veroordelen, die kwaadspreekt over de kerk en die beweert dat anderen zich van de weg verwijderen, dit doen om zichzelf te rechtvaardigen. U kunt er zeker van zijn dat deze mens met open ogen de afvalligheid tegemoet gaat; en als hij zich niet bekeert, zal hij afvallen zowaar God leeft.” (History of the Church, deel 3, blz. 385)

Vandaag de dag heeft men zeer snel kritiek, en veel te veel dingen of beter gezegd, veel te veel mensen zijn het onderwerp van kritiek. Denken wij er wel aan, dat het een van onze eerste plichten is onze leiders te verzekeren van onze getrouwheid en hun ons vertrouwen te schenken, niet alleen de dag waarop wij hun steun verlenen, maar vooral de dag wanneer zij ons nodig hebben. Wij zijn hier beslist toe in staat, als wij beginnen met onszelf te verbeteren. De Heer heeft ons meerdere malen gewaarschuwd: „Zijt één; en indien gij niet één zijt, zijt gij de Mijnen niet” (L.V. 38:27). Eenheid is altijd al het kenmerk van de discipelen van Christus geweest; verdeeldheid en twisten stemmen niet overeen met zijn geest. Om zijn koninkrijk te kunnen opbouwen, moeten wij deze waarschuwing steeds in gedachten houden. Veelal doen zich in tijden van groot geloof de grootste moeilijkheden voor. Wij moeten met nederigheid daaraan het hoofd zien te bieden, door onze verantwoordelijkheden op ons te nemen en het beste van onszelf te geven zodat wij onze taak kunnen uitvoeren, onszelf kunnen evalueren en waakzaam kunnen zijn op de weg die naar het gestelde doel leidt. Door de splinter te zoeken in het oog van onze naaste, lopen we niet alleen het gevaar om zelf geestelijk blind te worden, maar ook anderen van hun weg af te brengen. Wie draagt de schuld?

12		11		1		
9	10	13	4	3	2	
8			5		6	
			7			

Op de omslag:

1. De stad Jeruzalem, de plaats waar Lehi heeft gepredikt. (1 Ne. 1:4). „Want het geschiedde in het begin van het eerste jaar der regering van Zedekia, koning van Juda, . . . dat er vele profeten opstonden, die het volk vermaanden zich te bekeren, daar anders de grote stad Jeruzalem zou worden verwoest.”

De tempel van Salomo stond vroeger waar nu de Rotsdom staat. Alleen de Klaagmuur is nog over van de tempel die door Herodes werd herbouwd. Het nieuwe Jeruzalem sluit de oude stad en de stadsmuren die in de middeleeuwen door de kruisvaarders werden aangelegd nagenoeg in.

2. „En de Here beval mijn vader in een droom de wildernis in te trekken en zijn gezin met zich te nemen . . . door de grensstreek, die dicht bij de Rode Zee is.” (1 Ne. 2:2, 5.) De afstand tussen Jeruzalem en Akaba bedraagt ongeveer 270 kilometer. De geleerden schatten dat de afstand die groepen in een dergelijk woest terrein af kunnen leggen ongeveer 26 kilometer per dag bedraagt. In een dergelijk tempo zouden ze er minstens zeven dagen over gedaan hebben om de Rode Zee te bereiken.

3. Langs de Wierookroute treft men veele oude bronnen aan. Onze kaart laat zien dat er 118 waterputten zijn. De afstand tussen de putten is gemiddeld zevenentwintig kilometer. Lehi kan deze route gedeeltelijk gevolgd hebben, omdat water in de woestijn erg belangrijk is.

4. (1 Ne 2:5-6.) „En hij (mijn vader Lehi) reisde in de wildernis door de grensstreek, die dicht bij de Rode Zee was.” Op drie dagen afstand landinwaarts ligt de wadi Al Afal. Hier kan de vallei van Lemuël gelegen hebben. Een wadi is een droge rivierbedding, die dikwijls door reizigers wordt gebruikt, behalve in de regentijd. Het verval in de wadi El Afal, van het hoogste punt tot aan het punt waarop zij in zee uitstroomt vindt, over een afstand van 150 kilometer, zeer geleidelijk plaats. Dichterbij zee rijzen aan weerszijden hoge, ruige rotsen op.

5. In Lehi's tijd waren de kameel en de ezel her vervoermiddel bij uitstek. Lehi zou drie ezels of kamelen per tent

plus een dier per persoon, voor het vervoer van voedsel, nodig hebben gehad.

6. „En hij trok de wildernis in . . . en nam niets anders mede dan zijn gezin en levensmiddelen en tenten . . .” (1 Ne. 2:4-5.) Deze Bedoeienentent, waarschijnlijk hetzelfde soort tent dat Lehi en zijn familie ook gebruikten, is met de hand geweven van zwart geitenhaar en is erg zwaar. De tenten wegen ongeveer 225 kg. En zouden in onderdelen moeten zijn vervoerd op drie kamelen of ezels: een dier voor de zijkanten van de tent, een voor de verschillende onderdelen en een voor het dak.

7. Van Jeruzalem naar Nahom, trok het gezelschap van Lehi in zuidzuidoostelijke richting. In Nahom schrijft Nefi: „En wij gingen wederom op reis door de wildernis en van die tijd af reisden wij bijna oostwaarts.” (1 Nephi 17:1.) Van de moderne stad Najran op de negentiende breedtegraad buigt een van de wegen van de wierookroute naar het oosten, waar hij langs de grootste woestijn ter wereld loopt. De waterputten in dit gebied liggen 90 kilometer uit elkaar. Nefi meldt dat zij tijdens dit deel van de reis zwaar geleden hebben (1 Ne. 17:1-2.)

8. In Nahom rustte Lehi enige tijd in een oase zoals deze. Hier stierf Ismaël en klaagden zijn dochters over de ontberingen in de woestijn.

9. Ismaël werd bij Nahom begraven, misschien een graf even eenzaam en verlaten als dit graf.

10. (1 Ne. 17:5-6.) „En wij kwamen in het land, dat wij Overvloed noemden, wegens zijn vele vruchten en ook om zijn wilde honig . . .” Nefi's beschrijving van het land Overvloed lijkt op de plaats Salala in Oman. Er komen in Salala veel bijen voor, die vaak in het uiteinde van een omgezaagde dadelpalm hun intrek nemen.

11. „En wij sloegen onze tenten aan de oever der zee op . . . en wij noemde de plaats Overvloed, wegens haar vele vruchten.” (1 Ne. 17:6.) In Salala wordt ongeveer tien keer per jaar graan en luzerne geoogst. In de wat vochtiger gebieden, groeien mais, rijst, kool, en vele andere soorten groenten en vruchten.

12. Salala, Oman, is de enige plaats langs de zuidkust van Arabië waar bomen groeien die zo groot zijn, dat men er schepen van kan bouwen. Een aantal van de jumaisebomen in dit gebied zijn zo groot dat een volwassen man ze niet met zijn armen kan omvatten. Het hout is sterk, waterbestendig en bijna geheel vrij van knoesten. Ook vandaag de dag wordt er nog jumaise hout in de scheepsbouw gebruikt.

13. „Gij zult een schip bouwen op de wijze, die Ik u zal tonen, opdat Ik uw volk over deze wateren moge voeren . . .” (1 Ne. 17:8.) De Schriften vertellen ons dat Nefi het schip niet bouwde op de wijze der mensen, maar op de wijze die de Heer hem toonde. Nefi kende de scheepsbouw-technieken uit zijn tijd waarschijnlijk goed genoeg om te weten dat het schip dat hij moest bouwen niet werd gebouwd op de wijze der mensen. Vandaag de dag maken de scheepsbouwers langs de kust van de Rode Zee en in Oman bij de bouw van hun schepen nog steeds gebruik van oude technieken, waarmee Nefi op reis wellicht ook is geconfronteerd.

